

Κύτταρο

Ιερισσού

www.kyttaro.eu

πολιτισμικό περιοδικό έντυπο

Τεύχος 14/2016

Ε.Λ.Α.Ν

VI. ΝΑΥΤΙΚΗ ΜΟΙΡΑ ΙΕΡΙΣΣΟΥ

Οι Θαλασσομάχοι της λευτεριάς

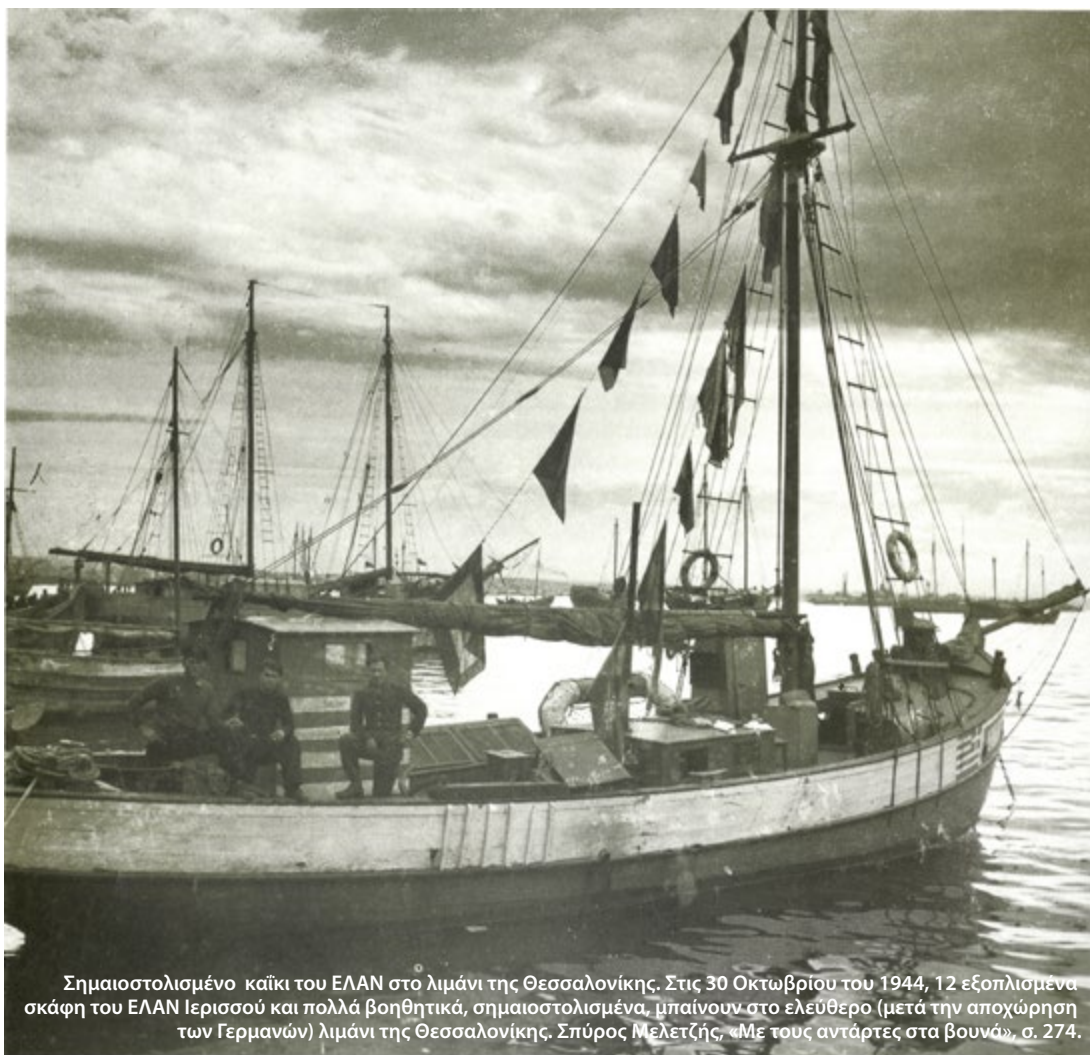
Κείμενο : ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΡΑΣΤΕΡΓΙΟΣ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

Το πρωί της 28ης Οκτωβρίου του 1940, με την απόρριψη του ιταλικού τελεσιγράφου από τον Έλληνα Πρωθυπουργό Ιωάννη Μεταξά, η Ελλάδα μπαίνει επίσημα στον πόλεμο εναντίον της Ιταλίας. Η Χαλκιδική συμμετείχε με 2 Συντάγματα Πεζικού, το 310 και το 660² που από τις πρώτες ημέρες του πολέμου πολέμησαν με αυτοθυσία και ηρωισμό.

Πολλοί Χαλκιδικιώτες έπεσαν για την πατρίδα στα Αλβανικά βουνά. Ανάμεσά τους οι Ιερισσιώτες Βασίλειος Τζιτζιός³ στο ύψ. 802 (Μπούμπεσι) και Γεώργιος Μαραγκός⁴ στο Πόγραδετς, ο Γεώργιος Χασάπης⁵ και ο Κων/νος Λενούδης⁶ από την Στρατονίκη, κ.π.α.⁷. Το υψηλό μαχητικό φρόνημα του ελληνικού στρατού και η ικανότητα των ελλήνων αξιωματικών υπερκέρασαν στα πεδία των μαχών τις υπέρτερες, σε αριθμό και εξοπλισμό, στρατιωτικές δυνάμεις του εχθρού.

Σύντομα άρχισε η αντεπίθεση των Ελληνικών Σωμάτων στα βουνά της Β. Ηπείρου και την προέλασή τους κατάφερε να τη μετριάσει μόνο ο βαρύς χειμώνας του 1940-41. Γράφει σχετικά στο προσωπικό του ημερολόγιο ο Ιερισσιώτης Αργύρης Παπαργύρης⁸, «23 Δεκεμβρίου. Ήλθε ένας στρατιώτης του ιππικού από το μέτωπο. Τον ρωτήσαμε πώς παν οι επιχειρήσεις του πολέμου. Μας λέγει ότι οι επιχειρήσεις παν καλά αλλά ήμασταν δέκα ημέρες νηστικοί μέσα στα χιόνια και τα άλογά μας ψόφησαν από την πείνα και το κρύο. Από ιππείς γίναμε πεζοί». Μεγάλος αριθμός στρατιωτών υπέφερε από κρυοπαγήματα και πολλοί από αυτούς έχασαν τη ζωή τους. Μεταξύ αυτών οι Ιερισσιώτες, Δημήτριος Κοντός του Νικολάου⁹.

Σημαιοστολισμένο καΐκι του ΕΛΑΝ στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης. Στις 30 Οκτωβρίου του 1944, 12 εξοπλισμένα σκάφη του ΕΛΑΝ Ιερισσού και πολλά βοηθητικά, σημαιοστολισμένα, μπαίνουν στο ελεύθερο (μετά την αποχώρηση των Γερμανών) λιμάνι της Θεσσαλονίκης. Σπύρος Μελετζής, «Με τους αντάρτες στα βουνά», σ. 274.

άφησε την τελευταία του πνοή το 1941 στο 40 Σ.Ν. Θεσ/νίκης όπου μεταφέρθηκε με κρυοπαγήματα από το μέτωπο σε ηλικία 25 χρ., και ο Ιωάννης Μανώλης ή Μανωλούδας· εξέπνευσε στην Ιερισσό¹⁰ τον Απρίλιο του 1942 σε ηλικία 32 χρ., μετά από εκτενή κρυοπαγήματα που υπέστη στο Αλβανικό μέτωπο. Την οπισθοχώρηση και την οριστική ήττα

του Ιταλικού στρατού την απέτρεψε η Γερμανική εισβολή στην Ελλάδα στις 6 Απριλίου του 1941.

ΣΤΗ ΔΙΑΦΥΓΗ

Η ταχεία κατάρρευση της γιουγκοσλαβικής άμυνας είχε ως αποτέλεσμα την κατάρρευση του ασθενούς ελληνοαγγλικού συνέχεια στην σελ. 4 >>

σελ. **12** Ο ΑΓΓΕΛΑΚΟΣ (ΑΓΓΕΛΟΣ ΓΚΑΤΖΩΝΗΣ)
Κείμενο: Μαρία Λαγόντζου - Κώστας Ύψηλάντης

Δεν υπάρχει κανείς στην Ιερισσό να μη γνωρίζει τον Αγγελάκο. Αν όμως ...

σελ. **18** ΟΙ ΑΙΩΝΙΟΙ ΔΕΣΜΩΤΕΣ ΤΗΣ ΑΚΑΝΘΟΥ
Κείμενο: Δημήτριος Χρυσούλης

Στη συνέχεια της μόνιμης στήλης, με περιεχόμενο τη γνωριμία των ...

σελ. **30** ΤΟΥ ΓΡΟΥΝ'
Κείμενο: Μαρία Λαγόντζου

Το σφάξιμο του γουρουνιού ήταν στην παλιά Ιερισσό κεντρικό ...

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 1** Οι Θαλασσομάχοι της λευτεριάς
Χρήστος Καραστέργιος
- 3** Παίζουμε;
Σοφία Υψηλάντη • Κώστας Κούλιας
- 12** Ο Αγγελάκος (Άγγελος Γκατζώνης)
Μαρία Λαγόντζου - Κώστας Υψηλάντης
- 14** Κάποτε στην Ιερισσό
Χρήστος Καραστέργιος
- 16** ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
- 18** «Οι αιώνιοι δεσμώτες της Ακάνθου»
Δημήτριος Χρυσούλης
- 19** Ανταλλαγή
Μαρία Λαγόντζου
- 20** Ο Μαγικός Μύλος
Αλκιβιάδης Κούμαρος • Αναστασία Μουλασιώτου
- 22** Παρουσίαση του δίτομου έργου του Θανάση Μπαντέ
Άννα Λαγόντζου
- 23** Πολιτιστικές δράσεις της ομάδας του περιοδικού "Κύτταρο"
Άννα Λαγόντζου
- 24** Τα γαλανά νερά
Κώστας Υψηλάντης
- 26** Ένας μικρός Βοτανικός Κήπος στην Ιερισσό... γιατί όχι;
Βιβή Λεμπίδα
- 27** Τ'τζούτζουρα του κλικ(ι)
Γιάννης Π. Πλιούκας
- 28** Επιλόχειος κατάθλιψη: τι είναι και πώς αντιμετωπίζεται
Ειρήνη Κορδερά, Ψυχολόγος
- 30** Του Γρουν'
Μαρία Λαγόντζου

Η Ιερισσός και τα τραγούδια της

Το ισχυρότερο στοιχείο ταυτότητας της πολιτιστικής μας κληρονομιάς είναι τα τραγούδια μας, τα οποία διατηρούν μεγάλη μουσική και φιλολογική αξία.

Τα γνωστά τρία CD, στα οποία είναι ηχογραφημένα πενήντα οκτώ τραγούδια της Ιερισσού, και το νέο CD "Να φουρκαλώ τη θάλασσα ν' αράζουν τα καράβια" με δεκαοκτώ τραγούδια μπορεί κανείς να τα προμηθευτεί από τον κύριο Δημήτρη Χρυσούλη, στο τηλέφωνο 6979650849.

* ΚΥΤΤΑΡΟ Ιερισσού

Ιδιοκτήτης

Ομάδα «Κύτταρο»
του πολιτιστικού συλλόγου Ιερισσού «Κλειγένης»

Εκδότες

Ομάδα «Κύτταρο»

ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΗΚΑΝ ΟΙ:

Βεργίνης Γιάννης
Καραστέργιος Χρήστος
Κασκέτης Γιώργος
Κόνσουλας Αλέξης
Κουτσούπη Θεολογία
Λαγόντζου Άννα
Λαγόντζου Μαρία
Μαρίνου Ολυμπία

Μουλασιώτου Αναστασία
Μπαλτζή Ευαγγελία
Σταθώρη Δήμητρα
Υψηλάντης Κώστας
Υψηλάντη Σοφία

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Διεύθυνση

Ομάδα «Κύτταρο»
Πολιτιστικός σύλλογος Ιερισσού
«Κλειγένης»
63075 Ιερισσός Χαλκιδικής

Τηλέφωνα

6974425425 Βεργίνης Γιάννης
6972421541 Καραστέργιος Χρήστος
6944779948 Μαρίνου Ολυμπία
6973041947 Υψηλάντης Κώστας

Telefax

2377 021 003

e-mail

magazin@kyttaro.eu

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ

www.kyttaro.eu

* Τετράδραχμο (17,14 γρ.) της αρχαίας Ακάνθου, χρονολογείται στα 430-390 π.Χ.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

Η έκδοση του περιοδικού μας στηρίζεται αποκλειστικά και μόνο στις ευγενικές χορηγίες και στις διαφημίσεις των φίλων αναγνωστών. Γι' αυτό σας παρακαλούμε να συνεχίσετε να στηρίζετε την έκδοση του. Και το μικρότερο ποσό είναι πολύτιμο για τη συνέχεια της προσπάθειας αυτής.

Το περιοδικό μας ενίσχυσε οικονομικά:

Γαλατσάνος Στέλιος (10 €), Καραστέργιου Σωτηρία (100 €), Κορδερά Δήμητρα (20 €), Μίχος Γιάννης (300 €), Χασάπης Θεολόγης (30 €), Χασάπη Φρόσω (20 €), Σοφιανού Μαίρη (10 €), Τσακούλης Θωμάς (20 €).

Συνεχίζοντας την προσπάθεια συλλογής αρχαικού υλικού, παρακαλούμε τους αναγνώστες να διαθέσουν φωτογραφίες και ντοκουμέντα από το προσωπικό τους αρχείο. Τα πρωτότυπα επιστρέφονται άμεσα, μετά την επεξεργασία και καταχώρηση τους.

Η ομάδα του "Κυτάρου" ευχαριστεί για το φωτογραφικό υλικό, που μας παρέδωσαν οι:

Βεργίνη Ελένη, Πωργάκας Ιωάννης, Καραβασίλης Βασίλης, Κοντού-Σπανού Θεοδώρα, Μουλασιώτη Βαϊτσα, Μπάρμπας Μανώλης, Πάνου Ηλίας, Σταυρωθέντας Αθανάσιος, Χασάπη Πηγή, Ψέμμα Αθανάσιος, Ψέμμα-Σεραϊδάρη Αργυρώ

Mountain bike
ΙΕΡΙΣΣΟΣ / ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ
ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΗΣ
Carduus
Bike
cardusbikes@gmail.com
TEL.: 697 8183242

Romina Pizza
PIZZA & PASTA
since 1985
Ηρώων 13 - Ιερισσός
23770 22 890
kiv: 6975 865 935
Ώρες Διανομής : 16:30 - 01:30

τα Κύτταρο σας
είχεται:
"Καλά
Χριστούγεννα
& ευτυχισμένος
ο κνναύργμος
χρόνος!"

Ζάππης Β.
Γιώργος
• Χρωματισμοί
• Συστήματα
Εσωτερικής
Τοιχοποιίας
• Ξηράς δόμησης
• Ψευδοροφές
• Γυψοσανίδες
Τηλ.: 23770 23447
Κιν.: 697 2928511
Ιερισσός Χαλκιδικής

ΠΑΙΖΟΥΜΕ;

Κείμενο : ΣΟΦΙΑ ΥΨΗΛΑΝΤΗ • ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΥΛΙΑΣ

Ένα ακόμη παλιό παιχνίδι που σήμερα δε παίζεται. Παίζονται, όμως, παραλλαγές του. Η τεχνολογία που συνεχώς εξελίσσεται έχει σπλίσει τα παιδιά, και ιδιαίτερα τ' αγόρια, με όπλα σύγχρονου τύπου, τα λεγόμενα νεφρ. Σήμερα, πολλά απογεύματα παίρνουν τα όπλα τους με τον απαραίτητο εξοπλισμό και πηγαίνουν συνήθως στα προαύλια των δημοτικών σχολείων κι εκεί παίζουν μέχρι να νυχτώσει.

Το παιχνίδι δε σταματά ποτέ. Απλά εξελίσσεται...

ΚΑΟΥΜΠΟΗΔΕΣ - ΙΝΔΙΑΝΟΙ

Τα παιδιά χωρίζονταν σε δυο ομάδες, ομάδα

καουμπόηδων και ομάδα ινδιάνων. Σε κάθε ομάδα συμμετείχαν πέντε-έξι ή και περισσότερα παιδιά. Οι καουμπόηδες κρατούσαν ένα πιστόλι πλαστικό ή μεταλλικό ή ένα ξύλο για πιστόλι. Οι ινδιάνοι φορούσαν ένα καπέλο με πούπουλα και ένα τόξο φτιαγμένο από βέργα λυγαριάς, που τη λύγιζαν και έδεναν στις άκρες της ένα σπάγκο ή πετονιά. Για βέλη χρησιμοποιούνταν καλαμάκια ξερά από καλαμιές. Η μια ομάδα πήγαινε και κρυβόταν και η άλλη ομάδα έψαχνε να βρει τους αντιπάλους. Στη συνέχεια, έβγαιναν οι κρυμμένοι και άρχιζε ο πόλεμος. Οι καουμπόηδες έκαναν ότι πυροβολούσαν με τα ψεύτικα πιστόλια και οι ινδιάνοι πετούσαν τα βέλη. Οι αρχηγοί των ομάδων διέταζαν για τις επιθέσεις ή τις υποχωρήσεις. Πολλές φορές, στο τέλος, οι ομάδες μαζεύονταν σε μια αλάνα και συζητούσαν για το αποτέλεσμα της μάχης.

Στείλτε στη διεύθυνση του Κυτάρου ό,τι παιχνίδι θυμάστε. Προσπαθούμε να κάνουμε την καταγραφή των παραδοσιακών παιχνιδιών που σίγουρα είναι πάρα πολλά. Μπορείτε να στείλετε κάποιο ή κάποια παιχνίδια που γνωρίζετε, ή ηλεκτρονικά ή χειρόγραφα σε κάποιο από τα μέλη της ομάδας. ■

» συνέχεια από τη σελ. 1

μετώπου στην κεντρική Μακεδονία. Στις 23 Απριλίου του 1941 ο Στρατηγός Τσολάκογλου παραδόθηκε και ο Βασιλιάς με την κυβέρνηση εγκατέλειψαν την χώρα. Τμήματα του ελληνικού, αγγλικού και νεοζηλανδικού στρατού οπισθοχωρούν μέσω της χερσονήσου του Αθω και της Σιθωνίας. Ιδιαίτερα από την περιοχή της Ιερισσού. Οι Ιερισσιώτες όπως και οι κάτοικοι των γύρω χωριών, προσπαθούν να τους βοηθήσουν και να τους περιθάλψουν¹¹. Έξω από την κωμόπολη οι στρατιώτες, στην περιοχή του λιμανιού και της εκκλησίας του Αγίου Παύλου, αφήνουν ή ανατινάζουν οχήματα, άρματα και πολεμοφόδια¹². Πλοία και υποβρύχια του Ελληνικού Ναυτικού, για δύο ημέρες, τους μεταφέρουν από τον κόλπο του Αγίου Όρους στη Μέση Ανατολή. Πολλοί όμως καθυστερούν και μένουν πίσω. Ιερισσιώτες ψαράδες και ναυτικοί τους φυγαδεύουν με κίνδυνο της ζωής τους στην Λήμνο και στη Λέσβο, για να φύγουν αργότερα για το Κάιρο και την Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου¹³. Μαζί τους διαφεύγουν στη Μέση Ανατολή πολλοί Χαλκιδικιώτες που υπηρετούσαν τότε στο Ελληνικό Ναυτικό. Όπως οι Ιερισσιώτες Νικόλαος Παπαστεριανός του Γεωργίου, υπηρέτησε καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου στο αντιτορπιλικό «**Βασίλισσα Όλγα**» ως υδροφωνητής, και ο Χρήστος Μητσάκας του Δημητρίου, υπηρέτησε στο θρυλικό υποβρύχιο «**Παπανικολής**» ως πυροβολητής¹⁴.

Ομάδα νεαρών με αρχηγό τον Γιάννη τον Κερκυραίο¹⁵ κατέστρεψε το πολεμικό υλικό που άφηνε πίσω του ο στρατός, για να μη πέσει στα χέρια των Γερμανών. Παράλληλα και για μήνες περιέθάλπαν, με τη βοήθεια των συγχωριανών τους, τους Άγγλους και τους Νεοζηλανδούς στρατιώτες που κρυβόταν στις καλύβες, καθώς και στα γύρω υψώματα της Ιερισσού, μέχρι να μπορέσουν να τους μεταφέρουν σε κάποιο νησί¹⁶. Σχεδόν όλοι οι κάτοικοι της περιοχής που διέθεταν σκάφος μετείχαν με κίνδυνο της ζωής τους στη διαφυγή. Ανάμεσά τους και ο παλιός μακεδονομάχος Αστέριος Ψέμματος¹⁷. Τη διάσωσή του μέσω της περιοχής της Ιερισσού και του Αγίου Όρους σώζει στο βιβλίο του «**Με τόλμη για την ελευθερία**» ο Νεοζηλανδός ανθυπολοχαγός, τότε, και μετέπειτα υποστράτηγος W.B. "Sandy" THOMAS¹⁸. Αργότερα, η κυβέρνηση της

27 Φεβρουαρίου του 1941, Ιερισσιώτες φαντάροι στα βουνά της Αλβανίας. Από αριστερά: Βασίλειος Πασχαλίδης, Γεώργιος Χρυσούλης, Νικόλαος Κατσαντώνης, Στεριανός Τσαμανδάνης, Ιωάννης Τερτυλίνης. [Φωτογραφία του Σ. Τσαμανδάνη]

Νέας Ζηλανδίας για να τιμήσει τους ανθρώπους που με αυτοθυσία περιέθάλψαν και βοήθησαν τους στρατιώτες της, έστειλε ευχαριστήρια επιστολή στην Ιερισσό και στις γύρω από αυτήν κοινότητες¹⁹.

ΚΥΝΔΥΝΟΣ ΠΡΟΣΑΡΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΣΤΟ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Με την παράδοση της Ελλάδας στους Γερμανούς ξεκίνησε η τριχοτόμηση του Ελληνικού κράτους ανάμεσα στην Ιταλική, Γερμανική και Βουλγαρική ζώνη Κατοχής. Η κεντρική Μακεδονία έμεινε κάτω από γερμανική διοίκηση ενώ ανατολικά από τον Στρυμόνα ως τον Έβρο με τις νήσους Θάσο και Σαμοθράκη πέρασε στα χέρια των Βουλγάρων. Οι Βούλγαροι γρήγορα ενσωμάτωσαν την Α. Μακεδονία και τη Θράκη στο Βουλγαρικό κράτος και ξεκίνησαν μία συστηματική προσπάθεια αφελληνισμού της περιοχής. Χιλιάδες Έλληνες εκτοπίστηκαν προς τις γερμανοκρατούμενες περιοχές της Μακεδονίας. Παράλληλα ζητούσαν από τους Γερμανούς και την είσοδο βουλγαρικού στρατού στην Αθωνική πολιτεία. Για τον λόγο αυτόν προωθήθηκε ένα βουλγαρικό τάγμα, από τις πρώτες ημέρες της Κατοχής, στην Ιερισσό²⁰. Μπροστά

στον κίνδυνο της Βουλγαρικής Κατοχής του Αγίου Όρους και της μετέπειτα ενσωμάτωσής του στο βουλγαρικό κράτος, η Έκτακτη Διπλή Ιερά Σύναξη έστειλε επιστολή στον Αδόλφο Χίτλερ που ζητούσε να τεθεί η Αθωνική Πολιτεία «**υπό την υψηλήν προστασία του και κηδεμονιαν**». Στην επιστολή αυτή αντέδρασαν η ρωσική Ι.Μ. Παντελεήμονος και η βουλγαρική Ι.Μ. του Ζωγράφου και ιδιαίτερα ο ρώσος αντιπρόσωπος της Ι.Μ. Παντελεήμονος Βασίλειος Κριβοσένιν²¹.

Με αυτόν τον τρόπο απαγορεύτηκε στον βουλγαρικό στρατό η είσοδος στο Α.Ο. και εγκαταστάθηκε γερμανική φρουρά στην Ιερισσό υπό την διοίκηση του Πάριν²². Ο έλεγχος και η άδεια εισόδου πολιτών στο Α.Ο. δινόταν από τον σταθμάρχη της Ελλην. Χωροφυλακής Ιερισσού²³.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

Το 1941 δημιουργήθηκε μία από τις πρώτες αντιστασιακές οργανώσεις στην Β.Ελλάδα, η ΥΒΕ (Υπερασπισταί Βορείου Ελλάδος), που αργότερα μετονομάστηκε σε ΠΑΟ (Πανελλήνια Αντιστασιακή Οργάνωση). Στόχος της ήταν η απόκρυψη και στη συνέχεια η φυγάδευση προς τη Μ.Ανατολή ανδρών των συμμαχικών δυνάμεων που εγκλωβίστηκαν μετά τη Γερμανική εισβολή.

Τον πρώτο πυρήνα αντίστασης στη Χαλκιδική οργάνωσε ο Άγγελος Αγαπητός από την Ορμούλια²⁴. Γρήγορα η οργάνωση αναπτύχθηκε μέσω της «**Κλαδούπολης**» και συμπεριέλαβε και άλλες αντιστασιακές δράσεις. Στελέχη της οργάνωσης στην Ιερισσό αναφέρονται κατά τον αξιωματικό της ΥΒΕ/ΠΑΟ, ταγμα/ρχη Γιάννη Παπαθανασίου οι: Αστέριος Χασάπης, Νικόλαος Πέτρου²⁵, Δημήτριος Τερτυλίνης, Γεώργιος Τζιτζιός, Ιωάννης Τζιτζιός²⁶, κ.α.. Η σημαντικότερη δράση των μελών της οργάνωσης στην Ιερισσό ήταν η περιθάλψη και η διαφυγή στρατιωτών και αξιωματικών στη Μέση Ανατολή. Οργανωτικό ρόλο είχε ο δάσκαλος Νικόλαος Πέτρου²⁷. Έκρυβαν και φρόντιζαν τους ξένους στρατιώτες σε καλύβες γύρω από την κωμόπολη· πολλές φορές ανάμεσα σε οικίσματα ζώα για να μη πέσουν στην αντίληψη των Γερμανών²⁸. Αρχικά, λόγω του μεγάλου αριθμού τους, η διαφυγή με καΐκι ή πολλές φορές με υποβρύχιο, γινόταν ανά δεκάδες. Αξιόλογη δράση σ' αυτήν είχε και ο Ιερισσιώτης Ιωάννης Μαυρουδής. Τον Νοέμβριο του 1942 παρέλαβε με το καΐκι του, από τον Πολυγυρινό αξιωματικό της ΥΒΕ/ΠΑΟ, Τάκη Αθ. Παλαμίδα, πέντε χιλιάδες χρυσές λίρες »

1941, Ο Δημήτριος Κοντός λίγες μέρες πριν αφήσει την τελευταία του πνοή στο Σ. Ν. Θεσ/κης από κρουσπαγήματα που υπέστη στο μέτωπο. [Φωτογραφία της Δ. Κοντού-Μήτρου]

» Αγγλίας, πολεμοφόδια και επιστολή του στρατηγείου της Μέσης Ανατολής που αναγνωρίζει την οργάνωση, και τα παρέδωσε με πολλούς κινδύνους σε σύνδεσμο τους στη Θεσσαλονίκη²⁹. Τα χρήματα αυτά και τα πολεμοφόδια ήταν σημαντικά για την ανάπτυξη της αντιστασιακής δράσης της ΥΒΕ/ΠΑΟ και τη δημιουργία του ένοπλου σκέλους της.

ΤΟ ΕΛΑΝ

Ο χειμώνας του 1941-42 ήταν δύσκολος για την κωμόπολη της Ιερισοῦ (ὅπως σε ὅλη την Ελλάδα). Τα σπίτια γέμισαν με εκτοπισμένους Έλληνες της Α.Μακεδονίας και της Θάσου. Μας αφηγείται γι' αυτό η Άννα Γ.Μητσάκα: «οι Ιερισιώτες φιλοξενούσαμε στα σπίτια μας ανθρώπους από **Ξάνθη, Δράμα, Καβάλα, Θάσο, Θεσσαλονίκη μέχρι και από το Δοξάτο, που ήλθαν κνηνημένοι από τους Βουλγάρους**³⁰». Ευτυχώς αυτές τις χρονιές "έπεσε" πολύ ψάρι στον κόλπο της Ακάνθου³¹ και με τα λίγα που είχαν οι κάτοικοι κατάφεραν να περάσουν κάπως καλύτερα από ό,τι οι κάτοικοι στις πόλεις.

Στα μέσα του 1942 οργανώνονται οι πρώτες ομάδες του Ε.Α.Μ. «**Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο**» Χαλκιδικής. Μία από τις πρώτες οργανώσεις είναι και της Ιερισοῦ. Σε αυτό δουλεύουν ακούραστα ο Νίκος ο Μαρίνος από την Ιερισό, ο Νίκος Νικησιανιώτης από το Ραχώνι Θάσου, ο Γ. Πέκης με την αδελφή του Ρωξάνη από τη Δράμα, κ.α.³².

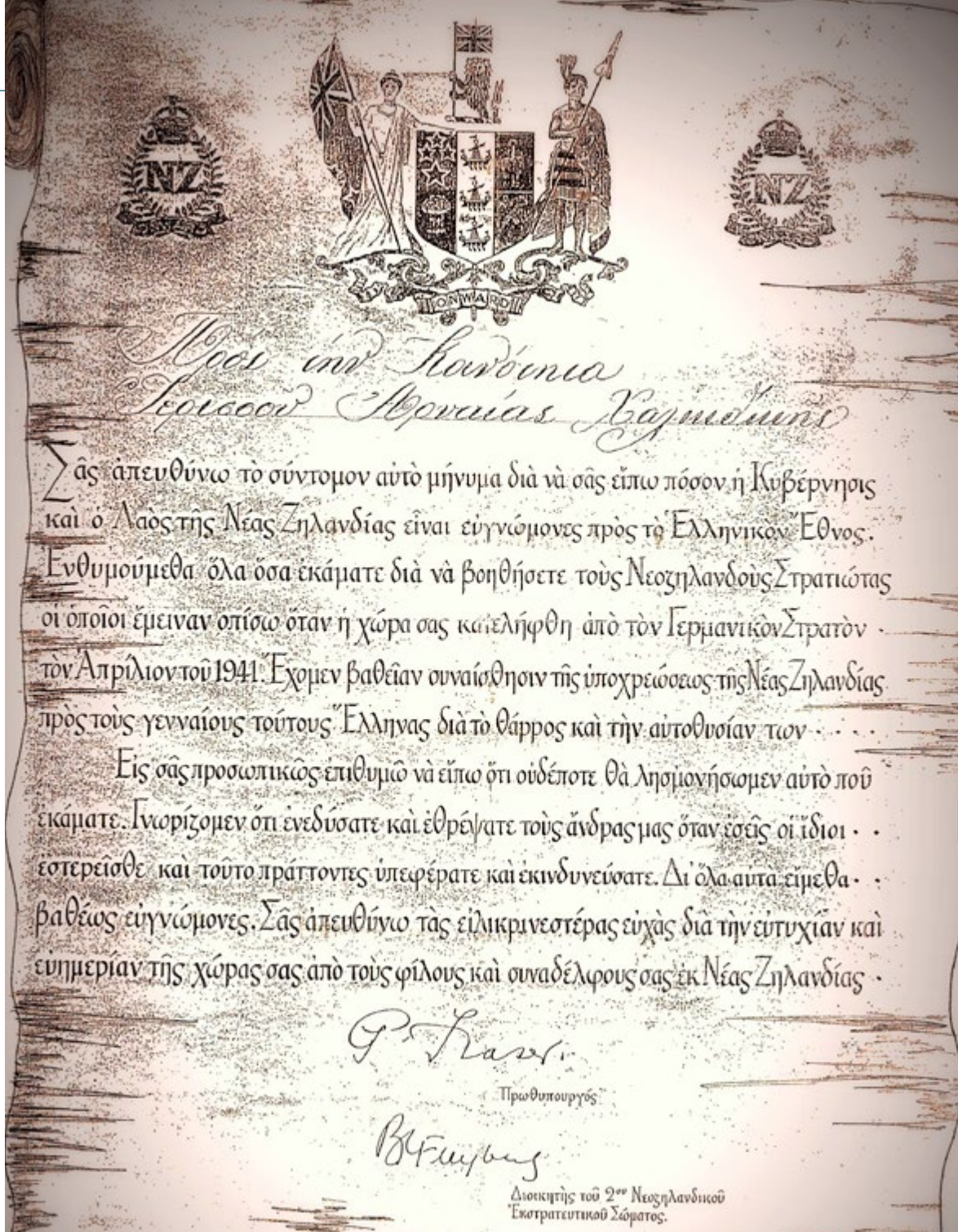
Η είδηση της ήττας του γερμανικού στρατού στο Ελ Αλαμίν τον Νοέμβριο του 1942 και η νίκη του Σοβιετικού Στρατού στο Στάλινγκραντ το Φλεβάρη του 1943, αναπτέρωσαν το ηθικό του ελληνικού λαού και φούντωσαν σε ὅλη την Ελλάδα την αντίσταση κατά των Γερμανών. Στις αρχές του 1943 ένοπλα σώματα του ΕΛΑΣ «**Ελληνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός**» προωθήθηκαν στη Μακεδονία και στη Χαλκιδική και δημιουργήθηκε το 310 Σύνταγμα του ΕΛΑΣ με έδρα τον Χολομώντα. Η διαφορά του ΕΛΑΣ με τις άλλες αντιστασιακές οργανώσεις στην Ελλάδα ήταν ότι είχε μαζικό αντιστασιακό χαρακτήρα. Κατά τον Νικόλαο Παπαζαρία, η Ιερισό μετείχε με 180 άντρες και γυναίκες στο ΕΑΜ, ΕΛΑΣ και στο ΕΛΑΝ³³.

Πέντε νεαρά παιδιά ηλικίας 20 με 27χρ. από την Θάσο που κατέφυγαν στην Ιερισό, με επικεφαλής τον Σαράντη Σπίντζο³⁴ ρίχνουν την ιδέα του αντάρτικου της θάλασσας. Στα τέλη του Απριλίου του 1943 οργανώνουν την ιδρυτική ομάδα του ΕΛΑΝ (Ελλη-

Το μετάλλιο που απένειμε η Νομαρχία Χαλκιδικής το 1982 στον Κων/νο Σουλτάνη του Γεωργίου για την δράση του στο ΕΛΑΝ. [Φωτογραφία του Γιάννη Βεργίνη]

νικό Λαϊκό Απελευθερωτικό Ναυτικό)³⁵ με έδρα την Ιερισό. Διοικητής ανέλαβε ο Σ. Σπίντζος ως μεγαλύτερος ηλικιακά και με μεγαλύτερη εμπειρία

Ευχαριστήριο της κυβέρνησης της Ν. Ζηλανδίας προς την τότε κοινότητα Ιερισοῦ για τη βοήθεια και την περίθαλψη των Νεοζηλανδών στρατιωτών στον Β' Π.Π.

στη ναυτοσύνη. Γράφει ο καπετάν Σαράντης: «**Η Χαλκιδική με τους 3 μεγάλους βραχιονές της, με τις δαντελωτές παραλίες της, με τις βραχώδεις και απόκρημνες ακτές της, με τους πολλούς κόλπους της, λιμάνια, όρμους, αραξοβόλια, δεσπόζει σ' όλους τους θαλάσσιους δρόμους του Β.Αιγαίου... Αποτελούσε δηλαδή ένα πρώτης τάξης ορμητήριο και μετερίζι να χτυπηθούν σε αυτούς τους κόμβους οι Γερμανοί**³⁶».

Σύντομα ήρθαν σε επαφή με νέους ναυτικούς της Ιερισοῦ και δημιούργησαν την πρώτη αξιόλογη ομάδα³⁷. Λόγω της παρουσίας των Γερμανών στην Ιερισό, η βάση του ΕΛΑΝ μεταφέρθηκε αρχικά στην Αμμουλιανή και στο Άγιο Όρος. Ένα μέλος του αντάρτικου ναυτικού έλεγχε στη σκάλα της Τρυπητής την κίνηση προς το όμορφο νησί. Σε περίπτωση εισόδου Γερμανών ή άλλων ύποπτων στοιχείων, ειδοποιούσε απέναντι το σύνδεσμο του και έπαιρναν τα αναγκαία μέτρα. Με αυτό τον τρόπο και με τη βοήθεια των φιλοπόροδων κατοίκων του νησιού, απέκτησε η οργάνωση μία σχετική ασφάλεια. Από την Αμμουλιανή εντάχθηκαν στο ΕΛΑΝ ο Μιλτιάδης Σοφιανός, ο αδελφός του Χρήστος Σοφιανός, ο Αλέκος Χατζηγιάννου ή Σκουπιώτης λόγω της καταγωγής του, κ.α..

Το αντάρτικο της θάλασσας υπαγόταν αρχικά στο 310 Σύνταγμα Χαλκιδικής. Ο ρόλος του

περιοριζόταν κυρίως στη συλλογή πληροφοριών, τη μεταφορά μαχητών, οπλισμού και πολεμοφόδιων για τον ΕΛΑΣ και χρησιμοποιούνταν ως σύνδεσμος ανάμεσα στις αντάρτικες ομάδες. Στο ξεκίνημα της οργάνωσης ο οπλισμός ήταν φτωχός. Αποτελούνταν από ένα μικρό πιστόλι που τους χάρισε μία δασκάλα, δύο ιταλικές χειροβομβίδες, και συμπληρώνονταν από μαχαίρια, καμάκια και γάντζους. Περιπολούσαν στις τρεις χερσονήσους της Χαλκιδικής εναλλάξ με βάρκες που έπαιρναν από τον Πρόβλακα, την Τρυπητή, τη Βουρβουρού και τον Άγιο Νικόλα. Συνεργάζονταν κυρίως με την Εθνική Πολιτοφυλακή που διοικητής της ήταν ο Πολυγυρινός Κύρκος Αικατερινάρης³⁸. Η ομάδα της Ε.Π. στη ΒΑ Χαλκιδική αποτελούνταν από τρία άτομα που έπαιρναν μέρος στις επιχειρήσεις του ΕΛΑΝ. Ανάμεσά τους ήταν και ο Ιερισιώτης Βασίλειος Δάλλας. Η οργάνωση σταδιακά άρχισε να επεκτείνει τη δράση της με επαφές στη Θάσο, στην Καβάλα, στο Σταυρό και στη Θεσ/νίκη.

Στις 10 Ιουλίου του 1943 Βρετανικές και Αμερικανικές δυνάμεις εισβάλλουν στην Ιταλία. Στις 8 Σεπτεμβρίου η Ιταλία συνθηκολογεί με τους Συμμάχους. Έτσι τερματίζεται η Ιταλική Κατοχή στην Ελλάδα. Ο Γερμανικός κατοχικός στρατός, για να καλύψει το κενό που άφησαν οι Ιταλοί, αναγκάζεται

συνέχεια από τη σελ. 5 να συμπυχτεί γύρω από στρατηγικές τοποθεσίες και αστικά κέντρα, αφήνοντας ουσιαστικά ελεύθερες πολλές περιοχές της Ελλάδας.

Το ΕΛΑΝ επέκτεινε τη δράση του και δημιούρ-

Τον Νοέμβριο του 1944 αντιπροσωπεία 3 Νεοζηλανδών στρατιωτικών επισκέφτηκε επίσημα το Άγιο Όρος και τους γύρω από αυτό οικισμούς για να αποδώσει εύφημη μνεία για τη περίθαλψη και διάσωση εκατοντάδων συμμάχων από τους Γερμανούς. Στη φωτογραφία διακρίνεται ένας από τους Νεοζηλανδούς αξιωματικούς (με την πλάτη στη φωτογραφία) στο Άγιο Όρος τον Νοέμβριο του 1944.

γησε καινούργια φυλάκια στις ακτές της Χαλκιδικής και στο Α.Ο.. Η δράση του αντάρτικου ναυτικού πήρε πιο δυναμική μορφή από τον Αύγουστο του 1943. Τον μήνα αυτόν έφθασε στον Πρόβλακα ένα επίτακτο πετρελαιοκίνητο σκάφος με οικοδομικά υλικά. Άντρες του ΕΛΑΝ επιτέθηκαν και το κατέλαβαν. Το έκρυσαν στη Βουρβουρού. Το φορτίο δόθηκε σε αντάρτικες ομάδες και στους κατοίκους της περιοχής. Το πολεμικό υλικό που

είχε πλούτισε τον φτωχό, ως τότε, οπλισμό του ΕΛΑΝ, και τα βαρέλια με τα καύσιμα στάθηκαν πολύτιμα στην οργάνωση. Το πλοίο το ονόμασαν «Χαλκιδική» και έμεινε στο στόλο του ΕΛΑΝ ως το τέλος του πολέμου. Αργότερα κατέλαβαν το πλοίο «Άγιος Αθανάσιος» στον Άγιο Δημήτριο (Πυργαδίκια) που καταχράστηκε από τους ιδιοκτήτες του ένας Έλληνας συνεργάτης των Γερμανών και το επέστρεψαν στον ιδιοκτήτη του.

Στο δεύτερο εξάμηνο του 1943 δόθηκε διαταγή να βοηθήσει το ΕΛΑΝ, σε τρόφιμα και πυρομαχικά, τις αντάρτικες ομάδες του ΕΛΑΣ της Α.Μακεδονίας που περνούσαν δύσκολα λόγω των εκκαθαριστικών επιχειρήσεων των Βουλγάρων. Γι' αυτό τον σκοπό χρησιμοποίησε το γρηγορότερο σκάφος του, την «Ξελογιάστρα», που είχαν κλέψει κάποιοι μαυραγορίτες από έναν Έλληνα της Καβάλας και κατάσχεσε στη συνέχεια το ΕΛΑΝ. Σε μία αποστολή του προς τις ακτές της Α.Μακεδονίας, έμεινε ακυβέρνητο λόγω προβλήματος στη μηχανή και πιάστηκε από γερμανικό καταδιωκτικό που είχε έδρα το Σταυρό. Πέρασαν το πλήρωμα για μαυραγορίτες και κατάσχεσαν το σκάφος³⁹. Το πλήρωμα κατάφερε αργότερα να δραπετεύσει και να φθάσει οδοιπορώντας στον Πρόβλακα (Νέα Ρόδα).

Το Δεκέμβριο του 1943 άνδρες του ΕΛΑΝ κατέλαβαν στη Δάφνη του Αγίου Όρους το σκάφος «Άγιος Δημήτριος» με 20 τόνους σιτάρι και αιχμαλώτισαν τους 2 Γερμανούς στρατιώτες που το συνόδευαν. Οι Ελανίτες έδωσαν το μισό φορτίο στους μοναχούς και το άλλο μισό το μοίρασαν στους κατοίκους των χωριών. Βρήκαν άφθονο οπλισμό και το πλοίο εντάχθηκε στο στόλο του αντάρτικου ναυτικού.

Νέοι Επονίτες επάνδρωσαν την εποχή αυτή το ΕΛΑΝ⁴⁰, όπως οι Ιερισσιώτες: Βασιλείος Πασχαλίδης (Σίγγερ), Αργύρης Μητρόπουλος⁴¹, Ιωάννης Τερτυλίνης, Χρήστος Χαλέβας, Κώστας Ματζώνας, Θεόδωρος Γκατζώνης, Βασιλείος Ψέμματος, Ιωάννης Ψέμματος, Αλέκος Χασάπης⁴² κ.α..

Το μεγαλύτερο ποσοστό των αγωνιστών της οργάνωσης αποτελούταν από νέα παιδιά της Θάσου και της περιοχής της Ιερισσού⁴³.

Οι Γερμανοί δέχονται παντού την πίεση των αντάρτικων ομάδων και συμπύσσονται. Για να καλυφθεί το κενό που άφησαν έδωσαν την άδεια σε Βουλγαρικές δυνάμεις κατοχής, να προωθηθούν στα δυτικά του Στρυμόνα. Στην Ιερισσό εγκαθίσταται ένα βουλγαρικό τάγμα.

Στις αρχές του 1944 δημιουργείται ο πρώτος μικρός στόλος του ΕΛΑΝ με τα σκάφη «Χαλκιδική», «Θάσος» και «Αμμουλιανή». Κάθε σκάφος έχει 16 άντρες και 2 οπλοπολυβόλα. Σε μια ριψοκίνδυνη αποστολή με ισχυρή τρικυμία γύρω από τον Άθωνα, ο φοιτητής της ιατρικής Τάκης Μήλιος που εργαζόταν στο ανθελονοσιακό συνεργείο της Ιερισσού, έδωσε το παρατσούκλι στον καπετάν Σαράντη, καπετάν Φουρτούνα, για να τονίσει έτσι τις ικανότητές του στη ναυσιπλοΐα σε δύσκολες καιρικές συνθήκες.

Στις αρχές του Απριλίου του 1944, δύο αγήματα Ελανιτών με διοικητή τον καπετάν Μιλτιάδη Σοφιανό⁴⁴, παρενοχλούν συστηματικά τους Γερμανούς των Καρυών του Αγίου Όρους και λίγο αργότερα το γερμανικό φυλάκιο του Ακράθωνα. Ύστερα από μερικές ημέρες η Γερμανική φρουρά των Καρυών υποχώρησε στο φυλάκιο του Ακράθωνα. Η τακτική αυτή συνεχίστηκε μέχρι τον Ιούλιο του ίδιου έτους.

Χάρτης του χώρου δράσης του ΕΛΑΝ Β. Ελλάδας από το εξώφυλλο του βιβλίου του Σ. Σπίντζου.

1944. Ο Ιερισσιώτης Ελανίτης Κων/νος Α. Ματζώνας, (ή Μπούρμπουλας), με πηλίκιο του ΕΛΑΝ. [Φωτογραφία του Ν. Χαμαϊδού]

Η κύρια βάση του ΕΛΑΝ αυτή την εποχή είναι στον Άγιο Δημήτριο (Πυργαδίκια).

Στις 12 Μαΐου⁴⁵, κοντά στην Ι.Μ. Διονυσίου, καταλήφθηκε από δυνάμεις του ΕΛΑΝ υπό τον καπετάν Μιλτιάδη Σοφιανό⁴⁶, το επίτακτο σκάφος «Άγιος Νικόλαος». Η λεία από το πλοίο ήταν σημαντική για τα δεδομένα της εποχής. Μεγάλος αριθμός σε πολεμικό υλικό και πολεμοφόδια, στρατιωτικός και πολιτικός ρουχισμός, 1 πεδινό πυροβόλο, 1 τόνος πούρα Αβάνας, 1 τόνος ελληνικά τσιγάρα, 4 τόνοι αλεύρι, 7 τόνοι μύρα, σαμπάνιες κ.α. ποτά, μεγάλος αριθμός καυσίμων, τσιμέντων, φαρμάκων, κ.α.π.. Στα Πυργαδίκια οι άντρες του αντάρτικου ναυτικού ξεφόρτωναν 3 μερόνυχτα. Τα λάφυρα αυτά εφοδίασαν τις μονάδες του ΕΛΑΝ και του ΕΛΑΣ Χαλκιδικής, καθώς και τους πολίτες των χωριών.

Το σκάφος του ΕΛΑΝ "Ξελογιάστρα" στο λιμάνι της Καβάλας.

Συγκροτήθηκαν τώρα και εξοπλίστηκαν τρεις μικροί στολίσκοι. Ο κάθε στολίσκος αποτελούταν από τρία, αξιόμαχα για αντάρτικο, σκάφη.

Οι κύριες δυνάμεις και η διοίκηση του ΕΛΑΝ προωθήθηκαν στην Ιερισσό, που είχε ελευθερωθεί εν τω μεταξύ από τους Γερμανούς, και στα φυσικά λιμάνια του κόλπου της Ιερισσού, Φράγκο και Πλατύ. Στον κόλπο του Αγίου Όρους παρέμειναν οι βάσεις στα Πυργαδίκια και στη Βουρβουρού.

Στις 3 Ιουλίου του 1944, η Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης (ΠΕΕΑ), ανέλαβε την ανασυγκρότηση του ΕΛΑΝ⁴⁷, διατάσσοντας την ίδρυση Ναυτικής Υπηρεσίας. Συγκροτούνται

»

έτσι οι εξής Μοίρες του ΕΛΑΝ⁴⁸:

- 1η Μοίρα Πελοποννήσου-Ζακύνθου.
- 2η Μοίρα Δυτικής Στερεάς-Ιονίων Νήσων.
- 3η Μοίρα Ευβοϊκού-Σαρωνικού-Κορινθιακού.
- 4η Μοίρα Πηλίου-Παγασητικού.
- 5η Μοίρα Θερμαϊκού-Χαλκιδικής.
- 6η Μοίρα Ανατολικής Μακεδονίας-Δυτικής Θράκης.
- Ανεξάρτητη Μοίρα Αργολικού-Ερμιονίδος.
- Ανεξάρτητος Στολίσκος Μαλιακού.

Ουσιαστικά η ΠΕΕΑ διέσπασε το ΕΛΑΝ της περιοχής της Ιερισσού σε δύο Μοίρες, την 5η και την 6η με πρόθεση η μία να αναλάβει επιχειρησιακά την περιοχή της Χαλκιδικής και η άλλη την Α.Μακεδονία και τη Θράκη. Όμως τα επιτελικά σχέδια της ΠΕΕΑ δεν ολοκληρώθηκαν. Οι δύο Μοίρες ως το τέλος του πολέμου δρούσαν σε συνεργασία, ως μία μονάδα υπό ενιαία διοίκηση και έδρα την Ιερισσό. Η κύρια περιοχή της δραστηριότητάς τους ήταν από τον νομό Καβάλας και τη Θάσο ως το Πόρτο Κουφό, ενώ στο τέλος της Κατοχής έφτανε ως την Θεσσαλονίκη. Αναμφισβήτητα είχαν την πιο αξιόλογη δράση από όλες τις υπόλοιπες Μοίρες του ΕΛΑΝ.

Τα συμμαχικά στρατεύματα παρελαύνουν σε όλη την Ευρώπη. Οι Γερμανοί σιγά - σιγά υποχωρούν. Από τον Μάιο ως τον Ιούλιο συλλαμβάνονται από το ΕΛΑΝ επτά μεγάλα επίτακτα από τους Γερμανούς σκάφη και πολλά μικρότερα. Το σημαντικότερο σκάφος που καταλήφθηκε την περίοδο αυτή ήταν έξω από το Πόρτο Κουφό, το σιδερένιο γερμανικό πλοίο «Αδόλφος». Το μετονόμασαν σε «Χολομώντα». Επίσης ένα άλλο δυνατό σκάφος που κυριεύτηκε έξω από το Στρατώνι ήταν το επίτακτο ρυμουλκό «Ζέφυρος». Καπετάνιος του ανέλαβε ο Ιερισσιώτης Δημήτριος Α. Κοντογιάννης⁴⁹. Τα λάφυρα σε στρατιωτικό υλικό, καύσιμα και τρόφιμα, ήταν άφθονα. Αξίζει να αναφερθεί η κατάληψη του πλοίου «Άγιος Γεώργιος» με φορτίο 200 τόνους σιτάρι. Το φορτίο αυτό μοιράστηκε στους κατοίκους των χωριών. Το αντάρτικο της θάλασσας κυριαρχούσε από τον Ιούλιο του 1944 στο ΒΑ Αιγαίο.

Στις 20 Ιουλίου οι Γερμανοί υποχώρησαν από το Άγιο Όρος και άγημα του ΕΛΑΝ ύψωσε την ελληνική σημαία στον Ακράθωνα.

Από την ημερομηνία αυτή οι Γερμανικές κατοχικές δυνάμεις κατείχαν στην περιοχή της δράσης του αντάρτικου ναυτικού, το λιμάνι του Σταυρού και το φυσικό οχυρό λιμάνι του Πόρτο Κουφό.

Στην Ιερισσό το επίτακτο πετρελαιοκίνητο σκάφος «Άγιος Δημήτριος» μετατράπηκε σε πλωτό

Ιερισσιώτες Ελανίτες στα Νέα Μουδανιά τον Οκτώβριο του 1944. Όρθιοι από αριστερά: Χρήστος Ψέμμας, Στυλιανός Μπίκας, Στυλιανός Ψέμμας, Αριστείδης Γιώργου, Χρήστος Χαλέβας, Αλέκος Χασάπης, Βασίλης Παντελιάδης, Βασίλης Σταθάκος, Στέργιος Κόνσουλας, Αργύρης Μητρόπουλος. Καθιστοί από αριστερά: Θεόδωρος Γκατζώνης, Στέλιος Βεργίνης, Βασίλης Πάππας, Κώστας Σουλτάνης [Φωτογραφία της Σ. Γιώργου & Ν. Μητρόπουλου]

νοσοκομείο του ΕΛΑΝ. Τη θέση του γιατρού ανέλαβε ο υφηγητής ιατρικής του ΑΠΘ, Ν. Ψύχος με συνεργάτες μία νοσοκόμα και δύο βοηθούς. Ο μεγάλος αριθμός εθελοντών ανάγκασε τη διοίκηση της 6ης Μοίρας να συστήσει στην έδρα της, την Ιερισσό, σχολές μαθητείας⁵⁰. Έτσι ξεκίνησε να λειτουργεί σχολή σηματουργών. Μαθητές ήταν οι

Επονίτες με γυμνασιακή μόρφωση από την Ιερισσό Ιωάννης Τερτυλίνης, Αργύρης Μητρόπουλος, Παντελής Παντελιάδης, Θεόδωρος Γκατζώνης, Αλέκος Χασάπης⁵¹, κ.α.. Την ίδια περίοδο και ως το Φεβρουάριο του 1945 λειτουργούσε με επιτυχία και σχολή ναυτιλίας.

Στις 30 Ιουλίου ένα γερμανικό πολεμικό σκάφος τύπου Lighter (είδος μαούνας κατασκευασμένο από τσιμέντο) με βαρύ οπλισμό μπήκε στον κόλπο του Αγίου Όρους και προσέγγισε την Αφισιά (Σάρτη). Ο δάσκαλος του χωριού ειδοποίησε το ΕΛΑΝ και με κοινή προσπάθεια με άντρες του ΕΛΑΣ, αιφνιδίασαν τους Γερμανούς στην παραλία. Το πλοίο κατάφερε να απομακρυνθεί αφήνοντας πίσω του 2 νεκρούς και 9 αιχμαλώτους. Ανάμεσά τους και ο καπετάνιος.

1944, απελευθέρωση. Ατμάκατος με άνδρες του ΕΛΑΝ Χαλκιδικής μπροστά από το λιμάνι της Θεσσαλονίκης. Στα δεξιά το ξενοδοχείο "Ματζέστικ" που επιτάχθηκε από το ΕΛΑΝ. Αριστερά φαίνεται ο Ιερισσιώτης Δημήτριος Α. Λαγόντζος, μπροστά στο κέντρο ο Γεώργιος Α. Λαγόντζος, και δίπλα του πίσω, πιθανόν, ο Δημήτριος Λαζαρίνης. Φωτογραφία από το λεύκωμα "Θεσ/κη 1944, Τα φωτογραφικά ντοκουμέντα του J. Lieberg".

συνέχεια στην σελ. 8

»

Ως τον Αύγουστο του 1944 το ΕΛΑΝ Ιερισοῦ κυρίευσε 15 επίτακτα πλοία και αιχμαλώτισε 40 Γερμανούς. Την ίδια εποχή προσχώρησαν στις τάξεις του εθελοντικά 10 πλοία. Μόνο η Νέα Μηχανιώνα έστειλε 5 ανεμότρατες με επικεφαλής καπετάνιο τον Γιάννη τον Χοντρό(;)⁵².

Στις 29 Αυγούστου ελανίτικα καράβια εντόπισαν ανοιχτά της Μ. Λαύρας ένα γερμανικό δεξαμενό-πλοιο. Απ' ό,τι εξακριβώθηκε ήταν ακυβέρνητο χωρίς πλήρωμα. Στ' αμπάρια του είχε 150 τόνους βενζίνη και 10 τόνους άλλα καύσιμα. Τεράστιας αξίας λάφυρο την εποχή αυτή. Το ρυμούλκησαν στο Στρατώνι, όπου στάθμευε ακινητοποιημένη, λόγω έλλειψης καυσίμων, μία μηχανοκίνητη μοίρα αυτοκινήτων του ΕΛΑΣ. Η ποσότητα αυτή της βενζίνης έλυσε το πρόβλημα όλων των μεραρχιών του ΕΛΑΣ στη Β.Ελλάδα.

Η διοίκηση του ΕΛΑΝ στεγαζόταν τώρα στο σπίτι του Αναγνώστου στην Ιερισό. Στη δύναμή του είχε τρεις στολίσκους από 4 σκάφη εξοπλισμένα, 20 πλοία βοηθητικά μεταγωγικά και ένα πλωτό νοσοκομείο. Συνολικά η έμπυχη δύναμή του έφτανε, κατά τον Σαράντη Σπίντζο, τους 500 άντρες, αλλά διαφορετικές αρχαικές πηγές ανα-

Η σημαία της ΕΠΟΝ Ιερισοῦ. Έχει πρόσφατα συντηρηθεί και σύντομα θα επιστρέψει στην Ιερισό.

φέρουν ότι στο τέλος του πολέμου η 6η Μοίρα διέθετε 200 άντρες και η 5η ναυτική Μοίρα 100⁵³, ή 90⁵⁴. Η διαφορά αυτή μπορεί να προήλθε επειδή στο έμπυχο υλικό του ΕΛΑΝ συμμετείχε άρρηκτα συνεργαζόμενη και η ΕΠΟΝ της περιοχής⁵⁵.

Η ΕΠΟΝ της Ιερισοῦ θεωρούνταν μία από τις σημαντικότερες στη Χαλκιδική. Οι δράσεις της ήταν πολλές, αλλά η σημαντικότερη ήταν η στελέχωση και η αρωγή που έδινε στο ΕΛΑΝ. Μέλη⁵⁶ της ήταν οι: Ιωάννης Δάλλας του Χρήστου, Χρήστος Δεσλής του Γεωργίου, Θεόδωρος Θεοχάρης του Γεωργίου, Μαρίκα Κουτσούπη του Αστερίου, Μαρίκα Παπαδοπούλου του Ιωάννη, Εμμανουήλ Παπαστεργιανός του Στεργιανού, Τριγώνα Παπαστεργιανού του

Ελανίτες της VI Μοίρας το 1944 στη Θεσσαλονίκη. Στη μέση διακρίνεται ο Άγγελος Λασκαρίδης από την Ποταμιά της Θάσου. Ο Άγγελος Λασκαρίδης με τον αδελφό του Γιάννη εγκαταστάθηκαν στα δύσκολα χρόνια της Κατοχής στην Ιερισό. Ο Γιάννης έμεινε για εργασία στην κωμόπολη της Ιερισοῦ ενώ ο Άγγελος μετακινήθηκε στη Θεσσαλονίκη για σπουδές. Στα μέσα του 1943 εντάσσονται τα δύο αδέλφια στο ΕΛΑΝ Ιερισοῦ. Ο Άγγελος μετά την κατάληψη του λιμένα Θεσσαλονίκης από το ΕΛΑΝ εκτέλεσε χρέη λιμενάρχη Θεσσαλονίκης με τη βοήθεια του καπετάν Μιλτιάδη του Σοφιανού. [Νίκος Καρτάλης, Ο θάσιος πολιτικός Άγγελος Λασκαρίδης, Θασιακά, τόμος 13, Καβάλα 2006, σ. 199]

Νικολάου, Σουλτάνα Σαραφιανού του Αστερίου, Δήμητρα Τσιότσιου του Ιωάννη, Ελένη Τσιριγώτη του Αθανασίου, Βενετία Χασάπη του Αριστείδη, Μαρίκα Χασάπη του Γεωργίου, Ιωάννης Χασάπης του Γεωργίου, Αθηνά Χατζηδημητρίου του Βασιλείου, Όμηρος Αποστολίδης του Ιωάννη, Νικόλαος και Κων/νος Καφετζής, κ.α.π.. Αξιοσημείωτη ήταν η δράση της ΕΠΟΝ Ιερισοῦ στον καλλιτεχνικό και ψυχαγωγικό τομέα στα δύσκολα χρόνια της Κατοχής. Υπό την καθοδήγηση του Ιωάννη Τσιριγώτη, οργανώθηκαν «καλλιτεχνικά συγκροτήματα, θίασος, χορωδίες, μαντολινάτες, εορτές ψυχαγωγίας...»⁵⁷ κ.α.. Ένα έργο που έκανε εντύπωση και ανέβασαν μπροστά στους Γερμανούς ήταν η «Σκλάβο» του Περισιάδη. Εκτός του Ι. Τσιριγώτη συμμετείχαν οι: Αργυρή Κουτσογιώργη, ο Δημήτριος Α. Χασάπης, κ.α.. Ο νεαρός τότε Δ. Χασάπης, στο τέλος της παράστασης, φώναξε με σθένος μπροστά στους Γερμανούς και στους Βουλγάρους: «ελευθερία ή θάνατος έσκουζε το καριοφίλι»⁵⁸. Ο θίασος της ΕΠΟΝ έδωσε θεατρικές παραστάσεις στην Μ. Παναγία, Αρναία, Αμμουλιανή, Στρατώνι, Γομάτι, Ουρανούπολη και Νέα Ρόδα. Οι εισπράξεις διαθέτονταν για τις ανάγκες του ΕΛΑΣ/ΕΛΑΝ. Εκδιδόνταν επίσης από την ΕΠΟΝ, η εφημερίδα «Νέα Γενιά»⁵⁹, με υπεύθυνο τον Ιωάννη Γ. Χασάπη, καθώς και προκηρύξεις που τις πετούσαν στα φυλάκια των Βουλγάρων και των Γερμανών⁶⁰. Ιδρύθηκε λαϊκό φαρμακείο, στην οικία του Περικλή Βεργίνη, με φαρμακοποιό τον

Σωκράτη Νανουδάκη, κ.π.α..

Στις 8 Σεπτεμβρίου του 1944, ο Σοβιετικός στρατός εισέβαλε στη Βουλγαρία. Την άλλη μέρα καταλύθηκε η φασιστική κυβέρνηση της χώρας και η Βουλγαρία εισήλθε στη Σοβιετική σφαίρα επιρροής.

Επονίτες του ΕΛΑΝ με Αμερικανό ναύτη στη Θεσσαλονίκη. Αριστερά διακρίνεται ο Ιερισιώτης Κώστας Σουλτάνης και πάνω δεξιά ο Γεώργιος Λαγόντζος. Φωτογραφία από την εφημερίδα "Λεύτερα Νιάτα" της ΕΠΟΝ Μακεδονίας στις 1 Ιανουαρίου του 1945.

Στις 13 Σεπτεμβρίου το 26ο Σύνταγμα του ΕΛΑΣ μπήκε θριαμβευτικά στην Καβάλα και ανέλαβε τη συνδιοίκηση της πόλης με τον Βουλγαρικό στρατό. Η περιοχή του Στρυμόνα συνέχισε να ελέγχεται από σημαντικές γερμανικές δυνάμεις. Για τον λόγο αυτόν η σύνδεση της υπόλοιπης Ελλάδας με την Καβάλα γινόταν κυρίως μέσω της Ιερισοῦ.

Τα μεσάνυχτα στις 13 με 14 Σεπτεμβρίου έφτασε με μυστικότητα το 31ο Σύνταγμα του ΕΛΑΣ στην Ιερισό με δύναμη 300 αντρών και διοικητή τον Ταγματάρχη Νικηφόρο. Αποβιβάστηκαν τις πρώτες πρωινές ώρες σε 6 πλοία του ΕΛΑΝ και με επικεφαλής το «Χαλκιδική» κατευθύνθηκαν προς την Καβάλα. Οι άντρες του ΕΛΑΝ μόλις κατάλαβαν τον προορισμό τους, ξέσπασαν σε ζητωκραυγές και σε τραγούδια. Κάθε ίχνος μυστικότητας χάθηκε. Στις 14/9 το πρωί έφτασαν στην Καβάλα σε παράταξη και με υψωμένες τις Ελληνικές σημαίες. Ο λαός της τους υποδέχτηκε πανηγυρικά. Τώρα οι ελληνικές αντιστασιακές δυνάμεις απέκτησαν υπερπλία μέσα στην πόλη της Καβάλας. Οι Βουλγαρικές δυνάμεις αποχώρησαν οριστικά μόλις στις 26 Οκτωβρίου του 1944.

Από τις 15 Σεπτεμβρίου δημιουργήθηκε τακτική συγκοινωνία Ιερισοῦ- Καβάλας από πλοία του ΕΛΑΝ. Καθημερινά επαναπατρίζονταν από το

1944, σκάφος του ΕΛΑΝ. Διακρίνεται ο καπετάν Μιλτιάδης ο Σοφιανός (με το μωρό στην αγκαλιά), δύο ακόμα Ελανίτες και κοπέλες. [Φωτογραφία της Μ. Σοφιανού]

»

λιμάνι της Ιερισσού πλήθος Ελλήνων της Α.Μακεδονίας και της Θράκης που βρίσκονταν στη Μακεδονία ως πρόσφυγες.

Το ίδιο χρονικό διάστημα Θασίτες κυριεύσαν πέντε σκάφη που ναυπήγησαν οι Βούλγαροι στην Θάσο και τα έφεραν στην έδρα του ΕΛΑΝ στην Ιερισσό. Η διοίκηση τα επάνδρωσε και τα έδωσε στη φρουρά του Πλατύ.

Στις Ελανίτικες παρέες της περιοχής τραγουδιόταν το παρακάτω τραγούδι:

«Στους κάβους τα βαθιά νερά

Αντάρτες Ελανίτες

Παλεύουν για τη λευτεριά

Πνίγοντας τους φασίστες»

Όμως, σε όλη την Ελλάδα έγινε γνωστό το ΕΛΑΝ από το τραγούδι που αναφέρεται στην 3η ναυτική μοίρα του ΕΛΑΝ Κορινθιακού. Είναι γνωστό ως ο «**Υμνος του ΕΛΑΝ**» σε μουσική του Μίκη Θεοδωράκη και στίχους του Πάνου Λαμψιδή⁶¹.

Οι Γερμανοί παντού οπισθοχωρούσαν. Στις 25 Σεπτεμβρίου τρία γερμανικά πλοία έπλεαν από τη Λήμνο στον Σταυρό κοντά στις ακτές του Α.Ο.. Το ΕΛΑΝ Ιερισσού ειδοποιήθηκε από τα παρατηρητήρια και αποφάσισε να τα χτυπήσει. Τα δύο γερμανικά καράβια ήταν επίτακτα και μετέφεραν στρατιώτες· το τρίτο ήταν καταδιωκτικό και έφερε βαρύ οπλισμό. Το ΕΛΑΝ έστησε ενέδρα στο ακρωτήριο «**Αράπης**» με 5 Ελανίτικα καράβια. Η ναυμαχία ξεκίνησε στις 4:00 μ.μ. και κράτησε 3 ώρες. Οι Ελανίτες αιφνιδίασαν τα 2 μεταγωγικά που έφεραν ασθενή οπλισμό και τους προξένησαν σοβαρές ζημιές. Οι Γερμανοί, από ό,τι μαθεύτηκε αργότερα στο Σταυρό, είχαν 20-25 νεκρούς και 50-60 τραυματίες. Οι Έλληνες είχαν ένα νεκρό· τον Αλέκο Χατζηγιάννου⁶² από την Αμμουλιανή, και τρεις τραυματίες⁶³. Λίγο αργότερα κατάφεραν και έπιασαν, κατά την επιστροφή του από τον Σταυρό, το ένα από τα δύο επίτακτα μεταγωγικά⁶⁴.

Τέλη Σεπτεμβρίου το ΕΛΑΝ Ιερισσού πήρε διαταγή από το Αρχηγείο της ΧΙ Μεραρχίας (όπου

τώρα ανήκε διοικητικά), να αφήσει το ΒΑ Αιγαίο και να προωθηθεί στα δυτικά, προς τη Θεσσαλονίκη. Αφισε μικρές δυνάμεις στην Ιερισσό και από ένα φυλάκιο στο Άγιο Όρος, την Αμμουλιανή και στα Πυργαδικία. Στις 3 Οκτωβρίου έφτασαν ο πρώτος και ο δεύτερος στολίσκος του στα Νέα Μουδανιά και εκεί δημιουργήθηκε η νέα του βάση. Στις 5 Οκτωβρίου οι Γερμανοί αποχώρησαν από το Πόρτο Κουφό και οχυρώθηκαν στη Νέα Μηχανιώνα (τελευταία βάση τους στη Χαλκιδική). Με διαταγή του Γενικού Αρχηγείου, το ΕΛΑΝ μετέφερε στις 15 Οκτωβρίου από τη Σκάλα Κατερίνης, το 51^ο Σύνταγμα πεζικού του ΕΛΑΣ⁶⁵ στα Νέα Μουδανιά. Στις 18 Οκτωβρίου αποχώρησαν οι Γερμανοί από τη Νέα Μηχανιώνα και στις 30 Οκτωβρίου ελευθερώθηκε η Θεσσαλονίκη από τις δυνάμεις του ΕΛΑΣ.

Ναύτης της VI Μοίρας του ΕΛΑΝ φρουρεί τα γραφεία του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού στην οδό Λεωφόρος Νίκης 41 στη Θεσσαλονίκη. Στον τοίχο οι 3 συμμαχικές σημαίες, 02 Νοεμβρίου 1944. Φωτογραφία από το λεύκωμα "Θεσ/κη 1944, Τα φωτογραφικά ντοκουμέντα του J. Lieberg".

Την ίδια ημέρα έπλευσε σημαιοστολισμένος ο στόλος του ΕΛΑΝ στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης. Οι Ελανίτες απάλλαξαν από τα καθήκοντά τους τις προηγούμενες λιμενικές αρχές και ανέλαβαν τη φύλαξη του λιμανιού και το Λιμεναρχείο. Στη διοίκηση του Λιμεναρχείου μετείχε και ο καπετάν

Παρέλαση του ΕΛΑΝ στη Θεσσαλονίκη. Διακρίνονται οι Ιερισσιώτες: Αριστείδης Γιώργου στεφανωμένος από τον κόσμο & πίσω του ο Κων/νος Σουλτάνης, στη 4η σειρά ο Βασίλης Πάππας και προτελευταίος ο Βασίλης Σταθάκος. [Φωτογραφία από το αρχείο του Λάζαρου Ακκερμανίδη]

Μιλτιάδης Σοφιανός από την Αμμουλιανή. Άγημα του ΕΛΑΝ παρέλασε θριαμβευτικά στους δρόμους της συμπρωτεύουσας μέσα σε πανηγυρισμούς και σε ζητωκραυγές των Ελλήνων. Ο λαός στεφάνωνε τους Ελανίτες με δάκρυα χαράς στα μάτια.

Με τη συμφωνία της Βάρκιζας στις 12 Φεβρουαρίου του 1945 το ΕΛΑΝ παρέδωσε τα σκάφη στα προβλεπόμενα από τη συμφωνία σημεία και αποπλήστηκε. Έκλεισε με αυτό τον τρόπο μία από τις λαμπρές σελίδες της ναυτικής μας ιστορίας και ιδιαίτερα της περιοχής της Ιερισσού.

Το αντάρτικο της θάλασσας στη Β.Ελλάδα, το μετέπειτα ΕΛΑΝ, γεννήθηκε, ανδρώθηκε και τελείωσε νικηφόρα τη δράση του, στη Χαλκιδική. Αποτελεί την κορυφαία αντίσταση στη θάλασσα την εποχή της Κατοχής. Η δυναμική και η ανάπτυξή του ήταν μεγάλη και μόνο λίγα χαρακτηριστικά περιστατικά καταφέραμε να περιγράψουμε στο κείμενό μας. Όταν ρώτησα την κα Βενετία Χασάπη, γιατί συμμετείχε στην Αντίσταση, μου είπε: «Ήμασταν νέοι με όνειρα, θέλαμε να κάνουμε κάτι για την απελευθέρωση της πατρίδας, τίποτα άλλο! Το ίδιο μου απάντησε και ο Ελανίτης Θεόδωρος Γκατζώνης: Δε μπορούσαμε ως νέοι να μείνουμε αμέτοχοι, έπρεπε κάτι να κάνουμε! Τα γεγονότα του 1944 ήταν χρονικά πυκνά και πολλοί μελετητές έκριναν κάποιες πτυχές τους εσφαλμένα από τις επιτελικές πηγές. Παρ' όλο που στο τέλος της Κατοχής δόθηκε η διαταγή για τη διάσπαση και την ανάπτυξη του ΕΛΑΝ Β.Ελλάδας προς τη Θεσσαλονίκη και μέχρι τη Θράκη, το σχέδιο δεν ολοκληρώθηκε. Το αντάρτικο της θάλασσας στο Β.Αιγαίο ήταν μια υπόθεση καθαρά της περιοχής της Ιερισσού.

Το κύμα σήμερα σβήνει όπως άλλοτε στην μοναδική αμμουδιά της Ιερισσού. Όπως τα χρόνια, οι μνήμες και οι άνθρωποι. Έχουμε χρέος να κρατήσουμε τις μνήμες αυτών που αγωνίστηκαν για την πατρίδα και την ελευθερία.

Παρέλαση του αντάρτικου ναυτικού (ΕΛΑΝ) στη Θεσ/κη. Στη πρώτη σειρά, στο κέντρο, διακρίνεται ο καπετάν Σαράντης Σπίντζος (καπετάν Φουρτούνας). Στη δεύτερη σειρά με το στεφάνι ο Ιερισσιώτης Αριστείδης Γιώργου και πίσω του ο Κων/νος Σουλτάνης. Φωτογραφία από το αρχείο του Λάζαρου Ακκερμανίδη.

συνέχεια στην σελ. 10 »

Παράρτημα 1

ΕΛΑΝΙΤΕΣ ΤΗΣ ΙΕΡΙΣΣΟΥ

Με τον νόμο 1285 τον Αύγουστο του 1982 αναγνωρίστηκαν οι αντιστασιακές οργανώσεις που έδρασαν στην Ελλάδα από το 1941 ως το 1944. Ανάμεσά τους ήταν και το ΕΛΑΝ. Στην κατάσταση των αντιστασιακών που αναγνωρίστηκαν από τη Νομαρχία Χαλκιδικής, βρίσκουμε τα εξής ονόματα Ιερισσιωτών που μετείχαν στο ΕΛΑΝ⁶⁶:

01. Βεργίνης Πέτρος του Θεολόγη
02. Γιώργου Αριστείδης του Ιωάννη
03. Γιώργου Θεολόγη του Ιωάννη
04. Γκατζώνης Θεόδωρος του Αστερίου
05. Δάλλας Αλέξανδρος του Χριστοδούλου
06. Κάλτσος Χαράλαμπος του Αθανασίου
07. Κοντογιάννης Δημήτριος του Αργυρίου
08. Κορτέσης Παναγιώτης του Σωτηρίου
09. Κυριάκος Δημήτριος του Αποστόλου
10. Λαγόντζος Γεώργιος του Αστερίου
11. Λαγόντζος Δημήτριος του Αστερίου
12. Λεμπιδας Αστερίου του Ιωάννη
13. Λυμπιδας Θεόδωρος του Γεωργίου
14. Μανάρης Νικόλαος του Δημητρίου
15. Μαντζώνας Κων/νος του Αργυρίου
16. Μανωλούδας Απόστολος του Δημητρίου
17. Μαραγκός Γεώργιος του Δημητρίου
18. Μητσάκα Μονεμβασιά του Ιωάννη
19. Μπίκας Παναγιώτης του Γεωργίου
20. Μπίκας Στυλιανός του Γεωργίου
21. Μπλες Νικόλαος του Δημητρίου
22. Παπαστεριανός Κων/νος του Γεωργίου
23. Παπαστεριανός Νικόλαος του Γεωργίου
24. Πάππας Βασίλειος του Χρήστου
25. Σουλτάνη Αργυρή του Νικολάου
26. Σουλτάνης Κωνσταντίνος του Γεωργίου
27. Σουλτάνης Μιλτιάδης του Κων/νου
28. Σταθάκος Βασίλειος του Αριστείδη
29. Τίμενης Κων/νος του Προδρόμου
30. Χαμαϊδίου Βασιλική
31. Χασάπης Αλέξανδρος του Γεωργίου
32. Ψέμμας Δημήτριος του Αστερίου
33. Ψέμμας Δημήτριος του Βασιλείου
34. Ψέμμας Ιωάννης του Βασιλείου
35. Ψέμμας Νικόλαος του Ιωάννου

Από την Αμμουλιανή αναγνωρίστηκαν ως μέλη του ΕΛΑΝ οι:

01. Κωνσταντούλιας Στυλιανός του Δημητρίου
02. Μιγγίρης Θεόδωρος του Δημητρίου
03. Σοφιανός Χρήστος του Αποστόλου
04. Σπυρόπουλος Ευστράτιος του Σπυρίδωνος
05. Κουρέντας Πέτρος του Γρηγορίου

Από το Στρατώνι αναγνωρίστηκαν ως μέλη του ΕΛΑΝ οι:

01. Δουκάκης Ιωάννης του Μιλτιάδη
  02. Λαμπράκης Ζαφείριος του Χρήστου
  03. Πλανάκης Νικόλαος του Θεοδώρου
- Από τα Νέα Ρόδα αναγνωρίστηκε ως μέλος του ΕΛΑΝ ο Μπούλης Ανδρέας του Μικέ.

Συνολικά από το νομό Χαλκιδικής αναγνωρίστηκαν 51 αγωνιστές του ΕΛΑΝ που κατάθεσαν τα χαρτιά τους το 1982. Από αυτούς οι 35 είναι από την Ιερισσό.

Παράρτημα 2

Ένθετο

Εκτελεσθέντες Ιερισσιώτες στην Κατοχή.

Σύμφωνα με τον πίνακα εκτελεσθέντων 1941-1945, της Νομαρχίας Χαλκιδικής του 1945, εκτελέστηκαν οι εξής Ιερισσιώτες από τους Γερμανούς στο στρατόπεδο του «**Παύλου Μελά**»:

- Αντωνίου Αστερίου του Ιωάννου,
Πάππας Ελευθέριος⁶⁷ (ή Δημήτριος⁶⁸) του Βασιλείου
Παπαθεολόγης Γεώργιος⁶⁹.
Από τους Βουλγάρους στην Ιερισσό εκτελέστηκε ο Βενέτης Αργύριος του Ιωάννου⁷⁰.

15 Ο Γιάννης ο Κερκυραίος, όπως ήταν γνωστός λόγω της καταγωγής του, εξασκούσε το επάγγελμα του αρτοποιού στην Ιερισσό. Το εργαστήριό του το είχε στην παλιά αγορά της Ιερισσού. Στην οπισθοχώρηση του στρατού βοήθησε και περιέβαλε πολλούς στρατιώτες και βοήθησε κατά τα πρώτα χρόνια της Κατοχής οικογένειες της Ιερισσού που ήταν σε ένδεια.

16 Ιωάννης Καραδήμος, ό. π., ο Ι. Καραδήμος του Βασιλείου, γεν. 1921, μετείχε ο ίδιος στη περίθαλψη των στρατιωτών και αργότερα στον ΕΛΑΣ.

17 Άννα Μητσάκα, ό. π., σ.5.
18 W. B. "Sandy" THOMAS, Με τόλμη για την ελευθερία, ελλην. έκδοση «εν πλώ», Μετάφραση-ιστορική έρευνα Γιώργος Σπανός, Αθήνα 2015, σ. 238-240.

19 Μέχρι πρόσφατα η επιστολή αυτή κοσμούσε τους τοίχους του Δ.Κ. Ιερισσού.

20 Δημήτριος Γ. Τσάμη, Άγιον Όρος. Προσέγγιση στην πρόσφατη ιστορία του, Θεσ/κη 1985, σ. 24-25.

21 Δημήτριος Γ. Τσάμη, ό. π., σ.26. Έγιναν δύο ακόμα απόπειρες, το 1943 και το 1944, από το Βουλγαρικό στρατό να εισέλθει στο Α.Ο..

Οι βάσεις του ΕΛΑΝ τον Σεπτέμβριο του 1944

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 Τον υπότιτλο τον δανείστηκα από το τραγούδι «Ο ύμνος του ΕΛΑΝ». Μουσική Μίκης Θεοδωράκης, στίχοι Γιάννης Λαμψίδης. Πηγή: <https://youtu.be/1ov8113svco>

2 Αλέξανδρος Παπαγεωργίου, Αναμνήσεις από τον πόλεμο του 1940, εφ. "Πολίτης", τ. 10α, Οκτώβριος 2000.

3 Σκοτώθηκε στις 9 Μαρτίου του 1941 σε ηλικία 23 χρ.

4 Σκοτώθηκε στις 9 Δεκεμβρίου του 1940 σε ηλικία 21 χρ.

5 Σκοτώθηκε στις 15 Μαρτίου του 1941 σε ηλικία 32 χρ.

6 Σκοτώθηκε στις 9 Δεκεμβρίου του 1940 στο Πόγραδετς σε ηλικία 26 χρ.

7 Τα στοιχεία πάρθηκαν από απαντητική επιστολή της Δ.Ι.Σ. μετά από σχετικό ερώτημα.

8 Αργύρης Παπαργύρης, ανέκδοτο ημερολόγιο πολέμου. Ο Αργύρης Παπαργύρης, κάτοικος Ιερισσού, υπηρέτησε στο 66ο Σύνταγμα Πεζικού.

9 Προσωπική μαρτυρία της Δήμητρας Κοντού Μήτρου, με την υπόδειξη σχετικών ντοκουμέντων, στον γράφοντα το 2010.

10 Προσωπική μαρτυρία του Νικόλαου Παπαζαρία και της Μαίρης Παγώνη, με την υπόδειξη σχετικών ντοκουμέντων, στο γράφοντα το 2016. Την ίδια ημέρα εξέπνευσε και η σύζυγός του.

11 Παντελής Τσολοδήμος, Ενθυμήματα από τη Χαλκιδική, Θεσ/κη 1984, σ.139.

12 Ιωάννης Καραδήμος, βιογραφία, Ιανουάριος 2012, Αθήνα, σ.16.

13 Άννα Μητσάκα, Από την εθνική αντίσταση στην Ιερισσό, περιοδικό «Κύτταρο Ιερισσού», τ.12/2015, σ.5.

14 Το υποβρύχιο «Παπανικολής» κατά τη διάρκεια της Κατοχής βομβάρδισε στον κόλπο της Ιερισσού τις εγκαταστάσεις του εργοστασίου στο Στρατώνι. Με αυτό τον τρόπο ήθελε να περιορίσει την μεταφορά μεταλλεύματος από το Στρατώνι προς την Γερμανία.

22 Η πληροφορία για το όνομα του γερμανού στρατιωτικού διοικητή ή υποδιοικητή στην Ιερισσό δόθηκε στο γράφοντα από την κα Κατίνα Ψυχογιού, τον Ελανίτη Θεόδωρο Γκατζώνη και τον κο Ιωάννη Μαρίνο. Γενικά στην Ιερισσό οι Γερμανοί, οι περισσότεροι από την Αυστρία, άφησαν καλές αναμνήσεις, αν και κατακτητές. Για τον Γιάριν όσοι τον θυμούνται μιλούν για έναν φωνακλά αλλά καλοκάγαθο στρατιωτικό. Το ίδιο και για τον υπεύθυνο αξιωματικό στο γερμανικό φυλάκιο της Ουρανούπολης, τον Χανς.

23 Δημήτριος Γ. Τσάμη, ό. π., σ. 37.

24 Κανατά Γιάννη, ΠΑΟ Χαλκιδικής, περιοδικό «Πολύγυρος», τ. 79/2015, σ. 14.

25 Ο Νικόλαος Πέτρος, γεννήθηκε το 1892 στο Τσακνοχώρι (σημ. Ανοχώρι) του νομού Κοζάνης. Σπούδασε στη Μεγάλη του Γένους Σχολή στη Κωνσταντινούπολη και μιλούσε άπταιστα πέντε γλώσσες. Έκανε λαμπρές σπουδές σε διάφορες σχολές αλλά τον ενδιέφερε κυρίως η Βυζαντινή ιστορία. Σε μια από τις πολλές επισκέψεις του στο Άγιον Όρος γνώρισε την Άννα Σταθάκου από την Ιερισσό και την παντρεύτηκε. Το 1912 διορίστηκε δάσκαλος στην Ιερισσό και έμεινε στη θέση αυτή ως το τραγικό τέλος της ζωής του το 1944.

26 Παρμενίωνος Ι. Παπαθανασίου, «Για τον Ελληνικό Βορρά, Μακεδονία 1941-44, Εθν. Αντίσταση και Τραγωδία», τόμοι 2, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1988, Εταιρεία Μελέτης Ελληνικής Ιστορίας, σ. 440-441.

27 Μαρτυρία του Νικόλαου Παπαζαρία & Παρμενίωνος Ι. Παπαθανασίου, ό. π., κ.α..

28 Πληροφορία του Κων/νου Παγώνη.

29 Γιάννη Κανατά, «Τάκης Παλαμής», τ. 78ο/2014, περιοδικού «Πολύγυρος», σ.16.

30 Άννα Μιτσάκα, Από την εθνική αντίσταση στην Ιερισσό, περ. «Κύτταρο Ιερισσού», τ. 12/2015, σ.5.

31 Ιωάννης Καραδήμος, ό. π., σ. 17.

32 Σαράντης Σπίντζος, ό.π., σ. 35.

33 Προφορική μαρτυρία του Νικόλαου Παπαζαρία, γεν. 1929, στον γράφοντα, Αύγουστος 2016.

34 Γεννήθηκε στο χωριό Ραχώνι της Θάσου το 1915. Στον πόλεμο του 1940-41 υπηρέτησε στο Πολεμικό Ναυτικό

και μετά την παράδοση της Ελλάδας ανέπτυξε αντιστασιακή δράση αρχικά στη Θάσο και αργότερα στην περιοχή της Ιερισσού.

35 Σαράντης Σπίντζος (Καπετάν Φουρτούνας), ΕΛΑΝ. VI. Ναυτική Μοίρα, Καβάλα 1986, σ. 23.

36 Αρχείο ΕΡΤ: από το Ντοκουμαντέρ «ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ» (1985), <https://youtu.be/1QhrVTGYf2k>, & Σαράντης Σπίντζος, ό.π., σ.21.

37 Προσωπική μαρτυρία του Ελανίτη Αριστείδη Ι. Γιώργου στον γράφοντα τον χειμώνα του 1998.

38 Πατέρας του γνωστού Πολυγυρινού αρχιτέκτονα και συνεργάτη του περιοδικού «Κύτταρο Ιερισσού», Γιάννη Αικατερινάρη.

39 Με την αποχώρηση του Γερμανικού στρατού από τον Σταυρό, το σκάφος βρέθηκε παρατημένο στην παραλία και ξαναεντάχθηκε ως το τέλος του πολέμου στο ΕΛΑΝ.

40 ΟΙ ΕΠΟΝΙΤΕΣ ΤΟΥ ΛΑΪΚΟΥ ΜΑΣ ΝΑΥΤΙΚΟΥ, εφ. «Λεύτερα Νιάτα», εκδότης Ε.Π.Ο.Ν. Μακεδονίας, 1/1/1945, σ.8.

41 Ο Αργύρης Μητρόπουλος έχει στο βιογραφικό του ένα σπουδαίο ποιητικό και συγγραφικό έργο στη Βουλγαρία. Ελπίζουμε σύντομα να κάνουμε μία αφιέρωση γι' αυτόν στο περιοδικό «Κύτταρο Ιερισσού».

42 Σαράντης Σπίντζος, ό.π., σ.38.

43 Μαρτυρία του Ελανίτη Θεόδωρου Γκατζώνη στον γράφοντα, το χειμώνα του 2010. Η πληροφορία αυτή επιβεβαιώνεται από την κατάσταση των αντιστασιακών του 1982, όπως τους αναγνώρισε η Νομαρχία Χαλκιδικής.

44 Μήτσου Κάιλα, Μαρτυρίες Ε.Λ.Α.Ν., Στερνές υποθήκες των ηρώων μας, εκδόσεις Νέα Σύνορα, Αθήνα 1975, σ. 47.

45 Εδώ υπάρχει μία ασυμφωνία στο χρονικό διάστημα της σύλληψης του «Άγιος Νικόλαος». "Ο καπετάν Σαράντης αναφέρει ότι το περιστατικό έλαβε χώρα στις 12 Μαΐου, ενώ στο βιβλίο του Μήτσου Κάιλα, ό.π., σ.47, αναφέρεται ότι έγινε στις 13 Αυγούστου.

46 Μήτσου Κάιλα, ό.π., σ.47.

47 Κολοβός Γεώργιος, Η δράση του Ελληνικού Ναυτικού (Πολεμικού, Ανταρκτικού και Εμπορικού) κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, Αθήνα, 2009, σ. 145.

48 Τα απομνημονεύματα του Καπετάν Ζαχαριά, Έτσι ξεκίνησε το ΕΛΑΝ, περιοδικό "αντί", τ.50, Ιούλιος 1976, σ.22.

49 Γιώργος Ζωγραφάκης, Πληροφορίες-μαρτυρίες-στοιχεία για την Εθνική Αντίσταση Στη Χαλκιδική, Ν.Α.Χ 2006, σ. 107.

50 Κολοβός Γεώργιος, Η δράση του Ελληνικού Ναυτικού (Πολεμικού, Ανταρκτικού και Εμπορικού) κατά την διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, Αθήνα, 2009, σ.146.

51 Σαράντης Σπίντζος, ό.π., σ.55, και προσωπική μαρτυρία του Ελανίτη Θεόδωρου Α. Γκατζώνη στον γράφοντα το 2010.

52 Σαράντης Σπίντζος, ό.π., σ.64.

53 Περιοδικό "αντί", τ.50, Ιούλιος 1976, σ. 22.

54 Κολοβός Γεώργιος, Η δράση του Ελληνικού Ναυτικού (Πολεμικού, Ανταρκτικού και Εμπορικού) κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, Αθήνα, 2009, σ. 145.

55 ΟΙ ΕΠΟΝΙΤΕΣ ΤΟΥ ΛΑΪΚΟΥ ΜΑΣ ΝΑΥΤΙΚΟΥ, εφ. «Λεύτερα Νιάτα», εκδότης Ε.Π.Ο.Ν. Μακεδονίας, 1/1/1945, σ.8.

56 Γιώργος Ζωγραφάκης, ό.π., σ. 394.

57 Γιώργος Ζωγραφάκης, ό.π., σ. 61, μαρτυρία Ιωάννη Τσιριγώτη.

58 Γιώργος Ζωγραφάκης, ό.π., σ. 123, μαρτυρία Αργυρής Κουτσογιώργη.

59 Πληροφορία του αρχιτέκτονα και ιστοριοδίφη Ιωάννη Κ. Αικατερινάρη & μαρτυρία της Επονίτισσας Μαρίκας Γ. Χασάπη, Γιώργος Ζωγραφάκης, ό.π., σ. 119.

60 Μαρτυρία του Αλέξανδρου Γ. Χασάπη, Γιώργος Ζωγραφάκης, ό.π., σ. 119.

61 Αξίζει να το ακούσετε στην ηλ. διεύθυνση: <https://youtu.be/1ov8113svco>

62 Κων/νος Χατζήγιωάννου, Η ιστορία της Αμμουλιανής, Π. Σ. Αμμουλιανιωτών των εν Θεσ/κη, Θεσ/κη 1997, σ. 272 & Σαράντης Σπίντζος, ό.π., σ. 86-87.

63 Ο Κων/νος Χατζήγιωάννου, ό.π., σ. 273, αναφέρει κι έναν τέταρτο τραυματία της ναυμαχίας, τον Αμμουλιανιώτη Γρηγόρη Συριανό.

64 Κείμενα της Εθνικής Αντίστασης, τ. Α', σ. 434, & Σαράντης Σπίντζος, ό.π., σ.78.

65 1500 άνδρες με τον οπλισμό τους.

66 Η κατάσταση αναφέρεται μόνο στους αντιστασιακούς που βρισκόταν εν ζωή ως το 1982 και κατέθεσαν σχετικά έγγραφα ή μαρτυρίες.

67 Έκθεση εκτελεσθέντων, Νομαρχία Χαλκιδικής, 1945, σ. 3.

68 Υπάρχει αμφισβήτηση για το όνομα του Ελευθέριου Πάππα. Από πληροφορίες της Ιερισσιώτικης οικογένειας Πάππα, πιστεύεται ότι είναι ο Δημήτριος Πάππας του Βασίλειου.

69 Για τον Γεώργιο Παπαθεολόγη έχουμε πληροφορία στο γράφοντα από το Νικόλαο Παπαζαρία, γεν. 1929 & τον συγγενή του Αθανάσιο Παπαθεολόγη.

70 Γιάννης Μαρίνος, Ο Αργύρης της Χάδους, περιοδ. «Κύτταρο Ιερισσού», τ. 11/2015, σ. 6. ■

ΠΡΟΟΔΟΣ
M A R K E T

ΓΙΩΡΓΟΥ Γ. ΑΡΓΥΡΗ
ΤΗΛ. 23770 22610

ΠΡΑΤΗΡΙΟ ΥΓΡΩΝ ΚΑΥΣΙΜΩΝ
ΔΙΑΝΟΜΗ ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ

JETOIL

ΓΚΑΤΖΩΝΗΣ ΑΣΤΕΡΙΟΣ

ΙΕΡΙΣΣΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ
ΤΗΛ: 23770 22560

**το περίπτερό μας
παραλία Ιερισσού**

Άννα Ζουμπά

ΒΙΒΛΙΑ • BOOKS
ΣΧΟΛΙΚΑ • SCHOOLS
ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ • TOYS
ΑΝΑΛΩΣΙΜΑ • ACCESSORIES
ΦΩΤΟΤΥΠΙΕΣ • PHOTOCOPIES

ΙΕΡΙΣΣΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ
τηλ. 23770 - 22832 / κιν. 6976.975.498
evakarava@yahoo.gr

βιβλιοπαίγνιο

ΚΟΡΔΕΡΑΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

ΧΡΩΜΑΤΑ ΣΙΔΗΡΙΚΑ
ΗΛ. ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΥΔΡΑΥΛΙΚΑ

ΙΕΡΙΣΣΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ
☎ 23770 22945 kordmpamp@hotmail.com

ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ ΝΙΚΟΣ

**Επισκευή σαλονιών
Μαξιλαριών σαλονιού
Επισκευή μαξιλαριών καρέκλας
Διακοσμητικά μαξιλάρια
Καλύμματα σαλονιών-Ριχτάκια**

Τηλ. 6987800450

Ο ΑΓΓΕΛΑΚΟΣ (ΑΓΓΕΛΟΣ ΓΚΑΤΖΩΝΗΣ)

Κείμενο : ΜΑΡΙΑ ΛΑΓΟΝΤΖΟΥ - ΚΩΣΤΑΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ

Δεν υπάρχει κανείς στην Ιερισσό να μη γνωρίζει τον Αγγελάκο.

Αν όμως κάποιος ρωτήσει τι επαγγέλλεται, τότε οι γνώμες διχάζονται:

- Ο Αγγελάκος είναι αγιογράφος, θα σου πουν
- Όχι, είναι υδραυλικός
- Τι λες, είναι ξυλογλύπτης
- Είναι τραγουδιστής
- Είναι τεχνίτης - φτιάχνει τζάκια
- Όλοι έχουν δίκιο... ο Αγγελάκος είναι όλα αυτά. Είναι ένας ταλαντούχος ευρηματικός και πολυτεχνίτης άνθρωπος.

Η συνέντευξη με τον Αγγελάκο πραγματικά μας γέμισε χαρά, έκπληξη και ευθύνη.

Χαρά που πάντα σου προκαλούν οι άνθρωποι με μεράκι.

Έκπληξη για το ότι ακριβώς το πάθος και το μεράκι του υπήρξαν οι δάσκαλοί του για τις πιο πολλές από τις τέχνες που κατέχει. «**διάβαζα απ' τα βιβλία γιατί μ' άρεσε να μάθω...**» λέει ο ίδιος.

Ευθύνη, γιατί είναι δύσκολο να αποτυπώσεις στο χαρτί την εσωτερική δύναμη και το χάρισμα των ταλαντούχων ανθρώπων.

Θα θέλαμε πολύ, η συνέντευξη που παραθέτουμε να μετέδιδε στον αναγνώστη λίγο απ' τον ενθουσιασμό και το κέφι αυτού του πολυμήχανου ανθρώπου:

Άγγελε, πες μας λίγα λόγια για το επάγγελμά σου

Το επάγγελμά μου είναι υδραυλικός. Μόλις τέλειωσα το σχολείο πήγα στον μπάμπια Κώτσο Μουχανά (Κώστα Μανωλούδα), που διατηρούσε μηχανουργείο, γιατί μ' άρεσε αυτή η τέχνη. Ο πατέρας μου δε μ' άφηνε να πάω. Όμως εγώ μισούσα το σχολείο, κυρίως η Πέμπτη τάξη μου φαινόταν μαύρη, κάθε φορά που έμπαινα, γιατί ο δάσκαλος μας βασάνιζε με το ξύλο. Το πιο πολύ ξύλο της χρονιάς το 'φαγα εγώ γιατί δε μ' άρεσαν τα γράμματα.

Μόλις έφυγα λοιπόν απ' το δημοτικό -κι ας μη μ' άφηνε ο πατέρας μου- ακολουθούσα τον μπάμπια Κώτσο συνεχώς. Κοντά του έμαθα την τέχνη του μηχανουργείου. Φτιάχναμε τσάπες, θκέλια,

στεφάνια βαρελιών, φτυάρια, μασίνες, ρόδες για κάρα, υνιά, ακόμα και όπλα. Επίσης κοντά στον μπάμπια Μουχανά έμαθα την τέχνη του υδραυλικού και δούλεψα μαζί του μέχρι να πάω φαντάρος.

Μόλις γύρισα, δούλεψα για λίγο κοντά στον μπάμπια Χρήστο Μπλε, οικοδόμο, κι έμαθα την τέχνη του κτισίματος.

Έπειτα πήγα στο Άγιο Όρος, κοντά στον Εφραίμ Κατουνακιώτη. Εκείνος ασχολούνταν με τη γλυπτική σε ξύλο και φτιάχναμε μαζί σφραγίδες για τα ψωμιά και τις λειτουργίες. Έτσι έμαθα την ξυλογλυπτική. Στη συνέχεια ασχολήθηκα μόνος μου περισσότερο κι άρχισα να φτιάχνω ξύλινους σταυρούς, σκαλιστές εικόνες και τέμπλα.

Έχεις φτιάξει κάποιο ξυλόγλυπτο τέμπλο για εκκλησία;

Ναι, στον Άγιο Παύλο και στην Αγία Μαγδαληνή, (παρεκκλήσια της Ιερισσού) και στα Πυργαδίκια. **Βλέπουμε ότι αγιογραφείς κιάλας. Από ποιον διδάχτηκες την τέχνη;**

(να σημειώσουμε εδώ ότι παρατηρώντας τα έργα του Αγγελάκου διαπιστώνει κανείς ένα «πάντρεμα πολλών τεχνοτροπιών»: Μακεδονική μαζί με Κρητική Σχολή, καθώς και υλικών π.χ. άμμος πάνω στον μουσαμά)

Από κανέναν. Μ' άρεσε η αγιογραφία κι άρχισα από τα βιβλία να ψάχνω πώς να ζωγραφίσω. Ας μην ξεχνάμε ότι γεννήθηκα μέσα στην εκκλησία (ο πατέρας του Αγγελάκου ήταν νεωκόρος στην Εκκλησία της Παναγίας). Μεγάλωσα με τις εικόνες και το ψαλτήρι κι ακλουθούσα συνέχεια τον παπά από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου. Η εκκλησία ήταν το σπίτι μου και οι εικόνες των αγίων πάντα μου άρεσαν. Αντίθετα δε μου άρεσε η βυζαντινή μουσική γι' αυτό και δεν ασχολήθηκα να την μάθω. Στην αγιογραφία λοιπόν ξεκίνησα μόνος και αυτό το πάντρεμα σε τεχνικές που βλέπετε ήταν γιατί ήθελα να ζωγραφίζω όπως μου άρεσε, και όχι όπως έλεγε η τεχνοτροπία κάθε σχολής π.χ. στη Βυζαντινή σχολή τα πρόσωπα είναι συνήθως «στεγνά». Εγώ θέλω να ζωγραφίζω πιο ζωντανά πρόσωπα.

Μόνο το 1996, όταν ήρθε δάσκαλος αγιογραφίας στην Ιερισσό, πήγα να τον ακούσω και να μάθω κι από κείνον ότι μπορούσα.

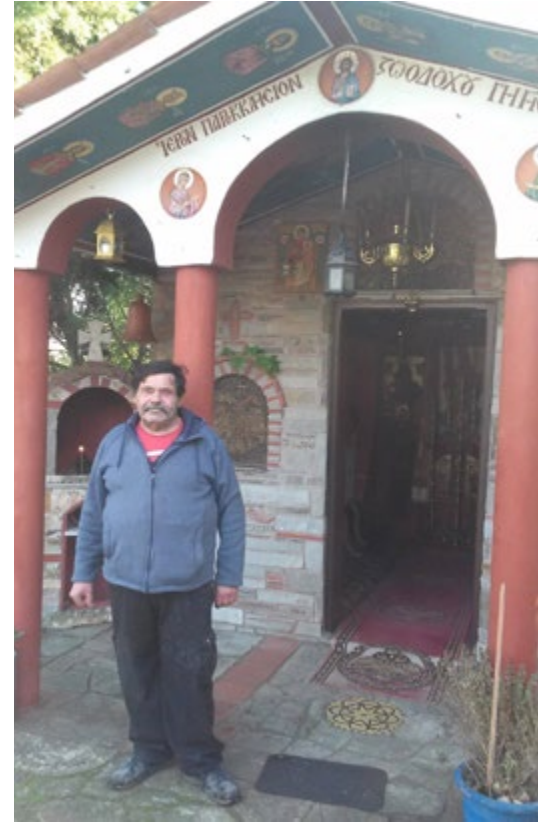
Τα χρώματά μου τα φτιάχνω με σκόνη χρώματος, αυγό, ξύδι και γάλα συκιάς για να είναι πιο ζωντανά και γυαλιστερά.

Υπάρχουν έργα σου σε εκκλησίες;

Ναι και στις δύο εκκλησίες της Ιερισσού στην Παναγία και στον Άγιο Νικόλαο, υπάρχουν φορητές εικόνες, όχι όμως τοιχογραφίες. Τώρα ετοιμάζω τις τοιχογραφίες για το παρεκκλήσι της Αγίας Μαγδαληνής, στην Ιερισσό.

Τα πουλάς ακριβά τα έργα σου;

Πληρώνομαι μόνο για τ' αντέτ (=απλώς για να πληρωθώ.) Ποτέ δεν πληρώνομαι για την αξία των έργων μου ούτε για τον κόπο μου. Τα έργα μου είναι περισσότερο έμπνευση. Πολλές φορές μου 'ρχεται έμπνευση μέσα στα μεσάνυχτα. Ξεκινάω τότε από το σπίτι, να 'ρθω να ζωγραφίσω (να σημειώσουμε εδώ ότι το εργαστήρι του Αγγελάκου είναι ένας υπαίθριος χώρος (απλώς στεγασμένος) δίπλα

στη δεξαμενή του χωριού. Λόγω επαγγελματικής ενασχόλησης (υδραυλικός του Δήμου) ξόδευε πολλές ώρες στο χώρο της δεξαμενής. Όπως λέει, με τη δική του παραίτηση και τη βοήθεια του εκάστοτε δημάρχου, κατάφερε να περιφραχτεί το κτήμα της δεξαμενής, να φυτευτούν δέντρα και να γίνει αυτό το στέγαστρο που «φιλοξενεί το εργαστήρι του. Μάλιστα αρνείται να το κλείσει με κάποιον τρόπο («δεν μπορώ, λέει, εμένα έτσι μου αρέσει»).

Η αγιογραφία, συνεχίζει, θέλει υπομονή. Ζωγραφίζω κάτι το αφήνω, το κοιτάζω, σκέπτομαι τί δε μου αρέσει, το αλλάζω. Πολλές φορές δεν ξέρω τι μου φταίει ακριβώς. Άμα όμως πω κανα δυο ρακιά, τότε το βρίσκω και το διορθώνω.

Βλέπουμε εδώ έναν πίνακα με κολλημένη άμμο

Ναι, μ' αρέσει να βάζω περίεργα υλικά. Αυτό που βλέπετε είναι άμμος απ' τη θάλασσα. Απ' τη θάλασσα επίσης μαζεύω πέτρες για τα ψηφιδωτά μου. Όλος ο κόσμος πάει στην παραλία για μάνιο κι εγώ για να μαζέψω βότσαλα και άμμο. Τι να κάνω, αυτή είναι η λολάδα μου. Όλοι οι καλλιτέχνες έτσι είμαστε, ο καθένας έχει και μια λολάδα. Χωρίς αυτή δε μπορείς να φτιάξεις τίποτα (γελάει).

Τα ψηφιδωτά σου είναι μόνο από βότσαλα;

Όχι μόνο. Βάζω κι άλλα υλικά, όπως π.χ. γυαλί. Χρειάζεται όμως πολλή υπομονή να μαζέψεις τις πέτρες και τα γυαλιά, να τα κόψεις και να τα λειάνεις ένα-ένα για να φτιάξεις τις ψηφίδες σου. Πόσα βράδια κάθομαι εδώ σε τούτο το τραπέζι κόβοντας μια-μια τις ψηφίδες!

Χρησιμοποιείς ηλεκτρικό κόφτη;

Δεν το θέλω το ηλεκτρικό, θέλω ένα-ένα να τα φτιάχνω με το κοφτάκι μου και το σφυρί.

Που μπορούμε να δούμε τα ψηφιδωτά σου;

Στο εκκλησάκι της δεξαμενής, της Ζωοδόχου Πηγής.

(ο Αγγελάκος έχει φτιάξει αυτό το παρεκκλήσι, 15 τ.μ. περίπου, με τα χέρια του από τα θεμέλια -σκάβοντάς τα μόνος- μέχρι τον τρούλο και από τα ψηφιδωτά μέχρι τις εικόνες, τις τοιχογραφίες, το ξυλόγλυπτο τέμπλο και τον ξυλόγλυπτο >>

» εξοπλισμό: ψαλτήρι, διαβαστήρι, κλπ). Όλα τα έφτιαξα μόνος μου. Ακόμα και τα πλιθιά για το χτίσιμο μόνος μου ένωσα υλικά και τα έφτιαξα. Στην πλάκα μόνο πήρα μαστόρους να με βοηθήσουν.

Εκεί που δυσκολεύτηκα ήταν ο τρούλος, γιατί δεν είχα ξαναφτιάξει. Είχα μεγάλο καημό, διάβαζα βιβλία, αλλά τίποτα. Ένα βράδυ στον ύπνο μου είδα τον τρόπο: πώς θα βάλω το φενιζόλ, πώς θα φτιάξω το σφαιρικό σχήμα, κλπ. Το άλλο πρωί έγινε κι ο τρούλος.

Πόσο καιρό σου πήρε να φτιάξεις την εκκλησία σου;

Εννέα-δέκα μήνες περίπου. Ξεκίνησα Ιούνιο και η πρώτη λειτουργία έγινε τον επόμενο Απρίλιο, ανήμερα της Ζωοδόχου Πηγής. Βέβαια κάποια από τα ψηφιδωτά και οι εικόνες υπήρχαν ήδη, κάποια προστέθηκαν μετά.

Κάθε πότε λειτουργεί το παρεκκλήσι σου;

Τρεις φορές το χρόνο: την Ζωοδόχο Πηγή (το πρώτο Σάββατο μετά την Κυριακή του Πάσχα, του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού, την 24 Αυγούστου και στις 9 Ιουλίου, των Αγίων Μητροφάνη και Διονυσίου (Αγιορείτες Πατέρες από τη Σκήτη της Αγίας Άννης).

Μάθαμε ότι φτιάχνεις και τζάκια (στο χωριό κυκλοφορεί η φήμη ότι τζάκι του Αγγελάκου δεν καπνίζει)

Ναι, το κάνω κι αυτό. Απ' τα βιβλία έμαθα να φτιάχνω τζάκια, σιγά-σιγά. Το φτιάξιμο του τζακιού είναι κι αυτό δύσκολη τέχνη. Αν δε γίνει σωστά απ' την αρχή, δε το διορθώνεις - καλύτερα χάλασέ το.

Φτιάχνω και φούρνους χτιστούς. Παλιά τους φτιάχναμε με τούβλα από στάχτη, ξύδι και χοντρό αλάτι. Τώρα βάζουμε τσιμέντο κι αλάτι. Αλλά οι παλιοί ήταν καλύτεροι. Τα υλικά κολλούσαν και γίνονταν ένα σώμα δεν ξέφευγε καθόλου ζέστη απ' τους παλιούς φούρνους.

Αγγελάκο είσαι και ηθοποιός;

(γελάει) είμαι κι απ' αυτό!

Πως λεγόταν η ταινία που έπαιξες και ποιος ήταν ο σκηνοθέτης;

Δε θυμάμαι, ήταν για την επανάσταση στη Χαλκιδική...

(η ταινία είναι η « ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ »)

Και πως έγινε αυτό;

Να μου είπαν Άγγελε θέλουμε να παίξεις τον Τούρκο, και πήγα. Τα γυρίσματα έγιναν στην Αγία Αναστασία Θεσσαλονίκης κι εγώ έκανα τον Τούρκο βασανιστή (πάλι γελάει). Ωραίο ήταν αυτό, γελάσαμε πολύ! ήταν κι άλλοι Ιερισσιώτες, κομπάρσοι.

Όμως είσαι και τραγουδιστής

Ναι, μ' αρέσουν τα Ιερισσιώτικα τραγούδια, κι όταν έχω μεράκι, τα βράδια, κάθομαι έξω στη δεξαμενή

κι τραγουδώ. Μ' ακούει ο κόσμος απ' τις γειτονιές του χωριού, κι αν σταματήσω, ακούω καμιά φωνή από κάτω: «Άγγελε, γιατί σταμάτησες;»

Έμοιασες μάλλον στον πατέρα σου... (ο πατέρας του Άγγελου, ο μπάρμπα Στέργιος ήταν εξαιρετικός ερμηνευτής των Ιερισσιώτικων τραγουδιών).

Τα παιδιά σου πήραν τα χαρίσματά σου;

Ο γιος μου ναι, ζωγραφίζει ωραία. Αλλά τώρα η νεολαία μ' αυτά τα κινητά πού να βρουν χρόνο για την τέχνη. Είναι μεγάλα τα παιδιά μου: ο γιος μου τέλειωσε το Πανεπιστήμιο και η κόρη μου είναι παντρεμένη χρόνια...

Δηλαδή παντρεύτηκες μικρός ...

Εγώ ήμουν 22-23, η γυναίκα μου 15. Είναι Γοματιανή. Δούλευα εκεί στο Γομάτι κι αυτή καθόταν στο μπαλκόνι κι έπλεκε. Λέω τότε στον εαυτό μου «ρε, γιατί την ψάχνεις τη γυναίκα, αφού νάτην την έχεις μπροστά σου». Έτσι παντρεύτηκα την Στέλλα. **Μάθαμε ότι μαγειρεύεις υπέροχα...**

Μ' αρέσει να μαγειρεύω. Έχουν γίνει εδώ στη δεξαμενή πολλά γλέντια και τραπέζια. Μαγειρεύω αγιορείτικα φαγητά, αλλά μ' αρέσει μα μπερδεύω τα υλικά και να φτιάχνω και δικές μου ιδέες. Δε χρησιμοποιώ όμως ηλεκτρικό ή γκάζι. Όπως και στο Άγιο Όρος, χρησιμοποιώ μόνο ξύλο στο μαγείρεμα. Γίνονται κάτι ωραίες κακαβιές...

Αυτός λοιπόν είναι ο Αγγελάκος πολυμήχανος, μερακλής, ευρηματικός, υπομονετικός, γλεντζές, χιουμορίστας, και... και... και...

Ο Αγγελάκος γεννήθηκε στις 19 Ιανουαρίου του '53 μέσα στην ξύλινη, ακόμα, εκκλησία της Ιερισσού, σημάδι, από τότε, της ιδιαιτερότητάς του ...■

ΚΡΕΟΠΩΛΕΙΟ "ΠΑΠΑΔΗΜΟΣ"
Ιερισσός Χαλκιδικής - Τηλ. 2377022701

MESARA PAPADIMOS
SVEZE MESO
Ierissos Halkidiki
Tel. 2377022701

ΒΙΟΠΑΘΟΛΟΓΙΚΟ - ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Ίασις

Dott. Βαρκάρης Δημήτρης

Ιερισσός Χαλκιδικής
Τηλ: 23770 41100
κινητό : 6945 416 436

"Κάποτε στην Ιερισσό"

ΑΡΘΡΑ ΚΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΕΡΙΣΣΟ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΥΠΟ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

Έρευνα - σχολιασμός : ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΡΑΣΤΕΡΓΙΟΣ

"Φρέσκα" νέα του 1931!

Εφημερίδα «Φωνή της Χαλκιδικής», 26 Απριλίου 1931, αρ. φύλ. 54, σ.4.

«Εις τους πέριξ της Ιερισσού προσφυγικούς συνοικισμούς

ΙΕΡΙΣΣΟΣ Άπρίλιος. (Τοῦ ἀνταποκριτοῦ μας.) - Αἱ ζημίαι ἐκ τῶν πλημμυρῶν ἰδίως πολὺ μεγάλαι, ἡ δὲ χιονοθύελλα ἔχει καταστρέψει τελείως τὰ ἐλαιόδενδρα τῆς Ἑλλαδιάβας¹.

Λόγω δὲ τῶν ἀλλεπαλλήλων κακοκαιριῶν τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων αὐτῆς τὸ ὅποιον ζῆ, ἐκ τῆς ἀλειίας εὐρίσκεται εἰς στενόχωρον οἰκονομικὴν κατάστασιν. Τοὺς ἀλειεῖς ἰδίως πλήττει καὶ ἡ ἀγρία φορολογία 20% ἐπὶ τῶν ἀλειουμένων ἰχθύων, δηλαδὴ τὸ κράτος γίνεται συντάϊρος τῶν δυστυχῶν αὐτῶν βιοπαλαιστῶν², οἵτινες νυχθημερόν χαροπαλεύουν μὲ τὴ θάλασσα.

Αἱ ἐργασίαι διὰ τὴν ὕδρευσιν αὐτῆς ἐξακολουθοῦν³ καὶ εἰς τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ὕδρευσεως, ἀξίζει ἕνα εὖγε διὰ τὰς ἀόκνους προσπάθειας ποῦ καταβάλουν.

Ν. ΡΟΔΑ. - Κυριολεκτικῶς μαίνεται ἡ διαίρεσις εἰς τοὺς Συνοικισμοὺς καὶ ἰδίᾳ εἰς τὸν Συνοικισμόν «**Νέα Ρόδα**»⁴.

Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ ἐτάχθησαν εἰς δύο ἀντίπαλλα στρατόπεδα καὶ ὅτι δημιουργεῖ ἡ μία παράταξις τὸ καταστρέφει ἡ ἄλλη.

Πολὺ ἀποκαρδιωτικόν τὸ φαινόμενον τοῦτο μὴ συντεῖνον εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ συνοικισμοῦ καὶ τοῦτο βλέπων

Ουρανούπολη, Νοέμβριος 1944, ἀπὸ τον W.G. McCllymont, Εθν. Βιβλ. ΝΖ

ὡς ἐκ τῆς μικρᾶς ἀποστάσεως ἦτις χωρίζει τὴν Κοιν. Ἱερισσοῦ ἀπὸ τὸν συνοικισμόν Ζηροποτάμου καὶ λόγω τῆς οἰκονομικῆς ἀντοχῆς τῆς πρώτης.

ΑΜΜΟΥΛΙΑΝΗ. - Οἱ κάτοικοι τοῦ Συνοικισμοῦ τῆς ὠραίας αὐτῆς νησίδος εἶναι ἀπελπισμένοι λόγω τῶν τελευταίων χιονοθυελῶν, αἵτινες κατέστρεψαν τὰ ἐλαιόδενδρα, τὸ μόνον πρόσοδον τῶν κατοίκων αὐτῆς.

Κατὰ τοὺς εἰδικούς ὕστερον μίαν πενταετίαν θὰ ἀποδῶ [...] καρπὸν.

ΠΡΟΣΦΟΡΙΟΝ. - Ὁ μα[...]⁷κὸς αὐτὸς συνοικισμὸς, ὁ ὁποῖος [...] πολλοῦ φιλοξενεῖ καὶ ξένους [...] λιτέχνας καὶ συγγραφεῖς λόγ[...] θελκτικῶν φυσικῶν καλλονῶν [...] τὸν περιβάλλουν, ὑπέστη καὶ [...] τὴν μανίαν τῶν τελευταίων χιονοθυελῶν, ἀλλὰ οἱ κάτοικοι αὐτ[...]πιδιδόμενοι ἐπιτυχῶς εἰς τὴν κτηνοτροφίαν δέν εἶναι εἰς ἴσην [...]δυστυχεῖς ὅσον οἱ κάτοικοι τῆς ἀπέναντι αὐτῶν Ἄμολιανῆς.

Τὸ κράτος ἔσπευσε νὰ δώσῃ ἀρωγὴν τινὰ ἔστω καὶ ἠθική[...] καταστραφείσας περιφερείας [...] ὅπου περνᾷ ὁ σιδηρόδρομος καὶ ὑπερπολυτελεῖ αὐτοκινητὰ (ὄχημ.) τῶν ὑπουργῶν. Εἰς τὸν τόπον μας [...] τὸν ὁποῖον δέν ἐπάτησε οὔτε [...] τμηματάρχης ὑπουργείου ποῖος [...] εὐρεθῆν νὰ ἀκούσῃ τὰ παράπονα τῶν ἀπελπισμένων αὐτῶν ἀνθρώπων.

ΜΙΜΗΣ ΚΑΛΟΣ»

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 Ἡ τοποθεσία «Ἑλλαδιάβα» ἢ «Λαδιάβα» βρίσκεται ἐξω ἀπὸ τὴν περιοχή των Νέων Ρόδων πρὸς τὴν περιοχή τῆς «Κομίτσας». Ἀνήκε ως το 1936 στους κατοίκους τῆς Ιερισσοῦ, τοὺς λεγόμενους «Λαδιαβήτες». Ἀποτελοῦσε τὸν σημαντικότερο ἐλαιῶνα τῆς κωμόπολης. Το 1936 δόθηκε στους πρόσφυγες τῆς Καπαδοκίας που μετοίκησαν στη περιοχή του «Γρόβλακα», στα σημερινὰ «Νέα Ρόδα». Περισσότερα για τὴν «Λαδιάβα» στο: Χρήστος Καραστεργίος, «Ἀλαδιάβα, τὸ ξεχασμένο χωριό», περιοδικό «Κύτταρο Ιερισσοῦ», τ. 6/2011, σ.1, 4, 5.

2 Ἡ κατάσταση αὐτὴ θυμίζει ἐντόνα τὴ σημερινή μας ἐποχή!

3 Τὴ χρονιά αὐτὴ ἀποπερατώθηκε τὸ οἰκίμα του διώροφου δημοτικοῦ σχολείου καὶ τὴν ἐπόμενη σχολικὴ περίοδο λειτουργήσε κανονικὰ για ἕνα χρόνο. Ὡς τότε τὸ δημοτικὸ σχολεῖο Ιερισσοῦ στεγαζότανε σε οἰκίμα τῆς περιοχῆς «Ἀροβίγλη» τῆς παλιᾶς Ιερισσοῦ. Στο σεισμό του 1932 κατέρρευσε κι αὐτὸ ὅπως τὸ σύνολο των οἰκίων τῆς Ιερισσοῦ.

4 Το 1931 γινόνταν ἐργασίαι ὕδρευσης τῆς παλιᾶς Ιερισσοῦ ἀπὸ τὴν περιοχή του Σταυρακιοῦ.

5 Ὅπως στο σύνολο των οἰκισμῶν που συνενώθηκαν δύο ἢ περισσότερες ομάδες προσφύγων ἀπὸ διαφορετικὰ χωριά. Στα Νέα Ρόδα υπήρχε ἐρίδα ἀνάμεσα στους Ροδιάτες καὶ στους κατοίκους του παλιοῦ χωριοῦ «Ἀνταβάλλ». Στην Ἀμμουλιανή ἀντίστοιχα υπήρχαν παρόμοιες ἐρίδες ἀνάμεσα στους Γαλιμιώτες καὶ στους Πασαλιμανιώτες.

6 Ὡς το 1928 οἱ προσφυγικὸί οἰκισμοὶ γύρω ἀπὸ τὴν Ιερισσό ἦταν προσκολλημένοι σ' αὐτὴν. Ὁ οἰκισμὸς του Ζηροποτάμου ἀποτελεσε μίᾳ κοινότητα με τα Νέα Ρόδα ως το 1932. Μετὰ τον καταστροφικὸ σεισμό του 1932 ἐνώθητε καὶ πάλι με τὴν Ιερισσό καὶ οἱ κάτοικοι τῆς πῆραν οἰκόπεδα καὶ οἰκίες στο νέο χωριὸ τῆς Ιερισσοῦ.

7 Οἱ παρενθέσεις μπαίνουν στα σημεία που ἡ ἐφημερίδα εἶναι κατεστραμμένη ἢ δυσανάγνωστη. ■

Παραλία των Νέων Ρόδων το 1934 [Εφημερίδα Χαλκιδική, 1-7-1934, αρ. φύλ. 3, σ.1.]

Τὸ ἡμιτελὲς σχολικόν κτίριον τῆς Ἱερισσοῦ εὐρίσκεται εἰς τὴν ἰδίαν ἀκόμη κατάστασιν³. Ἑλπίζομεν ὅτι ὁ νέος Ἐπιθεωρητῆς τῶν Δ. Σχολείων θὰ ἐνεργήσῃ ὥστε νὰ σκεπασθῆ τούλάχιστον ἵνα μὴ οἱ τοῖχοι αὐτοῦ καταρρεύσουν ἐκ τῶν βροχῶν καὶ προληφθοῦν ζημίαι σημαντικὰ.

μᾶλλον ὁ ἕτερος τῶν Συνοικισμῶν Ζηροποτάμου⁶ ὁ ἀποτελῶν μίαν κοινότητα με τὴν τῶν Ν. Ρόδων, ἐζήτησεν δι' ἀναφορῶν, τὰς ὁποίας ὑπέγραψαν ἀπαξάπαντες οἱ κάτοικοι αὐτοῦ ὅπως καὶ πρότερον προσκολληθῆ εἰς τὴν Κοινότητα Ἱερισσοῦ, ἦτις θὰ ἐξυπηρετήσῃ αὐτὰς καλύτερον

1926 - Το πρώτο αυτοκίνητο στην Ιερισσό

29 Ιουνίου 1926, εφημ. «Το Φως»

“Από την Ιερισσό
Υποδοχή ενός αυτοκινήτου
ΙΕΡΙΣΣΟΣ. “Ο,τι μᾶς ὑπέσχο-
ντο καὶ ἐκίνουν ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς
μας ὡς δέλεαρ διὰ τὴν ψῆφον
μας οἱ κατὰ καιροὺς ὑποψῆφιοι
ἔθνοπατέρες περιερχόμενοι τὰ
διάφορα χωριά τῆς Χαλκιδικῆς
πρὸς ἄγραν ψήφων, διακηρύτ-
τοντες ὅτι τὸ πρῶτον αὐτῶν
μέλημα θὰ εἶναι ἡ συγκοινωνία
τῆς Χαλκιδικῆς, τὸ κατῶρθωσεν
ὁ κ. Γεώργιος Λυμπιτσιῆς ἀπὸ
τὸ Λειβάδι¹ ὁδηγὸς τοῦ ὑπ’ ἀριθ.
10-2-66 αυτοκινήτου ἔχοντας βοή-
θους του εἰς τὸ ἔργον του τοὺς
πράκτορας αυτοκινήτων Χριστ.
Χλιάπαν καὶ Ἀθανάσιον Ζιού-
φην. Διὰ μέσου τοῦ ἀπάτητου
Χολομώντα διήλθε τὸ αυτοκίνη-
τον, ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν Λιαρί-
γκοβαν², Ἴσβορον³, Στρατῶνι με
τελευταῖον σταθμὸν τὴν Ἱερισσόν

ὅπου τρεῖς ἡμέρας τώρα κάνει
διάφορες κοῦρσες εἰς τοὺς συνοι-
κισμοὺς διότι εἶναι καὶ Ταξί τὸ
πρῶτον αὐτὸ σημάδι πολιτισμοῦ
ποῦ μᾶς ἦλθε.

Ἄπ’ ὅπου διήρχετο ἐκαλύ-
πτετο δι’ ἀνθέντων τὸ αυτοκίνη-
τον καὶ διὰ θερμῶν ἐκδηλώσεων
περιεβάλλοντο ὁ ὁδηγὸς καὶ οἱ
σύντροφοί του.

Ἰδίως εἰς τὴν Ἱερισσόν κατῆλθεν
ἅπας ὁ πληθυσμὸς τῆς πόλεως
διὰ νὰ χαιρετήσῃ τοὺς τολμη-
ροὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους οἵτινες
ἀπέδειξαν ὅτι μὲ ὀλίγα χρήματα
καὶ μὲ θέλησιν μεγάλην θ’ ἀπο-
κατασταθῆ μία πρώτης τάξεως
συγκοινωνία εἰς τὴν Χαλκιδικήν,
μὲ τὰ ὠραία δάση της καὶ τὰ
μαγευτικὰ ἀκρογιάλια της.

Τὶ θέλομεν ἡμεῖς τὸ Πρωτοδι-
κεῖον Πολυγύρου; Τὴν Νομαρ-
χίαν; Αὐτὰ εἶναι πολυτέλεια
Κρατικῆ, εἰς τὸ νὰ δαπανᾷ εἰς

Ὁ Ἕλληνας ποιητὴς Νικόλαος Καλαμάρης (ἢ Νικόλαος Κάλας) σε μία
στάση στο ταξίδι του Ιερισσός-Θεσσαλονίκη το 1950. Δεξιὰ φαίνεται το
αυτοκίνητο που τον ταξίδεψε ως την Ιερισσό. «Οι ταξιδιώτες του Ἀθῶνα
σε σταθμὸ στη διαδρομὴ Ερισσού-Θεσσαλονίκης». Αρχεῖο Μ.Ι.Ε.Τ.

μισθοὺς τὸ κράτος μερικὰ ἑκατομ-
μύρια τὸ χρόνο, τὰ ὅποια ὅμως
κάλλιστα μποροῦσαν νὰ γίνουν
δρόμοι, γέφυραι, δίδουσαι ζωὴν
καὶ κίνησιν εἰς τὴν λησμονημένην
Χαλκιδικήν.

Ἄπευθυνόμεθα στὸν κ.
Πάγκαλο⁴.

Ἔχομεν ἀνάγκην μόνον ἀπὸ
δρόμους, μόνον ἀπὸ συγκοινο-
νίαν, τὰ ἄλλα μᾶς εἶνε περιττά.

Τὴν ἄφιξιν τοῦ πρώτου αὐτο-
κινήτου διασχίσαντος ὁλόκληρον

τὴν Χαλκιδικήν, χαιρετίζομεν ὡς
ἀνατολὴν ἑνὸς καλλιτέρου μέλλο-
ντος διὰ τὴν Χαλκιδικήν.

Μ. ΝΤΕΡΤ”

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 Ἐννοεῖ το χωριὸ Λειβάδι του δήμου Θέρ-
μης της Θεσσαλονίκης. Βρίσκεται στα ὅρια
με τὴ Χαλκιδική.

2 Τὴ σημερινὴ Ἀρναία.

3 Τὴ σημερινὴ Στρατονίκη.

4 Ὁ Θεόδωρος Πάγκαλος ἦταν Ἕλληνας
ἀξιωματικὸς καὶ δικτάτορας ἀπὸ το 1925 ὡς
το 1926. Ἐγγονὸς του εἶναι ὁ σημερινὸς πολι-
τικὸς Θεόδωρος Πάγκαλος. ■

ΤΣΑΪ ΠΑΡΤΥ ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΟΥ 1960 ΣΤΗΝ ΙΕΡΙΣΣΟ

εφημ. «Το Μέλλον της Χαλκιδικής», 1 Ιανουαρίου 1961, σ.2.

«Η οικοκυρική σχολή της Ιερισσού

ΙΕΡΙΣΣΟΣ 23. — Κοντὰ στὰ τόσα καὶ τόσα
οἰνοπνευματώδη πάρτυ στὰ ὅποια εἴμασταν
συνηθισμένοι, προσετέθη κι’ ἕνα ἄλλο γιὰ τὸν
τόπο μας τοῦλάχιστον καινοῦργιο. Μιά νέα
κι’ εὐχάριστη ψυχαγωγικὴ ἐκδήλωση πού
σ’ αὐτὲς πού τὴν δημιούργησαν ἀξίζουν θερμὰ
συγχαρητήρια. Τσαΐ πάρτυ. Τὰ κορίτσια τῆς
οικοκυρικῆς μὲ ἐπικεφαλῆς τὴν διδασκάλισάν
τους, δ. Ἀγαθὴν Τσάνταλη ἐτοίμασαν μιὰ
βραδυὰ πού θὰ μείνῃ ἀξέχαστη. Ὁ διάκοσμος
τῆς εὐρύχωρης αἴθουσας τοῦ κ. Θ. Αἰβαζίδη,
μὲ τίς πρασινάδες καὶ τὰ πολύχρωμα κορ-
δελλάκια ἦταν πάρα — πολὺ εὐχάριστος.

“Ὅλα φτιαγμένα ἀπ’ τὰ κορίτσια τῆς οἰκο-
κυρικῆς. Μπισκοτάκια, κέικ, πουτίγκα, στα-
φιδόψωμα κ.λ.π. Ὁ τρόπος σερβιρίσματος
ἄψογος. Ὅλες οἱ κοπέλες, ἄλλες μὲ τὴν πορ-
σελάνινη τσαγιέρα, ἄλλες μὲ τὴν ζαχαριέρα
κι’ ἄλλες μὲ τὰ βουτήματα, μὲ χαμόγελα
κι’ εὐχαρίστηση περιποιήθηκαν ὅλους. Δυὸ

σκετσάκια ἀπ’ τὴ δ. Μαρίκαν Σφυριστοῦ καὶ
Εἰρήνην Λεμπίδα καταχειροκροτήθηκαν. Κατὰ
τὴν διάρκειαν τῆς βραδυᾶς ἔγινε καὶ κλήρωσις
διαφόρων ἀντικειμένων πού τὰ εἶχαν φτιάξῃ
τὰ κορίτσια τῆς οἰκοκυρικῆς.

“Ὅλα εὐχάριστα καὶ χαριτωμένα. Παρευ-
ρέθησαν ὁ εἰρηνοδίκης καὶ ἡ κ. Ἰωαννίδου,
ὁ ἰατρός καὶ ἡ κ. Καραλιόλου, ὁ γραμμα-
τεὺς τῆς κοινότητος Σ. Νανουδάκης μετὰ
τῆς θυγατρὸς του Μαρίκας, ὁ ἀστυνόμος
Καρυῶν κ. Νικ. Χειμαριώτης, οἱ καθηγη-
ταὶ τοῦ γυμνασίου κ. κ. Ν. Ἀμπελαῖς, Φάνης
Κότης, Ἀστ. Γραμματικόπουλος, ὁ γυμναστής
κ. Μάγκλαρης, ἡ δ. Μ. Μπάκη, αἱ διδα-
σκάλισσαι τοῦ σχολείου Ν. Ρόδων δ. Μ.
Ματσούκη καὶ Σοφ. Τσεσιλίδου, οἱ κ. κ. Β.

Γκατζῶνης, Ἰωάν. καὶ Ἀστ. Κεφαλὰς, Ἰωάν.
Μαρίνος, Νικ. Πασχαλίδης, Κων. Παπαστυ-
λιανός, Χρ. Χρυσούλης, Ἀστ. Σαμαρᾶς, Βασ.
Παντελῆς, Ἀστ. Μπλές, Ἀστ. Μπαντῆς, αἱ
δ. Ἀργ. Κουτσογιώργη, Εὐαγγ. Λαγόντζου,
Ρούλα καὶ Κατίνα Χαλέβα, Δέσπω Μαυρουδῆ,
Μαρίκα Χασάπη, Βασίλω Λιάλιου. Σερβίριζαν
αἱ δ. Μαρ. Σφυριστοῦ, Εἰρ. Λεμπίδα, Σούλα
Μαρίνου, Στέλλα Τζιτζιου, Καίτη Ἀποστο-
λίδου, Βασιλεία Κυριάκου, Κατίνα Πάππα,
Ἀσημίνα Μπλέ, Θεοδούλα Αἰβαζίδη, Στέλλα
Μπλέ, Οὐρανία Ἀντωνίου, Ἀσημίνα Παπαρ-
γύρη, Μαίρη Δότσου, Μαρία Βαρβαρέσου,
Βάγια Τζούμνια, Μαρία Μανωλούδα. Μετὰ
τὸ τσαΐ ἀκολούθησε χορός. Τὸ κέφι κράτησε
ὡς τὸ τέλος κι’ ἡ εὐχαρίστησις ἦταν ἐκδηλος
στὰ πρόσωπα ὅλων.

Ἄξίζει κάθε ἐπαινος στὴς διοργανώτριες τῆς
βραδυᾶς καὶ θὰ ἦταν εὐχάριστο ἂν τέτοιες
ἐκδηλώσεις πολιτισμένες ἐπαναλαμβάνονταν
συχνότερα. Σ.Μ.Ν»■

Εκδρομὴ τῆς Οικοκυρικῆς καὶ Αγρο- τικῆς Σχολῆς Ιερισσού στην “Αβερῶφειο Γεωργικὴ Σχολὴ Λάρισας” το 1961.

Διακρίνονται:
Δασκάλα : Κα. Ἀγαθὴ Τσάνταλη, Ἀσημίνα Παπαργύρη,
Μαρίκα Σφυριστοῦ, Κατίνα Πάππα, Λίτσα Στρούνη,
Θεοδούλα Αἰβαζίδου, Βαῖτσα Τζούμνια, Ευγενία Δημούδα,
Κατίνα Χαλέβα, Βασιλεία Κυριάκου, Τασούλα Δότσιοι,
Εἰρήνη Λεμπίδα, Οὐρανία Ἀντωνίου, Βαρβαρέσου Μαρίκα,
Ἀσημίνα Μπλε, Καίτη Αποστολίδου, Γεωπόνος: κ. Τάκης
Χριστοδούλου, Δάσκαλος στο Δημοτικὸ: Δημήτριος
Καραδημήτρης ἀπὸ Ἀρναία, Ἀστέριος Δημούδας, Δημήτριος
Μήτρου, Φαίδων Τερτυλίνης, Ἰωάννης Δημητρακούδας,
Γεώργιος Δεσλῆς, Ἀστέριος Τριανταφύλλου, Ἰωάννης
Φόρας, Γεώργιος Σεκέρογλου, Νικόλαος Σταυρωθέντας,
Νικόλαος Κασιφός, Δημήτριος Σταθῶρης, Ἰωάννης
Μπίκας. [Φωτογραφία τῆς Βαῖτσας Τζούμνια-Μουλασιώτη]

Ευχαριστῶ γιὰ τὶς πληροφορίες: τὴν κα Βαῖτσα
Τζούμνια Μουλασιώτη, τὴν κα Βασιλεία Κυριάκου
Δεσλῆ καὶ τὴν κα Μαρίκα Σφυριστοῦ Πανατζῆ.

Οικογενειακή στιγμή. [Φωτογραφία της Ελένης Μήτρου]

Χαμογέλαστε παρακαλώ! [Φωτογραφία της Μαρίας Χασάπη-Σιδερά]

Ο κούλουρααααάς!! [Φωτογραφία του Αγγελου Στούνη]

Οδοκαθαριστής με κριθαρακίνητο όχημα. Νικόλαος Κασαντώνης [Φωτογραφία της Πηγής Ζάπρη]

Υποψήφιοι διασώστες! [Φωτογραφία της Θεοδώρας Κοντού-Σπανού]

Βόλτα με το μοτοσακί! [Φωτογραφία του Νίκου Δεσλή]

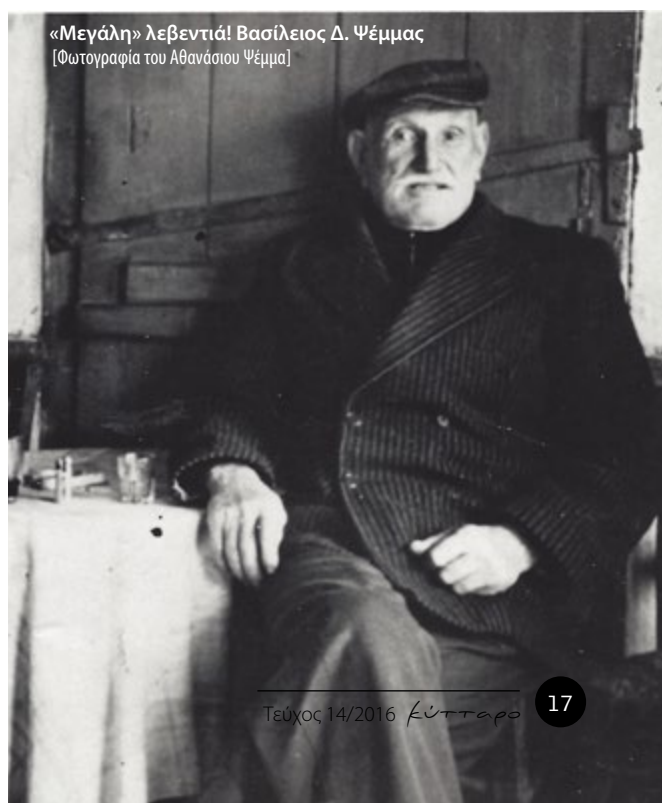
Κουρασμένα παληκάρια. [Φωτογραφία της Θεοδώρας Κοντού-Σπανού]

Εθνικά υπερήφανοι! [Φωτογραφία της Σωτηρίας Τσακούλη Καραστεργίου]

Η παρέα της τάβλας. Πανηγύρι Προφ. Ηλία 20/7/55 [Φωτογραφία του Μίμη Ελευθερούδη]

«Μεγάλη» λεβεντιά! Βασίλειος Δ. Ψέμμας
[Φωτογραφία του Αθανάσιου Ψέμμα]

«ΟΙ ΑΙΩΝΙΟΙ ΔΕΣΜΩΤΕΣ ΤΗΣ ΑΚΑΝΘΟΥ»

Κείμενο : ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΡΥΣΟΥΛΗΣ

Στη συνέχεια της μόνιμης στήλης, με περιεχόμενο τη γνωριμία των κατοίκων της Ιερισσού με τις δημοσιεύσεις των αποτελεσμάτων της αρχαιολογικής σκαπάνης στην περιοχή μας, θα σας παρουσιάσω μία σειρά σπάνιων ευρημάτων από το νεκροταφείο της αρχαίας Άκανθου που παραμένει

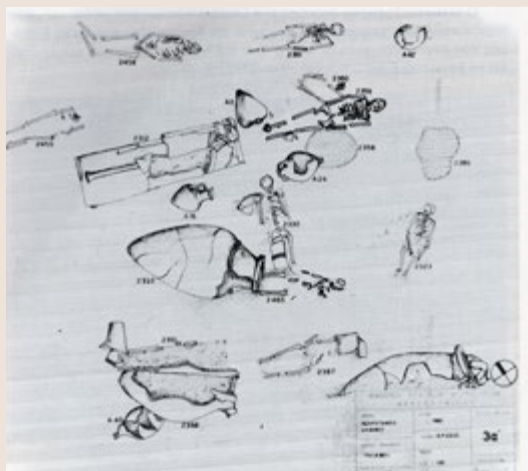

ένας άλτος γρίφος για τους ερευνητές.

Σε ένα μικρό αριθμό τάφων του εκτεταμένου νεκροταφείου της αρχαίας πόλης που έχει ερευνηθεί (ο αριθμός τους δεν ξεπερνά τις πέντε δεκατρείς χιλιάδες) (σ1) έχουμε ένα ανεπάντεχο όσο και μακάβριο εύρημα, σε απλούς λακκοειδείς τάφους, της ελληνιστικής περιόδου, οι σκελετοί φέρουν στα κάτω άκρα σιδερένιους κρίκους. Η μορφή, το υλικό και ο τρόπος που έχουν τοποθετηθεί οι κρίκοι, δείχνουν ξεκάθαρα ότι δεν πρόκειται για διακοσμητικά αντικείμενα, αλλά η χρησιμότητά τους ήταν να περιορίζουν την ελευθερία κινήσεως του ατόμου που τους έφερε. Οι διαφορές στην μορφή των κρίκων

αυτών και συγκρινόμενοι με άλλους που έχουν βρεθεί σε διάφορα μέρη του ελλαδικού χώρου δίνουν την εντύπωση ότι δεν κατασκευάστηκαν κατ' εντολή της πόλης αλλά μάλλον αποτελούν

ιδιωτικές παραγγελίες.

Ποιοι ήταν όμως αυτοί οι άνθρωποι που δεν έπρεπε να αποχωριστούν τα δεσμά τους ούτε και στον τάφο; Γιατί θα έπρεπε να μείνουν αιωνίως δέσμιοι;

Η επιστημονική έρευνα δεν μας έχει δώσει προς το παρών μία ξεκάθαρη απάντηση στο συγκεκριμένο ερώτημα, αν και οι εκδοχές περιορίζονται μεταξύ τριών: οι νεκροί των εν λόγω τάφων θα πρέπει να είναι δούλοι ή ψυχικά ασθενείς ή κατάδικοι.

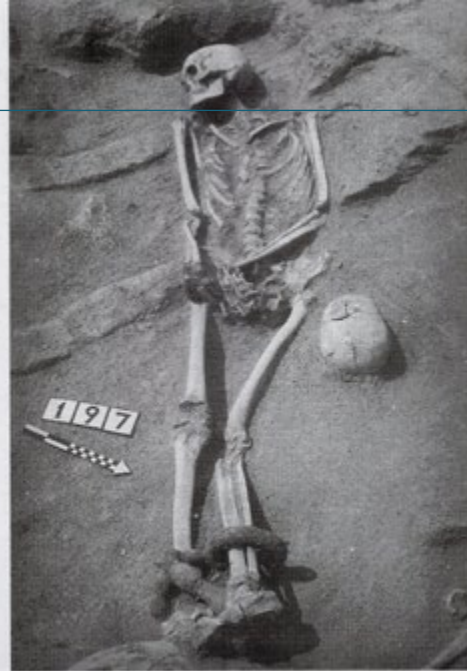
α) Δούλοι: αποτελεί την λιγότερο υποστηριζόμενη από τους ερευνητές άποψη. Αφενός οι γραπτές πηγές στην συντριπτική τους πλειοψηφία και αφετέρου τα πορίσματα της αρχαιολογικής έρευνας σε όλο τον ελλαδικό χώρο, συνηγορούν ότι οι αρχαίοι Έλληνες δεν κακομεταχειρίζονταν τους δούλους τους με τέτοιες ακραίες μεθόδους,

μας και η ανθρώπινη υπόστασή τους ήταν γενικώς παραδεκτή, και συχνά απολάμβαναν δικαιώματα έναντι των ιδιοκτητών τους. (σ.2)

β) Ψυχικά ασθενείς - επιληπτικοί: Οι ψυχικά ασθενείς απολάμβαναν της υποστήριξης και της μέριμνας από τους οικείους τους, όπως μας πληροφορεί η αρχαία γραμματεία. Ενώ υπήρχαν και ειδικά θεραπευτήρια, όπως αυτό που ίδρυσε ο σοφιστής Αντιφών στην Κόρινθο. Οι πηγές μας παραδίδουν και τις θεραπευτικές μεθόδους που ακολουθούνταν σε περιπτώσεις ακραίας επιθετικής συμπεριφοράς συνιστώνταν ο περι-

ορισμός του ασθενούς με σκιοινιά ή αλυσίδες (πρακτική που δεν είναι άγνωστη ακόμα και στις μέρες μας σε αρκετά μέρη του κόσμου, ενώ στην χώρα μας γινόταν κατά κόρον ως και τα μισά του εικοστού αιώνα). Για την επιληψία οι πρακτικές αντιμετώπισής της ασθένειας ήταν σε γενικές γραμμές οι ίδιες με αυτές των ψυχοπαθών. Στην αρχαιότητα την αποκαλούσαν «**Ιερά νόσο**» και πίστευαν ότι ο ασθενής καταλαμβάνονταν από ανώτερες δαιμονικές δυνάμεις, που ήταν σε θέση να προκαλέσουν κακό στους οικείους του ή και σε όλη την πόλη. Αν οι νεκροί με τους σιδερένιους κρίκους ανήκουν σε αυτήν την κατηγορία των δύστυχων ασθενών, τότε έχουμε ένα ορατό υπόλειμμα των χθόνιων δοξασιών των αρχαίων προγόνων μας (σ.3) (οι ασθενείς παρέμεναν αιωνίως δεμένοι για να εξασφαλιστεί η προστασία της πόλης από της υπερφυσικές δυνάμεις που τους είχαν καταλάβει).

γ) Κατάδικοι: «**Αι πέδαι**» αποτελούσαν ένα από τους πιο δημοφιλείς τρόπους βασανιστηρίων στην αρχαία Ελλάδα. Η γραμματεία μας παρουσιάζει πολύ συχνά αυτόν τον τρόπο περιορισμού των καταδικών. (σ.4) Πάντως γνωρίζουμε ότι τα δεσμά αυτά διέθεταν κάποιον μηχανισμό για να αφαιρούνται, ενώ αποτελούσε κανόνα του εθιμικού δικαίου η αφαίρεσή τους πριν την εκτέλεση. (σ.5) Δεν λείπουν όμως οι αναφορές στις πηγές για περιπτώσεις καταδικών που τάφηκαν με τα δεσμά τους σε ένδειξη παραδειγματισμού λόγω της μεγάλης αγανάκτησης που προκάλεσαν στους συμπολίτες τους. (σ.6)

Εικ. 26. 'Ο νεκρός τής ταφής 3574 με πέδας στά πόδια. 'Ελληνιστικής Ισως περιόδου (οίκ. 166).

Γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι είναι αδύνατο να ταυτίσουμε τους νεκρούς αυτούς με κάποια από τις παραπάνω κατηγορίες. Οι αιώνιοι δεσμώτες της Ακάνθου θα παραμένουν ένας άλυτος γρίφος για τους ερευνητές και θα προκαλούν ανάμεικτα συναισθήματα σε όλους μας, κάθε φορά που θα αντικρίζουμε τους αιώνιους σιδηροδέσμιους.

Σημειώσεις:

1. Α.Ε.Μ.Θ.23 2009, σελ. 399-410.
2. Ι.Ε.Ε. Τομ. Δ' σελ.479, τομ. ΣΤ' σελ. 87, 92 και 192.
3. Τα ψυχικά νοσήματα ως επήρεια ανώτερων κακών δυνάμεων περιέλαβε στην διδασκαλία της και η χριστιανική Εκκλησία. Ο ναός του αγίου Αντωνίου στην Θεσσαλονίκη αποτελούσε ένα είδος θεραπευτηρίου για τους ψυχικά ασθενείς: οι κρίκοι για το δέσιμο τους είναι ακόμα ορατοί στο εσωτερικό του ναού. Και στην Ιερισσιώτικη λαογραφική παράδοση ο άγιος Αντώνιος έχει τις ιαματικές ιδιότητες των ψυχικών νόσων. Χ.Σιαξαμπάνη- Στεφάνου, Β. Κονιόρδου «ο ναός του Αγίου Αντωνίου Θεσ/νίκης» Β' συμπόσιο βυζαντινής αρχαιολογίας και τέχνης, Αθήνα 1982 σελ. 92-93.
4. Ηρόδοτος 3,23.
5. Πλάτων, Φαίδων 115 Α.
6. Ηρόδοτος 5,72.

Βιβλιογραφία:

1. Θ.Σαββοπούλου, «Σκλάβοι» στο νεκροταφείο της Ιερισσού. Μία κοινωνική διάκριση. Πρακτικά Α' Πανελληνίου Συμποσίου Ιστορίας και Αρχαιολογίας της Χαλκιδικής. 1987.
2. Ε.Τρακασπούλου- Σαλακίδου, Αρχαία Άκανθος πτυχές της Ιστορίας με βάση τα αρχαιολογικά ευρήματα. Άνδρος και Χαλκιδική πρακτικά συμποσίου Άνδρος, 23 Αυγούστου 1997. ■

ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ

Κείμενο : ΜΑΡΙΑ ΛΑΓΟΝΤΖΟΥ

Οοοο Ροδάαααας! Οοοο Κυδωνάαας!

Τέτοιες φωνές μπορούσε να ακούσει κανείς στα στενά σοκάκια της παλιάς Ιερισσού, στα μέσα του προηγούμενου αιώνα, κι αν έβγαине στην πόρτα του θα έβλεπε την ίδια πάντα εικόνα:

Φορτωμένα φρούτα και λαχανικά, μέσα σε καφάσια, πάνω στο άλογο ή το γαϊδούρι και τριγύρω νοικοκυρές για ν' αγοράσουν τηνπραμάτεια, πληρώνοντας ... με άλλα φρούτα, λαχανικά, αλεύρι, αυγά, τυρί και ό,τι άλλο καλό διέθετε το σπιτικό καθεμιάς.

Η ανταλλαγή προϊόντων ήταν ένας τρόπος συναλλαγής που επικράτησε για πολλά χρόνια και βοήθησε να στηριχτούν τα νοικοκυριά.

Καταρχήν, η «κλειστή» οργάνωση των νοικοκυριών που προσπαθούσαν να διατηρήσουν την αυτοτέλεια και αυτάρκειά τους έχοντας οργανώσει την παραγωγή τους εντός του οίκου (=οικία + καλλιεργήσιμη γη), με τη συμμετοχή όλων των μελών της οικογένειας, αναπόφευκτα οδήγησε στην ανάγκη ανταλλαγής προκειμένου να αποκτηθούν όσα αγαθά δεν μπορούσαν να παραχθούν μέσα σ' αυτόν τον κλειστό «κύκλο».

Εξάλλου, η κατοχή χρήματος ήταν προνόμιο που αφορούσε ελάχιστους την εποχή εκείνη.

«δεν υπήρχε μεταλλίκι» έλεγε ο παππούς μου, εξηγώντας με μία φράση την αναγκαιότητα της ανταλλαγής.

Επιπλέον, η ανταλλαγή καταργούσε τους ενδιάμεσους μεσολαβητές και εμπόδιζε τον πλουτισμό των μεσαζόντων, στηριζόμενη στην άμεση, καθαρή συμφωνία των συμβαλλόμενων μερών.

Τα ανταλλασσόμενα είδη καθορίζονταν, κατά κύριο λόγο, από την τοπική παραγωγή:

Ρόδια και κυδώνια από το Γομάτι

Φασόλια και καλαμπόκι από τον Κάμπο

Καρπούζια και πεπόνια από τον Πρόβλακα

Ή ανάλογα με την εξειδικευμένη παραγωγή κάθε νοικοκυριού (π.χ. τυρί).

Βασικό, επίσης, κριτήριο ήταν η ανθεκτικότητα και η δυνατότητα διατήρησης των ανταλλασσόμενων προϊόντων, η ευκολία και η ποσότητα παραγωγής, η δυσκολία μεταφοράς, κλπ.

Οι μονάδες μέτρησης στην ανταλλαγή δεν ήταν σταθερές, αλλά καθορίζονταν ανάλογα με την ποιότητα των ειδών και αποφαιζόταν, την ώρα της ανταλλαγής με τη συμφωνία των συμβαλλόμενων.

[Φωτογραφία του θεολόγου Μπρέλη]

Αργότερα η ανταλλαγή πέρασε από τα σοκάκια στα μπακάλικα. Εκεί, δημοφιλής μονάδα συναλλαγής ήταν τα αυγά ... Χαρακτηριστικοί είναι οι στίχοι του αείμνηστου Αλκιβιάδη Κούμαρου:

*Όταν για πρώτη μου φορά
Πήγα κι εγώ σχολείο
Μου δώσανε πέντε αυγά
Να πάρω ένα βιβλίο...*

Η ανταλλαγή λοιπόν αποτελούσε μία οικονομική συναλλαγή και ταυτόχρονα μία επιχειρηματική πράξη που συνέβαλε στην ευημερία των νοικοκυριών με απλό και άμεσο τρόπο.

Η ανταλλακτική οικονομία αποτέλεσε βασικό χαρακτηριστικό των δύσκολων εποχών, διδάσκοντας με τα αποτελέσματά της ότι η ορθολογική διαχείριση δεν είναι απαραίτητο να ακολουθεί πρότυπα και πολύπλοκα μαθηματικά μοντέλα, αλλά ευθείς, άμεσους, αποτελεσματικούς τρόπους: απλά μαθήματα οικονομίας...■

Οπτικά
ΚΟΥΤΣΟΥΠΗΣ
B. ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΟΠΤΙΚΑ • ΦΑΚΟΪ ΕΠΑΦΪΣ
• ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΟΠΤΟΜΕΤΡΪΑΣ
• ΓΥΑΛΪΑ ΗΛΪΟΥ

Τηλ.: 23770 22043
ΡΪΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 2, ΙΕΡΪΣΣΟΣ ΧΑΛΚΪΔΙΚΪΣ

Vodafone Business Centre
Αλέξανδρος Α. Φυδανάκης

Δημοτική Αγορά - Ιερισσός Χαλκιδικής
Τηλ: 6946864374 | fax: 2377041504
e-mail: a.fydanakis@gmail.com

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΤΣΙΟΥΜΑΣ Ι. ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Ειδικός Καρδιολόγος

Πλήρης Καρδιολογικός Έλεγχος
Έγχρωμο TRIPLEX καρδιάς - HOLTEN ρυθμού (24ωρη καταγραφή)
Δοκιμασία (TEST) κόπωσης Ρύθμιση Υπέρτασης - Λιπιδίων

Ιατρείο
Επ. Μακαρίου 39
ΙΕΡΙΣΣΟΣ

Τηλ : 2377 0 41198
Κινητό : 6945 837574
tsioumasgeorge@hotmail.com

Ο ΜΑΓΙΚΟΣ ΜΥΛΟΣ

(Γιατί η θάλασσα είναι αρμυρή)

Κείμενο : ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ ΚΟΥΜΑΡΟΣ • Επιμέλεια κειμένου : ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΜΟΥΛΑΣΙΩΤΟΥ

Ο πατέρας μου ο Κωνσταντής είχε άλλα δυο αδέρφια, τον Στέργιο και τον Γιάννη. Ο Γιάννης ήταν ο μικρότερος. Όταν πήγαινε σχολείο έπαθε κάτι σαν αγκύλωση στο δεξί του γόνατο και έμεινε ανάπηρος και κυκλοφορούσε με μπαστουνάκι. Όταν μεγάλωσε, πήγαινε με τον πατέρα μας στη βάρκα και ψαρεύανε. Ήταν πολύ αγαπημένα αδέρφια.

Στο σπίτι που μέναμε, είχε δύο μεγάλα δωμάτια, στο ένα έμενε ο θεός μου με τη γιαγιά μου και στο άλλο μέναμε εμείς. Ο θεός μου είχε και ένα γαϊδουράκι που το έκαμε καβάλα και πήγαινε στο αμπέλι και σε άλλες δουλειές, έφερνε νερό στο σπίτι με λαήνια, και κουβαλούσε ό,τι άλλο μπορούσε. Όταν πήγαινε βόλτα στην αγορά με το μπαστούνι, και αντάμωνε τις κοπέλες, αυτές τον λέγανε: μπάρμπα-Γιάννη πες μας ένα στιχάκι. Χωρίς πολλή σκέψη τις έλεγε πάντα για την αγάπη και αυτές γελούσαν και φευγαν χαρούμενες. Πάντα έλεγε ποιήματα και στιχάκια.

Τον θείο μου τον αγαπούσα πολύ. Όταν πήγαινα στο σχολείο και είχα κάποια απορία, πήγαινα σ' αυτόν. Πάντα με βοηθούσε σε ό,τι με δυσκόλευε. Όταν καθόμουν κοντά του, μου έλεγε διάφορα παραμύθια, που μου άρεσαν πολύ. Μου έλεγε για τον Ροβινσώνα Κρούσο και αργότερα το είδα στο σινεμά. Μου έλεγε για γοργόνες που ζούνε σε μακρινές θάλασσες, που ήταν το μισό τους σώμα μια όμορφη γυναίκα και το άλλο μισό, από τη μέση και κάτω, ήταν ψάρι. Μου έλεγε και άλλα παραμύθια.

Μια μέρα με πήρε ο πατέρας μου μαζί του και πήγαμε στη θάλασσα. Είχε ένα τρεχαντήρι 5 μέτρα μάκρος, το είχε βγαλμένο στη στεριά. Πήρε νερό από τη θάλασσα μ' έναν κουβά και το έριξε πάνω στη βάρκα. Απ' αυτό που χυνόταν έξω, έβαλα το χέρι μου και πήρα λίγο και το έβαλα στο στόμα μου. Μου φάνηκε παράξενο, δεν ήταν σαν το νερό που πίνουμε αλλά ήταν αλμυρό. Όταν γυρίσαμε στο σπίτι, πήγα στον θείο μου τον Γιάννη να μου λύσει αυτή την απορία, γιατί αυτό το νερό να είναι

αρμυρό; Ο θεός μου γέλασε με την απορία μου. Άνοιξε την ταμπακιέρα του, έβγαλε ένα χαρτάκι άσπρο το έβαλε στο αριστερό χέρι και με το άλλο το γέμισε καπνό τριμμένο ψιλό, το έκλεισε και έκαμε ένα τσιγάρο. Το έβαλε στο στόμα και το άναψε. Αφού πήρε μερικές ρουφηξίες έβγαλε καπνό από τη μύτη και άρχισε να μιλάει για να μου λύσει την απορία μου.

«Μια φορά πριν από πολλές χιλιάδες χρόνια, ένας καπετάνιος είχε ένα μεγάλο καράβι 50-60 μέτρα μάκρος και 8 μέτρα φάρδος. Είχε δυο άλμπουρα (κατάρτια), το ένα ήταν 15 μέτρα και ήταν κοντά στην πλώρη και το άλλο ήταν στο

πίσω μέρος. Σ' αυτά τα άλμπουρα είχε κρεμάσει δυο μεγάλα άσπρα πανιά, είχε και άλλα μικρά στην πλώρη. Με τα πανιά αυτά αρμένιζε το καράβι όταν φυσούσε αέρας.

Ο καπετάνιος με όλους τους ναύτες ταξίδευε σε μια μεγάλη θάλασσα που λέγεται Ινδικός Ωκεανός. Έχει πολλά νησιά. Εκεί είναι και μια μεγάλη χώρα

που την λένε Ινδία. Από αυτήν ονόμασαν και τον ωκεανό Ινδικό.

Μια μέρα αυτό το καράβι πήγε και άραξε σε ένα λιμάνι αυτής της χώρας. Πήγε να πάρει τρόφιμα και νερό. Ήταν μια μεγάλη πολιτεία, με πολλές χιλιάδες ανθρώπους. Ο καπετάνιος, όταν το καράβι του έδεσε παλαμάρι, βγήκε στο μουράγιο με δυο ναύτες και προχώρησε μέσα στην πόλη. Εκεί, αντίκρισαν έναν κόσμο διαφορετικό. Οι άνθρωποι ήταν όλοι λίγο μελαχρινοί, αδύνατοι, ξυπόλητοι. Φορούσαν άσπρες βράκες και άσπρες πουκαμίσες. Το κεφάλι το είχαν τυλιγμένο με ένα άσπρο πανί, σαρίκι το λέγαν. Οι γυναίκες ήταν ξυπόλητες, σκεπασμένες με ένα μαύρο πανί, μονάχα τα μάτια τους φαινόταν. Και τα παιδιά ξυπόλητα και μισόγυμνα να ζητιανεύουν.

Προχωρώντας σε ένα φαρδύ τόπο είδαν έναν άνθρωπο πολύ αδύνατο, να είναι ξαπλωμένος πάνω σε ένα κρεβάτι σιδερένιο και για στρώμα είχε καρφιά μυτερά. Εκεί πάνω ήταν ξαπλωμένος χωρίς να τον τρυπάνε το σώμα. Φακίρη τον λέγαν. Σε έναν άλλο δρόμο καθόταν ένας άλλος και έπαιζε μια φλογέρα και μέσα από ένα καλάθι που ήταν μπρος του, έβγαινε ένα φίδι και έκαμε διάφορες κινήσεις, λες και χόρευε. Είδαν πολλά παράξενα πράγματα. Τέλος, έφτασαν σε μια αγορά που πουλούσαν παλιά πράγματα. Σε ένα πάγκο ένας φώναζε ότι πουλούσε έναν Μαγικό Μύλο. Αυτός ο μύλος ήταν μπρούτζινος, γύρω στους 30 πόντους και 10 πόντους διάμετρο. Ο καπετάνιος πήγε στον πωλητή και τον ρώτησε τι κάνει αυτός ο Μύλος. Του είπε ο παλιατζής, πως αλέθει ό,τι θέλεις. Τον σήκωσε και είπε: «Άλεσε Μύλε πιπέρι» και ο Μύλος άρχισε να γυρνάει και να βγάζει πιπέρι χωρίς να βάλει τίποτα μέσα. Με μία λέξη μαγική ο Μύλος σταματά. Όταν του πεις μπορεί να αλέσει και αλάτι.

Ο καπετάνιος πλήρωσε τον παλιατζή, πήρε τον Μαγικό Μύλο και γύρισε στο καράβι του και αφού συγκέντρωσε όλες τις προμήθειες, σαλπάρισε και άνοιξε πανιά με πρίμο καιρό. Το καράβι ξανοίχτηκε στη Μεγάλη Θάλασσα. Ταξίδευε μέρες, μήνες, >>

Ο φούρνος του Μιχάλη
Ιερισσός - τηλ. 23770 22337

ΑΦΟΙ
ΤΖΟΥΜΙΑ

Κιν. Τηλ.:
6978 326 924 Γιώργος
6973 897 390 Στέλιος

Τοποθετήσεις Πλακιδίων
Ενεργειακά Τζάκια
Διακοσμητικές Πέτρες

» πότε με πρώτο καιρό, πότε με φουρτούνες, περνώντας από διάφορα νησιά.

Μια μέρα ο μάγειρας του σερβίρισε το φαγητό ανάλατο. Όταν του 'καμε την παρατήρηση του είπε ότι τελείωσε το αλάτι. Τότε ο καπετάνιος έφερε τον Μαγικό Μύλο. Μόλις του είπε: «**Άλεσε Μύλε Άλας**», άρχισε ο Μύλος να γυρνάει και να βγάζει αλάτι. Το τραπέζι γέμισε αλάτι. Ο καπετάνιος ξέχασε να πει τη μαγική λέξη στο Μύλο για να σταματήσει. Όσες λέξεις και να λέγαν ο Μύλος δε σταματούσε. Άλεθε συνέχεια. Γέμισαν τα αμπάρια, το κατάστρωμα, το καράβι άρχισε να βυθίζεται και ο Μύλος δε σταματούσε. Ο καπετάνιος με το πλήρωμα εγκατέλειψαν το καράβι, μπήκαν στη βάρκα και το καράβι βυθιζόταν μαζί με το Μαγικό Μύλο. Σε λίγο το κατάπια η θάλασσα. Τώρα το καράβι βρίσκεται στη βαθειά θάλασσα μαζί με το Μύλο. Αυτός βγάζει συνέχεια αλάτι. Το γλυκό νερό άρχισε να γίνεται αρμυρό. Αρμύρισαν όλες οι θάλασσες και οι ωκεανοί. Κανένας άνθρωπος δεν βρέθηκε να ξέρει και να πει αυτή τη μαγική λέξη για να σταματήσει ο Μαγικός Μύλος να αλέθει άλας...»

Ο θεός μου έβγαλε την ταμπακίερα του και έστριψε άλλο τσιγάρο. Εγώ αισθάνθηκα χαρούμενος που ο θεός μου, μου έλυσε την απορία γιατί η θάλασσα είναι αρμυρή. Του έκαμα ακόμα μία ερώτηση. Τι έγινε ο καπετάνιος; Ο καπετάνιος που τον 'λέγαν Σεϊχέλ, με το πλήρωμα και τις βάρκες βγήκανε σε ένα νησί. Εκεί έμεινε λίγα χρόνια. Ζούσε με τους συντρόφους του και τους ντόπιους. Όταν πέθανε για τη μνήμη του, το νησί το ονόμασαν «**Νησί του Σεϊχέλ**». Εκεί τριγύρω υπάρχουν πολλά νησιά.

[Φωτογραφία της Αθηνάς Βλάχου]

Όταν έγινα 11 χρονών ο θεός μου ο Γιάννης πέθανε. Εκείνη τη στιγμή λες και μου δώσαν μια γερή γροθιά στο στομάχι και έχασα τον εαυτό μου. Έκλαψα πολύ, έχασα τον δάσκαλο μου, τον άνθρωπο μου που σ' αυτόν έλεγα τις απορίες μου και τα παράπονά μου. Ήταν ένας άνθρωπος που με καθοδηγούσε να αποφεύγω τις κακές παρέες και άλλα πολλά για τη ζωή. Στα 12 μου χρόνια έγινε ο σεισμός, στα 13 πέθανε η μάνα μου. Στην παιδική μου ηλικία έχασα τα 2 αγαπημένα μου πρόσωπα.

Από τον καιρό που μου έλεγε ο θεός μου για το Μαγικό Μύλο πέρασαν 83 χρόνια. Σ' όποιον πεις ότι ένας μικρός μύλος 30 εκατοστά σαν αυτόν που αλέθουν οι γυναίκες καφέ, άλεθε άλας και αρμύρισε

όλες τις θάλασσες θα σε περάσουν για τρελό ή μεγάλο παραμυθά. Τώρα ο κόσμος άλλαξε, γίναν τόσα θαύματα, βγήκε η τηλεόραση και πατώντας ένα κουμπί κοιτάς εικόνες από όλον τον κόσμο. Μια μέρα άκουσα από έναν που μιλούσε ότι η πιο αρμυρή θάλασσα είναι η Ερυθρά. Σ' αυτές τις θάλασσες ταξίδευε ο καπετάν Σεϊχέλ. Εκεί κοντά είναι τα Νησιά Σεϋχέλλες.

Ο θεός μου ο Γιάννης, μου άφησε μια κληρονομιά. Να γράφω ιστορίες, παραμύθια και ποιήματα.
28.08.2010
Αλκιβιάδης Κούμαρος
Τετράδιο Α, σελ.32—38■

άκανθος
CAFE PATISSERIE

ANTONAKIS
HOME OF JEWELS AND ICONS

OURANOUPOLI

Tel.: +30 23770 71129

www.antonakis.gr

IERISSOS

Tel.: +30 23770 24022

info@antonakis.gr

ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΗΣ
ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

επιπλο-κουζίνα-μπάνιο

ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΗΣ

Επιπλο

Μπάνιο

Κουζίνα

Ηλεκτρικά

MAGNET

ΚΑΙ ΑΣΤΗΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΩΣ ΣΥΣΚΕΤΩΝ
Οίκος Johnson & Johnson

Παλαιούκως Χαλκιδικής
Ιερισσός Χαλκιδικής
Κεν. 6936551221

Τηλ. & Fax: 23720 42030-41202
Τηλ: 23770 22035

E-mail: eleftheroudis@yahoo.gr

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΤΟΜΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΘΑΝΑΣΗ ΜΠΑΝΤΕ

«Ο Αριστοτέλης και η γέννηση της πολιτικής επιστήμης»

«Ο Αριστοτέλης και η αναζήτηση της ιδανικής πόλης»

Κείμενο : ANNA ΛΑΓΟΝΤΖΟΥ

Τον συγγραφέα Θανάση Μπαντέ τον γνώρισα αρχικά μέσα από την ανάγνωση των βιβλίων του και αργότερα και προσωπικά, μαζί με άλλα μέλη του «ΚΥΤΤΑΡΟΥ», κάποιο καλοκαιρινό απόγευμα σε παραλιακό στέκι της Ιερισσού.

Ο Θανάσης Μπαντές είναι ένας ενθουσιώδης και ανήσυχος φιλόλογος και συγγραφέας, που εύκολα σε κερδίζει ως προσωπικότητα και ως συνομιλητής...

Σ' αυτό το σημείο θα παραθέσω τις εντυπώσεις της φιλολόγου Ευαγγελίας Μπαλτζή που σχετίζονται με την προσωπικότητα του συγγραφέα, όπως αυτή τις εξέθεσε την βραδιά της παρουσίασης του δίτομου έργου του με τίτλο, «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ» και «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΔΑΝΙΚΗΣ ΠΟΛΗΣ».

«Στον λόγο του ο Θανάσης Μπαντές συνδυάζει την απλοϊκότητα με την ικανότητα να αποδομεί φιλοσοφικές σκέψεις για κοινωνικά ζητήματα... και καθ' όσον εκπαιδευτικός μεταφέρει ό,τι έχει να πει με τρόπο εύληπτο και κατανοητό.

Αυτό λοιπόν καταφέρει και ως συγγραφέας! Έννοιες φιλοσοφικές που χρήζουν έντονου προβληματισμού, τις εκλαϊκεύει και βοηθά τον αναγνώστη να κατανοήσει ιδέες που μέχρι τώρα δεν τον είχαν απασχολήσει, παρά το ότι αναγκαστικά μ' αυτές αντιλαμβανόμαστε την πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα».

Επιστρέφοντας στο έργο του και στο περιεχόμενο των βιβλίων «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ» και «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΔΑΝΙΚΗΣ ΠΟΛΗΣ» διαπιστώνουμε ότι μέσα από τις σελίδες τους, ο συγγραφέας μας συστήνει ξανά τον συμπατριώτη μας φιλόσοφο.

Τα δύο βιβλία είναι η ολοκληρωμένη προσέγγιση των «Πολιτικών» του Αριστοτέλη. Είναι δε γραμμένα με τέτοιο τρόπο -σε ενότητες- ώστε να μπορούν να διαβαστούν ανεξάρτητα διατηρώντας τη νοηματική τους αυτονομία.

Οι έννοιες των λέξεων «αρετή», «ισότητα», «πολίτευμα», «δημοκρατία», «ολιγαρχία», η «έννοια της ευτυχίας» της «μεσότητας», της «πολιτικής επιστήμης», των «κοινωνικών τάξεων», των «θεσμών της εξουσίας», της «παιδείας», καθώς και άλλες δοσμένες μέσα από την Αριστοτελική σκέψη, κερδίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΘΑΝΑΣΗ ΜΠΑΝΤΕ

Ο Θανάσης Μπαντές γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1975. Μεγάλωσε στις Σέρρες όπου και τελείωσε το σχολείο. Το 1994 ξεκίνησε τις σπουδές στη Φιλοσοφική Σχολή των Ιωαννίνων στο τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, από όπου και αποφοίτησε επιλέγοντας την κατεύθυνση της Φιλοσοφίας. Σήμερα ζει στις Σέρρες και βιοπορίζεται ως Φιλόλογος στην ιδιωτική εκπαίδευση. Αρθρογραφεί τακτικά στην τοπική σερραϊκή εφημερίδα «Ελευθερία» και στην ιστοσελίδα του Εραμιστή (eranistis.net). Έχει γράψει τα βιβλία «Ο Θουκυδίδης, ο πόλεμος και η πολιτική» «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ» ΚΑΙ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΔΑΝΙΚΗΣ ΠΟΛΗΣ»

Δεν αποτελεί εύκολο έργο η απόδοση και ο σχολιασμός των «Πολιτικών» του Αριστοτέλη. Ωστόσο ο συγγραφέας καταφέρνει με επιτυχία να δώσει μια ολοκληρωμένη εικόνα του σπουδαίου αυτού έργου στο αναγνωστικό κοινό.

Η τραπεζικός κα. Μαρία Λαγόντζου στην παρουσίασή της την βραδιά της εκδήλωσης στις 11/8/2016, μεταξύ άλλων αναφέρει τον τρόπο με τον οποίο ο συγγραφέας παρουσιάζει τις απόψεις του φιλοσόφου, για την έννοια του μέτρου και τον ρόλο της μεσαίας τάξης.

«Ο συγγραφέας μας Θανάσης Μπαντές, υπογραμμίζει μέσα από την ανάλυσή του με τρόπο φυσικό, αλλά όχι ανεπιτήδευτο, τη σημασία της έννοιας του μέτρου για την επιτυχημένη οργάνωση της πολιτείας και την ευτυχή διαβίωση των μελών της.

Ενδεικτική της μετριοπάθειας, είναι η σημασία που αποδίδει ο Αριστοτέλης στο ρόλο της μεσαίας τάξης ως παράγοντα που εξισορροπεί τις συγκρούσεις πλούτου-φτώχειας και αμβλύνει τις ταξικές αποστάσεις. Η μεσαία τάξη υποστηρίζει δεν είναι ένα κοινωνικό στρώμα, αλλά τρόπος ζωής.

Ο σεβασμός και η αμοιβαία αναγνώριση, ο συγκερασμός ευπόρων και απόρων και η αμβλυνση των οικονομικών ανισοτήτων είναι το μυστικό της επιτυχούς διακυβέρνησης που στηρίζεται στην ισότητα, όχι την αριθμητική όπου όλοι αξίζουν το ίδιο, αλλά την αναλογική (ανάλογα με την προσφορά στο σύνολο και την αξία)».

Σε άλλο δε σημείο της παρουσίασής της η κα. Μαρία Λαγόντζου γράφει...

«Η εξουσία χωρίς έλεγχο και μέτρο οδηγεί αναπόφευκτα στη διαφθορά. Οι παθολογίες της εξουσίας που εμφανίζονται τότε, η αλαζονεία, η μεροληψία, ο πλουτισμός, μπορούν να εξισορροπηθούν μόνο από τον έλεγχο του λαού, τα προσωρινά αξιώματα και τον έλεγχο της δικαιοσύνης.

Και φυσικά η έννοια της πολιτείας ορίζεται από την διαμοίραση της απασχόλησης, ώστε όλοι οι πολίτες να διαβιούν αξιοπρεπώς.

Η αυτοσυγκράτηση και το μέτρο πρέπει να είναι κατά τον Αριστοτέλη ο αντίποδας της υπερβολής στην κατανάλωση, αλλιώς η ευτυχία ταυτίζεται με την άμετρη κατανάλωση και ο πλουτισμός γίνεται στόχος ζωής».

Η φιλόλογος κα. Ευαγγελία Μπαλτζή στη δική της προσέγγιση του δίτομου έργου αναφέρει μεταξύ άλλων, τη σημασία κατά τον Αριστοτέλη της έννοιας του «νόμου» της «αρετής» και του «πολίτη», δοσμένα μέσα από την ματιά του συγγραφέα.

... «Η επιμονή στην τήρηση του νόμου είναι ο εθισμός των πολιτών στην αρετή. Αν εθίσει τους πολίτες σωστά, θα ελαχιστοποιήσει τις παραβάσεις. Γι' αυτό ο νόμος θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες, την κουλτούρα, τις συνήθειες και την παράδοση του κάθε λαού, γιατί αν δεν συμβαίνει αυτό, τότε οι πολίτες δεν τον κατανοούν και δεν τον εφαρμόζουν.

Η σημασία του νόμου για την ύπαρξη της κοινωνίας είναι αδιαπραγμάτευτη. Άρα λοιπόν αδιαπραγμάτευτη θα πρέπει να είναι και η ισχύς που έχει. Βέβαια η ισχύς του νόμου δεν εξασφαλίζεται μόνο με την αντίληψη της ισονομίας ή έστω της σωστής εφαρμογής του, αλλά κυρίως με τον σεβασμό που προκαλεί στους πολίτες. Η ισχύς του νόμου εξασφαλίζεται από την εμπιστοσύνη των πολιτών».

Και συνεχίζοντας την παρουσίαση του έργου η κα. Μπαλτζή γράφει...

«Μία πόλη πρέπει να αποτελείται από πολίτες ελεύθερους.

Ποιος πολίτης όμως θεωρείται ελεύθερος; Αυτός που είναι αναγκασμένος να δουλεύει το μεγαλύτερο

μέρος της ημέρας δεν μπορεί παρά να είναι δούλος - είτε συγκαταλέγεται σ' αυτή την κατηγορία, είτε όχι.

Κατ' επέκταση ο παράγοντας που καθορίζει τον ελεύθερο άνθρωπο είναι ο ελεύθερος χρόνος που διαθέτει.

Βρισκόμαστε λοιπόν μπροστά στην κραυγαλέα καταγγελία της αλλοτρίωσης της εργασίας, που υποδουλώνει τον σύγχρονο άνθρωπο»

Στην «έννοια της ευτυχίας και «της παιδείας» κατά τον Αριστοτέλη διάλεξε να επικεντρωθεί η εκπαιδευτικός κα. Λαγόντζου Άννα, την ίδια βραδιά της παρουσίασης του δίτομου έργου, καθώς αναφέρει στην εισήγησή της ...

«... Όσον αφορά την «έννοια της ευτυχίας», κατά τον Αριστοτέλη και πάντα με τη ματιά και τα σχόλια του Θανάση Μπαντέ επισημαίνεται ότι η άριστη πόλη πριν απ' όλα πρέπει να διαθέτει άριστους πολίτες.

Το δε θέμα που τίθεται προς διερεύνηση είναι, πως γίνεται ένας άνθρωπος σπουδαίος.

Στο Αριστοτελικό κείμενο διαβάζουμε: «Βεβαίως τρία πράγματα κάνουν τους ανθρώπους καλούς και σπουδαίους και αυτά είναι η φύση, το έθος/συνήθεια και ο λόγος». Και ο συγγραφέας αναλύει:

Ως φύση αναγνωρίζονται τα χαρίσματα του καθενός από την γέννησή του. Οι σωματικές και διανοητικές του ικανότητες.

Η συνήθεια, αφορά πράγματα που μαθαίνει κανείς να κάνει, μιμούμενος κυρίως τα κοινωνικά πρότυπα και που τελικά τα υιοθετεί ως δεύτερη φύση.

Ο λόγος είναι η λογική, το σπουδαιότερο χάρισμα του ανθρώπου. Με την λογική οφείλει ο άνθρωπος να δαμάσει, όχι μόνο την φύση προς όφελός του, αλλά και τα φυσικά ένστικτα που τον απομακρύνουν από την λογική. Το λόγον μέρος οφείλει να κυριαρχήσει πάνω στο άλογον.

Φυσικά ο λόγος και η συνήθεια μπορούν να διαμορφωθούν από το κοινωνικό περιβάλλον. Η φύση όμως όχι. Και στο τέλος καταλήγει:

Κι εδώ ξεκινά το έργο της παιδείας, που πρέπει να εναρμονίσει τη φύση, τον εθισμό και τον λόγο διαμορφώνοντας ολοκληρωμένες προσωπικότητες: «Συνεπώς κατά τον Αριστοτέλη αυτά τα τρία στοιχεία πρέπει να βρίσκονται σε συμφωνία μεταξύ τους». Αν δεχτούμε ότι η άριστη πόλη προϋποθέτει άριστους πολίτες, τότε δεν μένει παρά να καταστεί σαφές ότι η παιδεία είναι το θεμέλιο της άριστης πόλης.

Κι αυτό πρέπει να το γνωρίζει καλά, κάθε πόλη που θέλει να λέγεται άριστη.

Ο Αριστοτέλης συσχετίζει και την μουσική με την ηθική διάπλαση του ανθρώπου καθώς αναφέρει πως «οι μελωδίες είναι καθαρές απομιμήσεις ψυχικών διαθέσεων»... Και στα σχόλια του συγγραφέα διαβάζουμε... «Με δεδομένη πλέον τη δυνατότητα της μουσικής στη διαμόρφωση των συναισθημάτων δε μένει παρά να καταδειχθεί ο παιδαγωγικός της χαρακτήρας, ο τρόπος δηλαδή που πρέπει να δράσει στην διαδικασία του εθισμού κατευθύνοντας τα συναισθήματα προς τον σωστό δρόμο... Η μουσική αποτελεί ύψιστο παιδαγωγικό εργαλείο που καταφέρνει και συνδυάζει και το επιθυμητό της ξεκούραστης ευχαρίστησης και την ευθέως εξυπηρέτηση του τελικού σκοπού της ευδαιμονίας, με την διαμόρφωση του ηθικού χαρακτήρα».

Τα αποσπάσματα των εισηγήσεων αυτών, αποτελούν ένα μικρό δείγμα μόνο του εξαιρετικού περιεχομένου των δύο βιβλίων. Σχολιάζοντάς τα, πιστεύω ότι πρόκειται για ιδανικά αναγνώσματα, για να έρθει κανείς σε επαφή, να κατανοήσει και να εμβαθύνει στην αριστοτελική φιλοσοφία. Κλείνοντας θέλω να ευχαριστήσω τον Θανάση Μπαντέ που με το έργο του ανακάλυψε εκ νέου την σπουδαιότητα και την διαχρονικότητα των αριστοτελικών εννοιών. ■

Πολιτιστικές δράσεις της ομάδας του περιοδικού "Κύτταρο"

Κείμενο : ANNA ΛΑΓΟΝΤΖΟΥ

Στα πλαίσια των φετινών εκδηλώσεων του Δήμου μας προς τιμήν του Σταγειρίτη φιλοσόφου Αριστοτέλη καθώς το 2016 έχει ανακηρυχθεί από την UNESCO ως «έτος Αριστοτέλη», η ομάδα «ΚΥΤΤΑΡΟ» Ιερισσού, δραστηριοποιήθηκε δίνοντας το δικό της παρόν στο φετινό καλοκαίρι.

Για μία περίπου εβδομάδα -από τις 8 έως τις 12 Αυγούστου- τα μέλη του Κυττάρου οργάνωσαν, και πραγματοποίησαν στο χώρο του Μύλου (παραλία Ιερισσού) έκθεση με θέμα «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΑ ΙΕΡΙΣΣΟΥ».

Αριστοτέλεια ονομάζονταν οι πολιτιστικές και αθλητικές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνταν στην Ιερισσό για μία περίπου δεκαετία (1960-1970) Βλ. Κύτταρο Ιερισσού τευχ.13/2016.

Το εκθεσιακό υλικό αποτελούσαν φωτογραφίες από τις αντίστοιχες πολιτιστικές εκδηλώσεις καθώς επίσης έπαθλα και μετάλλια των αθλητών.

Στο χώρο της έκθεσης, Ιερισσιώτες και τουρίστες ξεναγήθηκαν και ενημερώθηκαν από τα μέλη μας για την σπουδαιότητα και την πολιτιστική επιρροή που είχαν οι εκδηλώσεις αυτές στον τόπο μας εκείνη την εποχή.

Δεν έλειψαν και οι συγκινητικές στιγμές, καθώς αρκετοί επισκέπτες αναγνώρισαν μέσα από το φωτογραφικό υλικό, άλλοι τον εαυτό τους, άλλοι πρόσωπα οικεία ή θυμήθηκαν δικά τους προσωπικά βιώματα.

έργου του συγγραφέα Θανάση Μπαντέ, με τίτλο «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ» και «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΔΑΝΙΚΗΣ ΠΟΛΗΣ».

Την εκδήλωση της παρουσίασης οργάνωσαν

Καραστέργιος.

Κατόπιν ο συγγραφέας έκλεισε την παρουσίαση με μία συνολική επισκόπηση των βιβλίων του.

Μία ευχάριστη μουσική έκπληξη περίμενε το κοινό στο τέλος της παρουσίασης, από ένα νεανικό και πολλά υποσχόμενο μουσικό σχήμα.

Ο Παντελής Υψηλάντης, η Μαρία Μουλασιώτη και Παναγιώτης Θεοδοσιάδης αφήνοντας άριστες εντυπώσεις, έκλεισαν μελωδικά την εκδήλωση, κάνοντας πράξη τα λόγια του Αριστοτέλη, που αναφέρονται στην μουσική και την επίδρασή της στους νέους... «Η μουσική είναι σε θέση να προσδίδει ποιοτικά γνωρίσματα στον ψυχικό χαρακτήρα και εφ' όσον μπορεί να το κάνει αυτό, γίνεται σαφές ότι ενδείκνυται να παρέχεται ως εκπαιδευτικό υλικό και να εκπαιδεύονται σε αυτήν οι νέοι...».

Η έκθεση ανέσυρε από το παρελθόν όμορφες εικόνες, προκάλεσε αφορμή για συζητήσεις και συγκρίσεις του τότε και του τώρα και έκανε πολλούς να δακρύνουν από νοσταλγία...

Οι Ιερισσιώτες θυμήθηκαν, οι επισκέπτες έμαθαν και η έκθεση κάπως έτσι ολοκλήρωσε το στόχο της...

Κατά την διάρκεια της έκθεσης και συγκριμένα την Πέμπτη 11 Αυγούστου μέσα σε μια όμορφη καλοκαιρινή βραδιά και στον υπαίθριο χώρο του Μύλου, έγινε η παρουσίαση του δίτομου

η ομάδα του περιοδικού «Κύτταρο» Ιερισσού σε συνεργασία με τη Δημοτική αρχή του δήμου Αριστοτέλη.

Ο Δήμαρχος Ιερισσού κος Γιώργος Ζουμπάς, πολλά μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου, αλλά και ένα πολύ ενδιαφέρον αναγνωστικό κοινό, μας τίμησαν με την παρουσία τους.

Τα δύο βιβλία του Θανάση Μπαντέ, παρουσίασαν τα μέλη της ομάδας του Κυττάρου, Ευαγγελία Μπατζή, Μαρία Λαγόντζου και Άννα Λαγόντζου, ενώ τον συγγραφέα προλόγισε ο κος Χρήστος

VS
PEOPLE for HAPPINESS
FASHION STORE

Αϊβαζίδης Θεόδωρος
ΙΕΡΙΣΣΟΣ-ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ 2377022475

Βαθμός δυσκολίας: 3*

ΤΟ ΣΟΥΡΤΟΥΚΙ σας προτείνει
ΚΟΝΤΙΝΕΣ διαδρομές.

ΤΑ ΓΑΛΑΝΑ ΝΕΡΑ

Κείμενο : ΚΩΣΤΑΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ

«Λένε πως, απ' όπου βγαίνει νερό, εκεί μένει και μια Νεράιδα. Όποιος, λοιπόν, θέλει να περάσει τη νύχτα κοντά από νερό τρεχούμενο, δε μιλάει, για να μην του πάρει η Νεράιδα τη φωνή».

Είναι άγευστο και άοσμο, άχρωμο και διαυγές, όμως εμφανίζει μια γαλάζια απόχρωση όταν πηγάζει μέσα από βαθιά στρώματα, λόγω της διαφορετικότητας των κρυστάλλων του¹. Οι πηγές, ιδιαίτερα στις παλιές εποχές, ήταν πολύ αγαπητές στους ανθρώπους της υπαίθρου τόσο για τον ξεχωριστό χρωματισμό όσο και για την ποιότητα των νερών τους. Έτσι, συνήθιζαν την περιοχή όπου υπήρχαν τέτοιες πηγές, να την ονοματίζουν με το χρώμα των νερών τους.

Σ' έναν τέτοιο τόπο θα πάμε κι εμείς μέσα από αυτό το τεύχος του «Κυττάρου». Η τοποθεσία ονομάζεται «Γαλανά νερά» και βρίσκεται μόλις

5 χλμ. έξω από την Ιερισσό προς το Γομάτι. Εκεί στη γύρω περιοχή, από τα παλιά χρόνια υπήρχαν στάνες με αμνοερίφια και αρκετοί βοσκότοποι. Εξάλλου, τα «Βλάχικα», ο οικισμός των Βλάχων στον οποίο αναφερθήκαμε στο προηγούμενο τεύχος του «Κυττάρου» βρίσκεται περίπου στην ίδια περιοχή! Ως εκ τούτου η πηγή των νερών αυτών πρόσφερε πολλά στη διαβίωση αυτών των ανθρώπων. Μάλιστα σύμφωνα με μαρτυρία του κυρίου Δημούδα Στέλιου, ο οποίος είχε στην κατοχή του αρκετά ζώα παλιότερα σε εκείνη την περιοχή, σε κάποιο σημείο της πηγής των γαλανών νερών είχε φτιαχτεί μια βρύση για να εξυπηρετεί τις ανάγκες των ποιμένων. Δυστυχώς, σήμερα η βρυσούλα αυτή έχει χαθεί, (πιθανόν μπαζώθηκε από φερτά υλικά). Ευτυχώς όμως, η πηγή από όπου βγαίνει αυτό το ιδιαίτερο νερό συνεχίζει να υπάρχει, έστω και με ελάχιστη ροή, ίσως λόγω εποχής (ήταν Οκτώβριος μήνας όταν την επισκεφτήκαμε) δίνοντας μας έτσι την δυνατότητα να θαυμάσουμε την ιδιαιτερότητά της.

ΤΟ ΣΟΥΡΤΟΥΚΙ

Ο τόπος που ζούμε έχει πολλές φυσικές ομορφιές. Αρκετές από αυτές βρίσκονται σε τοποθεσίες που δυστυχώς για διάφορους λόγους δεν είναι ευρέως γνωστές. Από αυτή την στήλη θα προσπαθήσουμε να σας τις γνωρίσουμε έτσι ώστε αν θελήσετε να μπορέσετε να τις επισκεφθείτε.

Για να πάμε στο σημείο αυτό και με αφετηρία τα φανάρια της Ιερισσού, κατευθυνόμαστε προς το Γομάτι. Σε απόσταση 2,5 χιλιομέτρων αφήνουμε τον κεντρικό ασφαλτοστρωμένο δρόμο και στρίβουμε δεξιά σε έναν αγροτικό χωματόδρομο. Προχωράμε πάνω σε αυτόν για 1,5 χλμ. περίπου ώσπου να συναντήσουμε στο δεξί μας χέρι ένα μαντρί. Λίγο πριν φτάσουμε εκεί ο δρόμος κάνει μία διχάλα. Κατευθυνόμαστε προς τον αριστερό δρόμο και μετά από 500 μέτρα περίπου, στην δεξιά μας πλευρά θα δούμε άλλο ένα μαντρί. Τώρα πρέπει να αφήσουμε το όχημά μας και να συνεχίσουμε με τα πόδια κατευθυνόμενοι προς τα αριστερά. Ο «δρόμος» τώρα πλέον είναι δυσδιάκριτος, ουσιαστικά πρόκειται για ένα εγκαταλειμμένο μονοπάτι κατηφορικό στην αρχή του. Κάνουμε διαδρομή άλλων πεντακοσίων μέτρων περίπου, (περνώντας αρκετές φορές μέσα από θαμνώδη βλάστηση), προκειμένου να φτάσουμε στο πολυπόθητο σημείο. Το μέρος όπου υπάρχει αυτή η πηγή του νερού βρίσκεται στο δεξί μας χέρι ανάμεσα σε κάποια βράχια. Αμέσως το καταλαβαίνουμε λόγω του χρώματος των νερών της πηγής!!!

Όλη η περιοχή είναι κατάφυτη από χαμηλή βλάστηση, και έχει μια άγρια ομορφιά! Πιστεύω πως αξίζει ο κόπος που θα χρειαστεί να κάνετε, έτσι ώστε να δείτε και εσείς από κοντά αυτά τα ιδιαίτερα νερά!

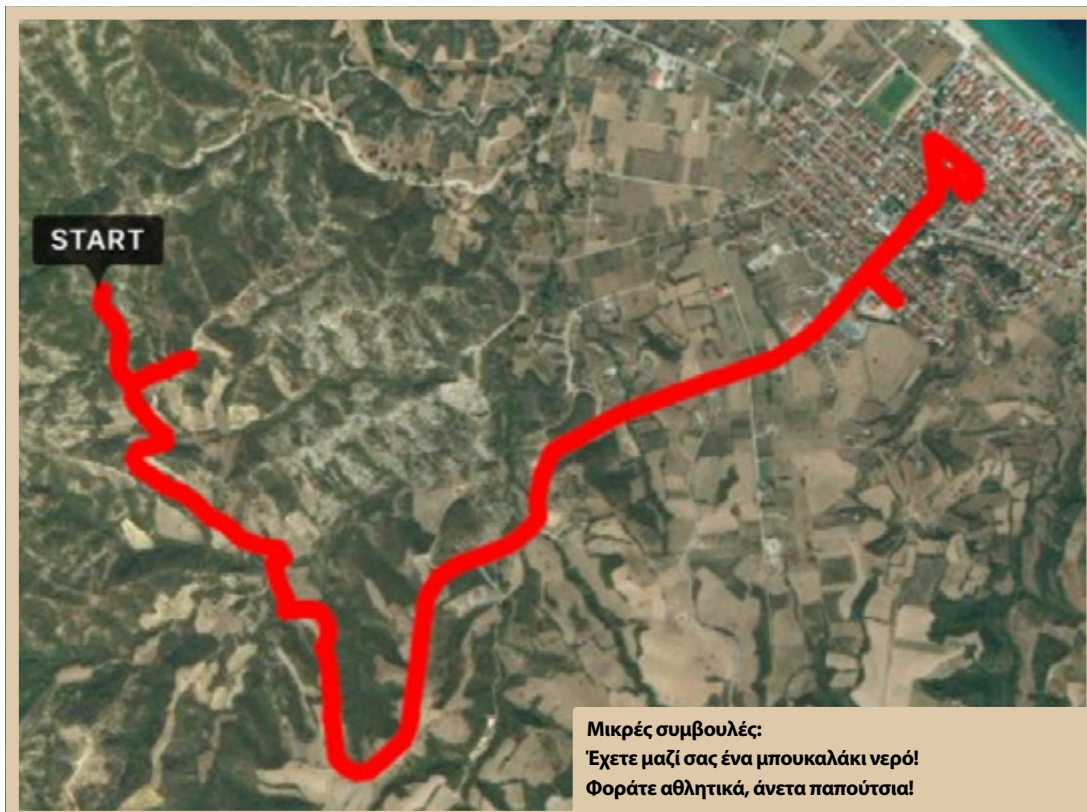
Σας συμβουλεύω όμως να μην πάτε την νύχτα σε αυτό το μέρος γιατί, αν είστε απρόσεκτοι, η γαλανή νεράιδα που ζει εκεί ίσως να σας πάρει τη μιλιά!!! Το πιο πιθανό όμως είναι... να σκοντάψετε!!!

Καλό σουρτούκεμα.

1. Η πληροφορία αυτή πάρθηκε από την ιστοσελίδα "Βικιπαίδεια".

ΥΓ. Ευχαριστώ τον κύριο Δημούδα Στέλιο για τη βοήθειά του στην ανεύρεση της συγκεκριμένης πηγής. ■

*Κλίμακα δυσκολίας διαδρομής 1-5 (Εύκολο-δύσκολο)

Μικρές συμβουλές:
Έχετε μαζί σας ένα μπουκαλάκι νερό!
Φοράτε αθλητικά, άνετα παπούτσια!

- Ποδήλατα • Επισκευές ποδηλάτων • Κλειδιά
- Ηλεκτρ/γικό υλικό • Σιδηρικά • Χρώματα • Υδραυλικά
- Τροφές πτηνών

Βαρσαμής Νικόλαος

Ιερισσός Χαλκιδικής
Τηλ./Fax: 23770 22876, Κιν.: 6972 506691

ΤΖΙΜΟΥΡΤΟΣ Ν.ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

(παραπλεύρως DAM cafe)
63075 Ιερισσός

ΤΗΛ: 23770 21114
ΚΙΝ: 6945 295 183

e-mail: TzimourtosV@gmail.com

Διάγνωση - Θεραπεία - Παρακολούθηση
Οξέων και Χρόνιων Νοσημάτων

Αρτηριακή Υπέρταση | Σακχαρώδης Διαβήτης
Δυσλιπιδαιμία | Οστεοπόρωση | ΧΑΠ | Άνοια
Κατάθλιψη | Λοιμώξεις | κ.λ.π.

Αντιμετώπιση κακώσεων & τραυμάτων
Προληπτικός έλεγχος
Συνταγογράφηση - Έκδοση παραπεμπτικών
Αντιμετώπιση Επείγοντων Περιστατικών

T: 23770 27000, K: 6947 328263, email: g.tataridou@gmail.com

Ίαση

Ιατρείο Γενικής Ιατρικής
Dr. Γιούλη Ταταρίδου

Ιερισσός, Ακάνθου 29 (πρώην αστυνομικό τμήμα)
T: 23770 27000, K: 6947 328263

ΠΑΝΤΟΠΟΛΕΙΟ
ΟΠΟΡΟΛΑΧΑΝΙΚΑ
ΧΑΛΚΙΑΣ Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
ΙΕΡΙΣΣΟΣ
ΤΗΛ. 23770 23981

Πολυκατάστημα
Vergini

3ος Όροφος

Ψηφιακές Εκτυπώσεις σε
T-shirt - Fouter - Jeans - Ουκολογικές Τοάντες
Χονδρική - Λιανική

τηλ: 23770-23177

e-mail: vergini.ierissos@gmail.com

fb: Vergini Κατάστημα Ρούχων

IERISSOS CHALKIDIKIS

Airport - Port - Bus Station
tours outside chalkidiki only with reservation

NIKOLAOS KARLAS +306972840036
nikoskarlas@gmail.com

english
speaker

ΕΥΛΙΝΑ ΚΟΥΦΩΜΑΤΑ
ΠΑΝΤΟΣ ΤΥΠΟΥ

Ι.ΧΑΛΙΑΜΠΑΚΑΣ - Κ. ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ Ο.Ε.

ΙΕΡΙΣΣΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ
ΤΗΛ - FAX. 23770 22574
ΟΙΚ. 23770 41009
ΚΙΝ. 6945 071652

ΚΡΕΟΠΩΛΕΙΟ - ΦΑΡΜΑ

ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗ

Κρέατα
Παραγωγής μας

Ιερισσός Τηλ

τηλ. καταστ. 23770 21143 | τηλ. οικίας. 23770 22107

LOCAL

CAFE BAR • MINI RESTAURANT
Τηλ. Παραγγελιών: **23770 41019**

ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ ΣΤΗΝ ΙΕΡΙΣΣΟ... ΓΙΑΤΙ ΟΧΙ;

Κείμενο : ΒΙΒΗ ΛΕΜΠΙΔΑ

Όλοι γνωρίζουμε τις ευεργετικές επιδράσεις που έχει ένας κήπος στην ψυχολογία του ανθρώπου. Αλλωστε λίγο πολύ οι περισσότεροι άνθρωποι ασχολούνται με τη φύτευση διαφόρων ειδών επιτυγχάνοντας μ' αυτόν τον τρόπο τον καλλωπισμό και όχι μόνο του περιβάλλοντα χώρου τους. Μια πιο ιδιαίτερη μορφή κήπου είναι ο Βοτανικός Κήπος, του οποίου τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και οι επιμέρους στόχοι του τον καθιστούν διακριτό από τους απλούς κήπους και τα δημόσια πάρκα.

Από την αρχαιότητα ακόμη ο άνθρωπος καλλιεργεί κήπους, με τα πρώτα παραδείγματα να χρονολογούνται 3000 χρόνια πριν, στην αρχαία Μεσοποταμία και την Αίγυπτο. Ωστόσο, η ολοένα αυξανόμενη ανάγκη του ανθρώπου τους επόμενους αιώνες να εξερευνήσει, να μελετήσει και να κατονομάσει τα είδη του φυτικού Βασιλείου, τον οδηγούν στη δημιουργία πιο οργανωμένων κήπων, των Βοτανικών κήπων. Ο πρώτος Βοτανικός Κήπος με επιστημονικό, ερευνητικό και μορφωτικό χαρακτήρα θεωρείται ότι ιδρύθηκε από τον Αριστοτέλη (384-322 π.Χ.) κοντά στον Ιλυσό ποταμό, στην Αττική, από φυτά μεταξύ των άλλων που έστειλε ο Μέγας Αλέξανδρος κατά τη διάρκεια της εκστρατείας του κατά της Περσικής Αυτοκρατορίας. (ΡΙζοπούλου, 2007). Μετέπειτα, για αρκετούς αιώνες οι Βοτανικοί Κήποι ιδρύονται από Πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα που στόχο έχουν τη μελέτη των φυτών. Κύριο χαρακτηριστικό τους είναι ότι δεν είναι προσβάσιμοι από το ευρύ κοινό. Σταδιακά όμως, με την αποικιοκρατία και την άνοδο του εμπορίου (16ος-17ος αιώνας), κυβερνήσεις ισχυρών κρατών στρέφουν το ενδιαφέρον τους σε φυτικά είδη εξωτικών χωρών που εντυπωσιάζουν με το σχήμα, το χρώμα αλλά και το άρωμά τους. Έτσι, οι Βοτανικοί Κήποι πληθαίνουν σιγά σιγά στις οικονομικά εύρωστες χώρες, ανοίγοντας τις πύλες τους σε όσους ενδιαφέρονται να τους επισκεφτούν. Στις μέρες μας, με την έντονη βιομηχανοποίηση του πλανήτη μας, που έχει ως συνέπεια, μεταξύ των άλλων, την εξαφάνιση πολλών φυτικών ειδών, το ενδιαφέρον των πολιτών για την προστασία του περιβάλλοντος συνεχώς αυξάνεται. Παράλληλα ενισχύεται και η πεποίθηση ότι η προστασία του περιβάλλοντος συντελείται μέσα από την συνεχή ενημέρωση και αλλαγή στην καθημερινή συμπεριφορά του πολίτη. Ανήκει πλέον στο μακρινό παρελθόν, η νοοτροπία ότι το ενδιαφέρον για το περιβάλλον θα πρέπει να περιορίζεται στους επιστήμονες ή στις κυβερνήσεις. Φυσικό επακόλουθο αυτής της τεράστιας αλλαγής είναι η ίδρυση αμέτρητων Βοτανικών Κήπων, που η φυσιογνωμία τους διαφοροποιείται σημαντικά σε ό,τι αφορά τη θέση τους, το μέγεθος και το στόχο τους, καθώς επίσης και την οργανωτική δομή και λειτουργία τους.

Τα τελευταία 30 χρόνια, εμφανίζεται σημαντικά ανανεωμένο το ενδιαφέρον για τους Βοτανικούς Κήπους αναφορικά με τις συλλογές των φυτών που φιλοξενούν αλλά και της επιστημονικής γνώσης που συγκεντρώνουν. Με πρωτοβουλία της

Βαλκανικός Βοτανικός Κήπος Κρουσίων

Παγκόσμιας Οργάνωσης για τη Διατήρηση της Φύσης (IUCN) και του Παγκόσμιου Ταμείου για τη Φύση (WWF) έχει ιδρυθεί το **Διεθνές Δίκτυο Βοτανικών Κήπων** (BGCI). Σ' αυτό το δίκτυο συγκαταλέγονται πλέον περισσότεροι από 700 Βοτανικοί Κήποι παγκοσμίως. Στην Ελλάδα, μέλη του αποτελούν 5 Βοτανικοί Κήποι με χαρακτηριστικό παράδειγμα τον Βαλκανικό Βοτανικό Κήπο των Κρουσίων.

Ο Βοτανικός Βαλκανικός Κήπος των Κρουσίων είναι ένας από τους νεότερους στην Ελλάδα με έτος ίδρύσεως το 1995. Αποτελεί βέβαια εξ' αρχής μια καλά οργανωμένη προσπάθεια, καθώς χρηματοδοτήθηκε από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, το Υπουργείο Γεωργίας και της Ε.Ε μέσω προγραμμάτων. Άλλο χαρακτηριστικό του συγκεκριμένου Κήπου είναι η τεράστια έκτασή του (310στρ.), σε μεγάλο μέρος σε προϋπάρχον οικοσύστημα Δρυός καθώς και ο στόχος του που είναι η φιλοξενία ενδημικών ειδών της Βαλκανικής Χερσονήσου. Θα μπορούσε κάλλιστα να χρησιμοποιηθεί ως παράδειγμα σε περίπτωση ενός ανάλογου εγχειρήματος, μικρότερης κλίμακας βεβαίως για λόγους ευνότητος.

Επίσκεψη μαθητών σε Βοτανικό Κήπο

Ο σκοπός ίδρυσης ενός Βοτανικού κήπου στην περιοχή μας είναι πολλαπλός. Σίγουρα αποτελεί ένα δύσκολο επίτευγμα αλλά τα οφέλη, ανάλογα βέβαια με τον τελικό χαρακτήρα και τη μορφή του θα είναι πολλαπλά.

Ένας από τους πρωταρχικούς στόχους αποτελεί **το ίδιο το γεγονός της καταγραφής του συνόλου της χλωρίδας της περιοχής μας** ίσως και για πρώτη φορά. Μιας περιοχής με σημαντικά ενδιαφέροντα βιοποικιλότητα και χαρακτηριστικά πλούσια χλωρίδα ιδιαίτερα στο Όρος Κάκαβος, όπως έχει ξανά αναφερθεί, γεγονός που οφείλεται στην ιδιαίτερη γεωμορφολογία της περιοχής, των κλιματικών συνθηκών αντιστοίχως αλλά και πλήθος άλλων παραγόντων.

Πολλά από τα είδη της περιοχής μας απειλούνται παγκοσμίως με εξαφάνιση και δεδομένου της βαριάς εξορμητικής δραστηριότητας που λαμβάνει χώρα, είναι βέβαιο ότι σε λίγα χρόνια θα αποτελούν παρελθόν μαζί με μια πληθώρα άλλων ειδών που δεν είναι ανθεκτικά σε επιβαρυνόμενα περιβάλλοντα.

Ένας Βοτανικός Κήπος, αποτελεί κατ' αυτόν τον τρόπο, και **ένα είδος παρακαταθήκης** και ανάδειξης της χλωρίδας της περιοχής μας και κυρίως των αυτοφώνων φυτών αυτής. Παράλληλα, μπορούν να αναδειχθούν και τα περιβαλλοντικά προβλήματα αυτού του τόπου.

Ένας καλά οργανωμένος Βοτανικός Κήπος εξυπηρετεί άριστα και **εκπαιδευτικούς σκοπούς**. Ο χώρος μπορεί να είναι επισκέψιμος από μικρούς μαθητές και μέσα από την επίσκεψη του χώρου να μπορούν να γνωρίσουν, μέσω της βιωματικής μάθησης, πολλά και σπάνια είδη της περιοχής μας. Σε συνδυασμό με οπτικοακουστικό υλικό μπορούν να μάθουν και για πιο εξειδικευμένες περιβαλλοντικές έννοιες, όπως αυτή της Αειφορίας.

Επιπλέον, ο στόχος μπορεί να είναι και **οικονομικός**, αφού ένας καλά οργανωμένος Βοτανικός Κήπος που «**περιγράφει**» με μεγάλη προσέγγιση την ποικιλία της χλωρίδας ενός τόπου και μπορεί να την απεικονίσει με μεγάλη επιτυχία σε μικρογραφία μπορεί να είναι προσβάσιμος από το ευρύ κοινό. Η σύνδεση και με ιστορικά στοιχεία μπορεί να βοηθήσει κάλλιστα στην προβολή της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Η ίδρυση ενός τέτοιου Βοτανικού Κήπου στην περιοχή μας σίγουρα μπορεί να προσελκύσει έναν ικανό αριθμό Ελλήνων και ξένων επισκεπτών ιδιαίτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Σίγουρα ένα τέτοιο εγχείρημα είναι αρκετά δύσκολο αλλά εφικτό. Ολοένα και πιο συχνά Δήμοι αλλά και σύλλογοι αναλαμβάνουν αυτό το εγχείρημα. Η επιτυχία του τελικού στόχου ποικίλει. Αρχικά ξεκινά πάντα με μια μικρότερου βεληνεκούς απόπειρα, που ανάλογα με την αφοσίωση στους στόχους έχει και το ανάλογο τελικό αποτέλεσμα. Οι κυριότερες δυσκολίες αφορούν το οικονομικό και το οργανωτικό σκέλος. Σε έναν τόπο όμως που οι κάτοικοι του με την προσφορά και την αγάπη τους για τον τόπο τους έχουν κατορθώσει πολλά, ίσως να είναι και πραγματοποιήσιμο...

[1] Ο Αριστοτέλης άλλωστε, στον οποίο αποδίδεται και ο τίτλος του μεγάλου βοτανολόγου, έγραψε έργο με τον τίτλο «Περί Φυτών» του οποίου επίσης μόνο αποσπάσματα διασώθηκαν μέχρι σήμερα. Αυτός τελειοποίησε την ιδέα του Δημόκριτου, συγκρίνοντας όλες τις γνωστές μορφές φυτών και ζώων.

Βιβλιογραφία:

1. Πτυχιακή του Δ.Στεφανάκη, 1999 - Βοτανικοί Κήποι στην Ευρώπη: Το παράδειγμα της Ρόδου.
2. Μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης της Α.Ταμπούκου, 2010 - Βοτανικοί Κήποι και ο ρόλος τους στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.
3. Κείμενο από Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης - Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Βοτανικοί Κήποι: Συνεργασία και Συνέργεια. ■

Τ' τζούτζουρα του κλικ(ι)

Κείμενο : ΓΙΑΝΝΗΣ Π. ΠΛΙΟΥΚΑΣ

Θιρίζιτι αλουνίζιτι

Του κλικ(ι) να μι κάνιτι

Θιρίζιτι αλουνίζιτι

Δώστι κι με του κλικ(ι)

Αυτό κατά την τοπική παράδοση ήταν το τραγούδι των τζιτζικιών που άκουγαν οι γεωργοί όταν ξαπόσταιναν από το μόχθο του θέρου και του αλωνίσματος κάτω από τα δέντρα.

Από τα τζιτζικία λοιπόν πήρε το όνομα του το «τζούτζουρα του κλικ(ι)» γνωστό σε όλες τις παλιές γεωργικές οικογένειες και όχι μόνο.

Με το πρώτο αλεύρι της σοδειάς οι νοικοκυρές έφτιαχναν, τραγουδώντας τους παραπάνω στίχους, μια ζύμη από την οποία έπλαθαν μακρόστενα ψωμιά τις γνωστές φτούλες. Οι άριστες νοικοκυρές που ήταν μαστόρισσες στην κουζίνα έκαναν την ζύμη αυτή φτασμέτκο (εφτάζυμο) χρησιμοποιώντας προζύμι φτιαγμένο από ρεβίθια. Θα έπρεπε να είναι τέλεια μαστόρισσα λοιπόν για να φτιάξει φτούλες και τ' τζούτζουρα του κλικ(ι) από φτασμέτκο γιατί διαφορετικά «δεν ήταν ούτι για τα σκλιά». Τις φτούλες τις μοίραζαν κυρίως σε οικογένειες που δεν είχαν σχέση με την γεωργική παραγωγή και «το ψωμί το είχαν πολύ μετρημένο», για να φαν και ευχηθούν. «Να στι γηροί και του χρον», «καλή σουδιά να 'χτι», «ένα να σπέρνιτι χίλια να θιρίζιτι» ήταν μερικές από τις ευχές που έδιναν και ήταν πάντα καλοδεχούμενες.

Με ένα μέρος από αυτή τη ζύμη οι νοικοκυρές έφτιαχναν τ' τζούτζουρα του κλικ(ι). Δυο

στρογγυλες κουλούρες ουσιαστικά, μια μεγαλύτερη και μια μικρότερη. Η μεγάλη συμβόλιζε τη γεωργική χρονιά που έφυγε και η μικρή τη χρονιά που έρχεται.

Τις κουλούρες τις έβαζαν σε ένα σινί ταψί, εξωτερικά την μεγάλη και εσωτερικά τη μικρή. Με ένα πιρούνι ή μαχαίρι έκαναν διάφορα κεντρίδια - στολίδια πάνω στη ζύμη, συνήθως σταυρούς και κλαδάκια αλλά και διάφορα άλλα ανάλογα με την καλλιτεχνία της κάθε νοικοκυράς.

Μόλις ψηνόταν οι κουλούρες οι νοικοκυρές με γειτόνισσες - φίλες και παιδιά έπαιρναν τη μεγάλη και πήγαιναν σε ένα πηγάδι. Έκαναν τον σταυρό τους, έκοβαν ένα κομμάτι και το έριχναν μέσα στο πηγάδι δίνοντας ευχές. Το υπόλοιπο το έκοβαν σε κομμάτια και το μοίραζαν σε όλους όσους ήταν εκεί γύρω και κυρίως σε παιδιά.

Τη μικρή κουλούρα την ξαναέβαζαν στο φούρνο για να γίνει παξιμάδι. Μετά τη στόλιζαν με κλωστές, κορδέλες, λουλούδια, ρόδι για καλή γεωργική χρονιά, σκόρδο για το κακό μάτι και ένα μπουκαλάκι αγιασμό. Όταν τελείωνε ο στολισμός ο νοικοκύρης έπαιρνε το κλικ(ι) και το κρεμούσε σε ένα καρφί σε ένα τοίχο του σπιτιού, συνήθως στη σάλα όπου ήταν χώρος συγκέντρωσης της οικογένειας αλλά και των μουσαφιρέων.

Εκεί στον τοίχο έμενε το κλικ(ι) μέχρι την εποχή του ζευγαρίσματος ή πιο γνωστά του οργώματος (ζευγάρισμα το έλεγαν γιατί χρησιμοποιούσαν ένα ζευγάρι βόδια για το όργωμα). Τότε ο νοικοκύρης - ζευγάς το έπαιρνε και το έκοβε στα δυο. Έβρεχε το ένα κομμάτι με τον αγιασμό και αφού έτρωγε αυτός λέγοντας ευχές, έδινε να φάνε και τα βόδια. Το άλλο μισό το θρυμματίζε σε μικρά κομματάκια και μαζί με τον υπόλοιπο αγιασμό το έριχνε στα χωράφια τα οποία επρόκειτο να ζευγαρίσει και να σπείρει. Τα υπόλοιπα «στολίδια», σκόρδο, ρόδι, λουλούδια, κλωστές, κορδέλες τα είχε πάντα μαζί του μέσα στον ντορβά του σε όλη τη διάρκεια του ζευγαρίσματος και της σποράς. Όταν κι αυτά

τελείωναν τα έκανε κομματάκια και τα σκόρπιζε στα σπαρμένα χωράφια. Το σκόρδο για το κακό μάτι και το ρόδι για να είναι τα στάχια σφιχτά και γεμάτα σπόρια όπως κι αυτό.

Τ' τζούτζουρα του κλικ(ι) ήταν ένα από τα έθιμα που οι παλιές γεωργικές οικογένειες τηρούσαν πιστά. Αλλά και ένα γεγονός που όλη η γειτονιά περίμενε με ανυπομονησία. Αν η νοικοκυρά αρκούσε να το φτιάξει όλοι ρωτούσαν «πότι μαρή θα κάντι τ' τζούτζουρα του κλικ(ι) να φάμι κι μεις κανά κουμματούδ φτούλα»;

Δυστυχώς όλα αυτά πλέον υπάρχουν μόνο στις αναμνήσεις των παλιών ανθρώπων που έζησαν αυτές τις εποχές και οι νέοι τα γεύονται και τα γνωρίζουν μόνο μέσα από διηγήσεις.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω για αυτό το ταξίδι στο χρόνο, που μου έδωσε μια μικρή γεύση από φτούλα και τ' τζούτζουρα του κλικ(ι), τις κυρίες Μπάντη Κασσάνδρα, Ναούμ- Μπάντη Ρούλα και Λιάκου Καίτη.■

ΚΡΟΜΜΥΔΑΣ Χ. ΑΡΓΥΡΙΟΣ

Ωτορινολαρυγγολόγος
Χειρουργός κεφαλής & τραχήλου

Τ. 23770 41141 Κ. 6977 305024

ΑΦΟΙ ΜΠΡΕΛΗ

ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΠΛΑΚΙΔΙΩΝ • ΓΥΨΟΣΑΝΙΔΕΣ
ΕΛΑΙΟΧΡΩΜΑΤΙΣΜΟΙ

☎ 23770 22.090 • 6973 745.542 • 6974 901.899 • ΙΕΡΙΣΣΟΣ ΧΑΛ/ΚΗΣ

σχολή οδηγών

ΛΜΑΤΑΚΟΣ

Τ. 23770 23555

Κ. 6972 995443

ΛΘΩΣ

RESTAURANT - ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΘΜΑΡΑΓΔΗΣ

ΙΕΡΙΣΣΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΤΗΛ: 23770 22966

ΕΠΙΛΟΧΕΙΟΣ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗ: ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΠΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΤΑΙ

Κείμενο : ΕΙΡΗΝΗ ΚΟΡΔΕΡΑ, Ψυχολόγος

Κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, συνήθως όλη η οικογένεια περιμένει με ενθουσιασμό και ανυπομονησία τον ερχομό του καινούριου μωρού, ιδίως όταν είναι το πρώτο της οικογένειας. Το ζευγάρι ονειρεύεται το νέο μέλος και τη ζωή τους μετά τον ερχομό του. Πολλές φορές όμως τα πράγματα δεν εξελίσσονται τόσο ευχάριστα όσο τα φανταζόμαστε. Η νέα μητέρα μετά τη γέννα συχνά περνά μια περίοδο συναισθηματικής δυσφορίας. Αυτό σημαίνει ότι γίνεται περισσότερο ευαίσθητη, κλαίει με το παραμικρό, η διάθεσή της αλλάζει συνεχώς, εκνευρίζεται εύκολα, νιώθει θλίψη ενώ μπορεί να παρουσιάζει και προβλήματα με τον ύπνο. Πρόκειται για ένα φυσιολογικό φαινόμενο που είναι γνωστό ως «**μελαγχολία της λοχείας**» ή «**baby blues**». Σχετίζεται με τις ορμονικές αλλαγές στο σώμα της μητέρας, αλλά και τις γενικότερες αλλαγές που βιώνει σ' αυτή την περίοδο της ζωής της. Εμφανίζεται έως και στο 80% των γυναικών, λίγο μετά τον τοκετό, κορυφώνεται 3-5 ημέρες μετά τη γέννα και υποχωρεί μετά από 2 έως 4 εβδομάδες.

Τι είναι η επιλόχειος κατάθλιψη;

Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις, στις οποίες τα συμπτώματα παρατείνονται και γίνονται εντονότερα με το πέρασμα του χρόνου. Σε αυτή την περίπτωση είναι πιθανό να υπάρχει επιλόχειος κατάθλιψη. Η επιλόχειος κατάθλιψη χρήζει ιδιαίτερης προσοχής. Εμφανίζεται περίπου σε 1 στις 10 μητέρες και εκδηλώνεται μέσα στους πρώτους 6 μήνες από τον τοκετό (αν και στην πλειονότητα των περιπτώσεων εκδηλώνεται μέσα στον πρώτο μήνα). Μια μητέρα που βιώνει επιλόχειο κατάθλιψη συνήθως έχει μόνιμα «**πεσμένη**» διάθεση, δεν την ευχαριστεί τίποτα, χάνει κάθε ενδιαφέρον για δραστηριότητες, κοινωνικές επαφές, για την εμφάνισή της, την προσωπική της υγιεινή ή το μωρό της. Μπορεί να μην τρώει καθόλου ή αντίθετα να τρώει πάρα πολύ. Εμφανίζει προβλήματα με τον ύπνο της, αισθάνεται συνεχώς εξαντλημένη και ότι δεν τα βγάζει πέρα στις καθημερινές δραστηριότητες. Δυσκολεύεται να συγκεντρωθεί, να θυμηθεί πράγματα ή να πάρει αποφάσεις. Καταβάλλεται από υπερβολικά έντονο άγχος και νιώθει ανεπαρκής ενώ μπορεί να σκέφτεται ότι δεν θέλει το μωρό της. Για όλους αυτούς τους λόγους αισθάνεται ενοχές και ντροπή θεωρώντας ότι δεν μπορεί να ανταποκριθεί στο νέο της ρόλο. Γι' αυτό και συχνά φοβάται να μείνει μόνη της με το μωρό ή σκέφτεται ότι μπορεί να κάνει κακό στο παιδί της ή στον εαυτό της. Επειδή όμως «**κοινωνικά αποδεκτό**» θεωρείται μια μητέρα να είναι πλημμυρισμένη από

ευχάριστα συναισθήματα μετά τη γέννηση του παιδιού της, πολλές γυναίκες με επιλόχειο κατάθλιψη δεν μιλούν γι' αυτό που τους συμβαίνει, νιώθοντας ένοχες γι' αυτά τα συναισθήματα και υποφέρουν σιωπηλά μόνες τους.

Η επιλόχειος κατάθλιψη, όπως και η κατάθλιψη γενικότερα, μπορεί να είναι ήπια, μέτρια ή σοβαρή ανάλογα με την ένταση των συμπτωμάτων. Στις περιπτώσεις σοβαρής κατάθλιψης, μπορεί να υπάρξουν και ψυχωτικά στοιχεία, δηλαδή ψευδαισθήσεις και παραληρητικές ιδέες που συχνά αφορούν στο νεογέννητο. Σε αυτή την ακραία περίπτωση, η μητέρα χάνει την επαφή με την πραγματικότητα αφού ακούει φωνές ή βλέπει πρόσωπα ή πράγματα που δεν υπάρχουν (όπως π.χ. φωνές που της ζητάνε να βλάψει το μωρό της). Πρόκειται επομένως για μια πολύ σοβαρή κατάσταση, που ονομάζεται κατάθλιψη με ψυχωτικά στοιχεία. Είναι πολύ πιο σπάνια βέβαια (συμβαίνει περίπου σε 1 στις 500 γυναίκες) από την συνηθισμένη επιλόχειο κατάθλιψη (που προσβάλλει 1 στις 10 γυναίκες). Θεωρείται επειγόν ιατρικό περιστατικό και χρήζει επείγουσας θεραπείας, συνήθως και νοσηλείας, για να διασφαλιστεί η ασφάλεια της μητέρας και του μωρού. Παρόλα αυτά, ακόμα και αυτή η ακραία περίπτωση, με την κατάλληλη θεραπεία, αντιμετωπίζεται πλήρως και η μητέρα μπορεί να επιστρέψει υγιής στη φροντίδα του μωρού της. Μια γυναίκα πάντως που έχει ιστορικό ψύχωσης, είτε η

ίδια είτε κάποιος άλλος στην οικογένειά της, είναι απαραίτητο να ενημερώσει τον γιατρό της ενόσω είναι έγκυος, ώστε με την κατάλληλη θεραπεία να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για να μειωθεί ο κίνδυνος εμφάνισης αυτής της διαταραχής.

Αίτια και επιπτώσεις για το βρέφος

Τα αίτια της επιλόχειο κατάθλιψης δεν είναι ακόμα απολύτως ξεκάθαρα. Το πιθανότερο πάντως είναι (όπως συμβαίνει άλλωστε και με τα περισσότερα θέματα υγείας) να την προκαλεί ένας συνδυασμός παραγόντων όπως π.χ. η απότομη αλλαγή στα επίπεδα των ορμονών μετά τη γέννα, οι μεγάλες αλλαγές που επιφέρει ο ερχομός ενός μωρού (εξάντληση από τον τοκετό, αϋπνία, κόπωση, απότομες ευθύνες, αλλαγές στο σώμα της μητέρας κτλ). Οι πιθανότητες πάντως να εμφανίσει μια γυναίκα κατάθλιψη αυξάνονται εάν είχε και παλαιότερα κατάθλιψη, εάν δεν υπάρχει υποστήριξη από τον σύντροφό της και το ευρύτερο οικείο περιβάλλον, εάν το μωρό της γεννήθηκε πρόωρα ή με προβλήματα υγείας και εάν συνυπάρχουν και άλλα στρεσογόνα γεγονότα (π.χ. κάποιος θάνατος, απώλεια εργασίας κ.α.). Σε καμία περίπτωση πάντως το γεγονός ότι μια γυναίκα εμφανίζει επιλόχειο κατάθλιψη δεν σημαίνει ότι είναι λιγότερο καλή μητέρα!

Παρόλα αυτά, αν η κατάθλιψη αφηθεί χωρίς θεραπεία έχει σημαντικές επιπτώσεις τόσο στην ίδια τη μητέρα όσο και στην ανάπτυξη του παιδιού της. Σχετικές έρευνες έχουν δείξει ότι η παρουσία κατάθλιψης κάνει τις μητέρες να αλληλεπιδρούν λιγότερο με τα μωρά τους, είναι λιγότερο πιθανό να τα θηλάσουν, να παίξουν και να επικοινωνήσουν μαζί τους. Παράλληλα η κατάθλιψη δυσκολεύει την προσκόλληση του βρέφους στη μητέρα, μια διαδικασία ιδιαίτερα σημαντική για την υγιή συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού. Ταυτόχρονα η παρουσία κατάθλιψης σε κάποιο από τα δύο μέλη ενός ζευγαριού επηρεάζει και τη μεταξύ τους σχέση και κατ' επέκταση και τις σχέσεις σε όλη την οικογένεια.

Πώς αντιμετωπίζεται;

Για όλους τους παραπάνω λόγους είναι πολύ σημαντικό μια μητέρα με καταθλιπτικά συμπτώματα να δεχτεί έγκαιρα επαγγελματική βοήθεια. Άλλωστε η επιλόχειος κατάθλιψη είναι μια διαταραχή που αντιμετωπίζεται γρήγορα και πολύ αποτελεσματικά σήμερα. Επισκεπτόμενη έναν ειδικό ψυχικής υγείας (ψυχολόγο ή ψυχίατρο) και με την κατάλληλη θεραπεία, που συνήθως είναι συνδυασμός ψυχοθεραπείας και φαρμακοθεραπείας (ή >>

Μανωλούδα
Κατερίνα

Παιδικά
Εφηβικά Ρούχα

Ιερισσός Χαλκιδικής
Τηλ: 23770 22682
6972606757

Email: manolkate@gmail.com
Facebook: "Παιδικά Εφηβικά Ενδύματα κατερίνα"

Γυναίκεία Ενδύματα
Ουρανία

Ιερισσός Χαλκιδικής ♦ Τηλ.: 23770 23.102

» μόνο ψυχοθεραπεία σε κάποιες περιπτώσεις), η νέα μητέρα μπορεί να βοηθηθεί ώστε να απαλλαγεί από τα συμπτώματά της, να αποκτήσει εμπιστοσύνη στον εαυτό της και να αντλεί και πάλι ευχαρίστηση από τη ζωή της.

Παράλληλα με την επαγγελματική βοήθεια όμως, που είναι απαραίτητη σε περιπτώσεις επιλόχειου κατάθλιψης, υπάρχουν και πράγματα που μπορεί να κάνει η ίδια η μητέρα και το περιβάλλον γύρω της ώστε να την βοηθήσουν να διαχειριστεί αυτή τη δύσκολη περίοδο.

Πώς μπορεί να βοηθήσει ο μπαμπάς;

Η υποστήριξη που λαμβάνει μια λεχώνα από τον σύντροφό της, παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην ψυχολογική της κατάσταση. Γι' αυτό αν η σύντροφός σας έχει γεννήσει πρόσφατα...

- **Προσπαθήστε** να δείξετε κατανόηση στις συναισθηματικές της διακυμάνσεις και στα ξεσπάσματά της. Σκεφτείτε ότι είναι κάτι φυσιολογικό, που συμβαίνει στις περισσότερες μανούλες αμέσως μετά τον τοκετό και οπλιστείτε με υπομονή και χιούμορ.
- **Προσπαθήστε** να προσαρμόσετε κι εσείς το πρόγραμμά σας στη νέα πραγματικότητα που έχει φέρει ο ερχομός του νέου μέλους, ώστε να είστε όσο μπορείτε περισσότερο μαζί της, τουλάχιστον το πρώτο διάστημα.
- **Βοηθήστε** με τις δουλειές του σπιτιού, τα ψώνια και συμμετέχετε στη φροντίδα του μωρού (ή των μεγαλύτερων παιδιών αν υπάρχουν).
- **Προσπαθήστε** να της προσφέρετε διαλείμματα από τη φροντίδα του μωρού, αναλαμβάνοντας κι εσείς κάποια από τα ξενύχτια.
- **Πηγαίνετε** μια βόλτα μαζί της. Το να βγαίνει εκτός σπιτιού σε καθημερινή βάση, έστω και για λίγο, είναι πολύ βοηθητικό.
- **Ενθαρρύνετε** την να μιλήσει για τα συναισθήματά της. Είναι πιο χρήσιμο να την ακούσετε χωρίς να την κρίνετε, παρά να βιαστείτε να προσφέρετε άμεσες λύσεις.
- **Αποφύγετε** συμβουλές του τύπου: «Δεν είσαι ούτε η πρώτη ούτε η τελευταία που της συμβαίνει αυτό» ή «Πώς τα καταφέρνουν οι άλλες γυναίκες;» ή «Μήπως είσαι λίγο

υπερβολική;».

- **Θυμηθείτε** ότι αυτή την περίοδο έχει περισσότερη ανάγκη τη συναισθηματική σας στήριξη και το ενδιαφέρον σας. Χαρίζοντάς της ένα λουλούδι, λέγοντάς της πόσο την αγαπάτε, πόσο όμορφη ή πόσο καλή μανούλα είναι, μπορείτε να τη βοηθήσετε να αισθανθεί καλύτερα.
- **Αν** δεν έχει διάθεση για σεξουαλικές επαφές, δεν βοηθάει να την πιέσετε. Οι χρόνοι που επανέρχεται η σεξουαλική διάθεση σε κάθε λεχώνα είναι διαφορετικοί.
- **Αν** δείτε ότι τα συμπτώματα της κατάθλιψης επιμένουν ή επιδεινώνονται, ενθαρρύνετε τη σύντροφό σας να επισκεφτείτε έναν ειδικό ψυχικής υγείας. Πάνω από 2-4 εβδομάδες επιμένουσας συμπτωματολογίας χρήζει επαγγελματικής υποστήριξης.
- **Μην** ξεχνάτε να φροντίζετε και τον εαυτό σας! Η ενασχόληση με τις ανάγκες ενός νέου μωρού είναι δύσκολο έργο για τους πατέρες, όπως και για τις μητέρες.

Πώς μπορεί η μαμά να βοηθήσει τον εαυτό της;

- **Ενημερωθείτε** σχετικά με την επιλόχειο κατάθλιψη. Αυτό θα σας βοηθήσει να αναγνωρίσετε έγκαιρα τα συμπτώματα, να καταλάβετε ότι συμβαίνει σε πάρα πολλές νέες μανούλες και ότι με την κατάλληλη βοήθεια αντιμετωπίζεται πλήρως.
- **Εξωτερικεύστε** τα συναισθήματά σας. Μιλήστε σε όποιο πρόσωπο εσείς νιώθετε πιο άνετα, για το πώς αισθάνεστε. Δεν χρειάζεται να νιώθετε ενοχές που δεν είστε και πολύ χαρούμενη που γίνετε μητέρα ή έχετε αρνητικά συναισθήματα για το μωρό σας. Είναι κάτι που συμβαίνει πολύ συχνά την περίοδο μετά τη γέννα και που αλλάζει στην πορεία.
- **Η** γέννηση ενός μωρού φέρνει πολλές αλλαγές σε σας και στο σπίτι, οπότε δώστε χρόνο στον εαυτό σας για να προσαρμοστεί και να ξαναβρεί σιγά-σιγά ισορροπίες.
- **Μην** είστε υπερβολικά αυστηρή με τον εαυτό σας. Δεν χρειάζεται όλα να είναι τέλεια (όπως π.χ. το σπίτι πάντα τακτοποιημένο), ούτε χρειάζεται να γίνετε super γυναίκα που τα

προλαβαίνει όλα! Μην διστάζετε να ζητάτε βοήθεια από τους γύρω σας, κάθε φορά που το χρειάζεστε.

- **Προσπαθήστε** να εκμεταλλευτείτε την ώρα που κοιμάται το μωρό, ώστε να κοιμάστε κι εσείς και να ξεκουράζεστε. Η έλλειψη ύπνου επηρεάζει σημαντικά τη διάθεσή μας.
- **Προσπαθήστε** σε καθημερινή βάση να βρείτε λίγο χρόνο για τον εαυτό σας, έστω και για 15 λεπτά για να κάνετε κάτι που σας ευχαριστεί ή σας ξεκουράζει (π.χ. ένα χαλαρωτικό μπάνιο). Έτσι γεμίζετε τις μπαταρίες σας ώστε να είστε σε θέση να προσφέρετε στο μωρό σας και την οικογένειά σας.
- **Ακόμα** και αν δεν έχετε καλή διάθεση, προσπαθήστε να μην απομονώνεστε και να παραμένετε συνδεδεμένη με την οικογένεια και τους φίλους σας.
- **Βγείτε** έξω στον ήλιο. Το φως του ήλιου ανεβάζει τη διάθεση, γι' αυτό προσπαθήστε να βγαίνετε τουλάχιστον 10 με 15 λεπτά την ημέρα στον ήλιο.
- **Πηγαίνετε** μια βόλτα με το μωρό σας, αλλά και κάποιες φορές αφήστε το μωρό υπό την επίβλεψη κάποιου άλλου και πηγαίνετε βόλτα με τον σύντροφό σας ή με μια φίλη σας.
- **Προσπαθήστε**, όσο μπορείτε, να τρέφεστε υγιεινά με θρεπτικές τροφές. Αυτό συμβάλλει θετικά τόσο στη διάθεσή σας, όσο και στην ποιότητα του μητρικού γάλατος.

Εάν το να κάνετε τα παραπάνω «σας φαίνεται βουνό» ή εάν έχοντας δοκιμάσει αρκετά από αυτά η διάθεσή σας δεν βελτιώνεται, μην διστάσετε να ζητήσετε επαγγελματική βοήθεια. Δεν χρειάζεται να υποφέρετε, ούτε να αφήσετε την κατάθλιψη να καταστρέψει την εμπειρία της μητρότητας και να καταπονεί τη σχέση σας με το μωρό σας και τον σύντροφό σας. Παρόλο που πρόκειται για μια πολύ επώδυνη εμπειρία για όποιον την έχει βιώσει, με την κατάλληλη θεραπεία η επιλόχειος κατάθλιψη αντιμετωπίζεται πολύ αποτελεσματικά και έτσι είστε ελεύθερη να απολαύσετε τον νέο σας ρόλο ως μητέρα. Το να αισθανθείτε εσείς καλύτερα θα βοηθήσει την ανάπτυξη του μωρού σας μακροπρόθεσμα και θα είναι προς όφελος όλης της οικογένειάς σας. ■

ΣΙΕΡΙΣΣΟΥ ΚΥΡΟΔΕΜΑ

Παραγωγή - Εμπορία σκυροδέματος
Εμπορία σιδήρου

Τηλ. Γραφείου: 23770 41101, Fax: 23770 41101
Κιν.: 6979 445525-26, 6974 145168
Ιερισσός Χαλκιδικής

Του Γρουν'

Κείμενο : **ΜΑΡΙΑ ΛΑΓΟΝΤΖΟΥ**

Το σφαζίμο του γουρουνιού ήταν στην παλιά Ιερισσό κεντρικό σημείο της εορταστικής Χριστουγεννιάτικης παράδοσης και η διαδικασία μετατρέπονταν σε οικογενειακό πανηγύρι.

Κάθε οικογένεια μεγάλωνε με φροντίδα το δικό της ζώο και η θορυβώδης γιορτή του σφαζιματος και της προετοιμασίας ξεκινούσε την παραμονή των Χριστουγέννων.

Τον πρωταγωνιστικό ρόλο είχαν χειροδύναμοι άντρες που έπρεπε, καταρχήν, να μπορούν να συγκρατήσουν το ογκώδες ζώο (συνήθως ξεπερνούσε τα εκατό κιλά). Φυσικά στην προετοιμασία συμμετείχαν τα μέλη της οικογένειας και συχνά οι γείτονες, φίλοι ή συγγενείς.

Εννοείται ότι όλη η διαδικασία συνοδευόταν από κρασοκατάνυξη και τραγούδια...

Την παραμονή λοιπόν των Χριστουγέννων, έσφαζαν και έγδερναν το ζώο, εκτός από το κεφάλι και τα πόδια, και το κρεμούσαν ώστε να φύγει το αίμα.

Στη συνέχεια, αφαιρούσαν τη **σκωταριά**, που τη μαγείρευαν κοκκινιστή τη δεύτερη μέρα των Χριστουγέννων.

Το κεφάλι και τα πόδια δε γδέρνονταν, αλλά αλείφονταν με στάχτη και τυλίγονταν σε τρίχινο τσουβάλι. Πάνω από το τσουβάλι έριχναν βραστό νερό και μετά από δέκα περίπου λεπτά, με τη βοήθεια ενός μαχαιριού ή και με το χέρι, αφαιρούσαν τις τρίχες του ζώου. Το δέρμα γινόταν λείο και κάτασπρο και ήταν, το κεφάλι και τα πόδια, η βάση για τον **πατσά** που αποτελούσε το εορταστικό πιάτο της παραμονής της Πρωτοχρονιάς (ζεστός) και την πρώτη μέρα του χρόνου, κρύος (**πηχτή**).

Το λίπος κάτω από το δέρμα (που πολλές φορές έφτανε μέχρι 3 δάχτυλα πάχος) κοβόταν σε τετράγωνα κομμάτια, χαραζόταν (συνήθως σταυρωτά), αλατιζόταν με χοντρό αλάτι και παστωνόταν σε τενεκέδες. Ο γνωστός σε όλους τους μερακλήδες **παστός**...

Το λίπος στα σωθικά του ζώου αποτελούσε την πρώτη ύλη για τη **λίγδα**. Βραζόταν καλά, πολύ ώρα, μέχρι να σωθεί το νερό και το βρασμένο λίπος έπαιρνε μαλακή και λεία υφή με κάτασπρο χρώμα. Η λίγδα αποτελούσε το βούτυρο της εποχής.

Στο κάτω μέρος της κοιλιάς του ζώου, το λίπος ήταν λεπτότερο και ανακατεμένο με φλούδες κρέατος, και χρησιμοποιούνταν για **τσιγαρίδες**: τα κομμάτια βράζονταν καλά, μέχρι να σωθεί το νερό και να «**τσιγαριστούν**» στην κατσαρόλα. Το λίπος που απέμεινε μετά το βράσιμο, αποτελούσε μια δεύτερης ποιότητας λίγδα (όχι τόσο άσπρη όσο η πρώτη) και τα τσιγαριστά κομμάτια, αποτελούσαν έναν ιδιαίτερο, γευστικό μεζέ.

Από τα έντερα του ζώου φτιαχόταν τα **λουκάνικα** με κομμάτια κρέατος, μπαχαρικά και ξύσμα πορτοκαλιού, ενώ τα πλευρά αλατιζόταν με χοντρό αλάτι, παρέμεναν περίπου τέσσερις ημέρες αλατισμένα και μετά ξεπλένονταν, ζεματίζονταν και ήταν οι πεντανόστιμες **πλευρεμιές**.

Ανήμερα των Χριστουγέννων μαγείρευαν τηγανιές και ψητό χοιρινό, πάλι μετά οίνου και τραγουδιών.

Όσα κομμάτια κρέατος απέμεναν, ζεματιόνταν, μέχρι να σωθεί το νερό και να καβουρδιστούν στο σκεύος και αποτελούσαν τον **καβουρμά**. Ο καβουρμάς φυλάσσονταν στα κρύα υπόγεια μέσα σε πήλινα δοχεία (φτήνες) σκεπασμένος με τη δεύτερης ποιότητας λίγδα.

Στο υπόγειο αποθηκεύονταν επίσης τα λουκάνικα, οι πλευρεμιές, οι **τσιγαρίδες** και οι τενεκέδες με τον παστό.

Για την προετοιμασία όλων αυτών απαιτούνταν

όλο το μεσοδιάστημα Χριστουγέννων - Πρωτοχρονιάς, και όλη αυτή η παραγωγή ήταν η βάση της διατροφής μέχρι την έναρξη της Σαρακοστής, όταν ο καιρός άρχιζε να ζεσταίνει, άρα δεν μπορούσαν να διατηρηθούν πλέον και αποτελούσε τη γαστρονομική έκφραση κάθε μεγάλης γιορτής.

Την Πρωτοχρονιά ο πατσάς, τα Φώτα η ομελέτα με λουκάνικα - παστό - πλευρεμιά, την Τυρινή τα μακαρόνια με λίγδα (μολυβαρούσες).

Η λίγδα εξάλλου αποτελούσε το βούτυρο της εποχής (πάνω στο ψωμί, στις πίτες, στα τηγανιτά, κλπ.) ενώ οι τσιγαρίδες δεν έλειπαν από το κολατσιό των ανδρών, τις κρύες, χειμωνιάτικες μέρες.

Κανένα μέρος του ζώου δεν έμεινε ανεκμετάλλευτο και τίποτα δεν πετιόταν. Ακόμα και παιχνίδι για τους μικρούς έφτιαχναν, φουσκώνοντας την ουροδόχο κύστη και φτιάχνοντας την περιβόητη «**φούσκα**» που αναμενόταν με αγωνία από τους μικρούς μπόμπιρες, αποτελούσε την μπάλα τους και φυσικά τη διασκέδασή τους την ώρα που οι μεγάλοι ήταν απασχολημένοι με την επεξεργασία.

Να μην ξεχάσω τα **τσαρούχια** από δέρμα γουρουνιού!!!■

DAM Caffe

Με σοφία, όνειρο, μεράκι και αγάπη δημιουργήσαμε ένα φιλόξενο, δικό σας χώρο, το **DAM Caffe**. Σας περιμένουμε στην καρδιά της Ιερισσού και σας προσφέρουμε πλούσιες γαστρονομικές, χαρά, γέλιο, ποσότητα, μουσικές απ' όλο τον κόσμο και live βραδιές για την διασκέδασή σας! Τηλ: 6979778947

Ζαχαροπλαστείο Παρδενιάδη

Ιερισσός - Χαλκιδική Τηλ. 23770 23800
zaxaroplasteioipartheniadi@outlook.com.gr

προϊόντα κορυφαίων εταιριών:

αποκλειστικός συνεργάτης:

Μπάντης
Οικιακός Εξοπλισμός

Αριστοτέλους 6, Ιερισσός 63075 Χαλκιδική, Τηλ: 23770 23200
mpantis.home@gmail.com, facebook.com/mpantis.home

ΓΕΩΠΟΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ
Γεωργικά Εφόδια - Είδη Κήπου
ΦΥΤΩΡΙΟ

Ανδράνη Τάνια
Γεωπόνος Α.Π.Θ.

Τηλ.: 23770 22003
Κιν.: 6974 879666
www.gewroniki-ypostiriksi.gr
e-mail.: info@gewroniki-ypostiriksi.gr

ΙΕΡΙΣΣΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

σπόροι οπωροκηπευτικών

φυτοφάρμακα

λίπάσματα

VICKO

Μια ζωή πολύ...τέλεια

ΚΡΥΣΤΑΛΛΑ - ΕΙΔΗ ΔΩΡΩΝ - ΟΙΚΙΑΚΑ - ΜΙΚΡΟΕΠΙΠΛΑ

Αίβαζίδου Κλεοπάτρα
ΤΗΛ. & FAX: 23770 22223 Κιν. 6972 997 453
ΙΕΡΙΣΣΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

ΜΕΞΕΔΟΠΩΛΕΙΟ

soboro

Χρήστος Θ. Πασχαλίδης

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΞΥΛΟΥ

ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΞΥΛΙΝΩΝ ΚΟΥΦΩΜΑΤΩΝ
ΞΥΛΙΝΟ ΚΟΥΦΩΜΑ
ΠΟΡΤΑ ΚΟΥΖΙΝΑ ΚΑΓΚΕΛΟ

ΙΕΡΙΣΣΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ
www.paschalides.gr
T 23770 22718

Μουράγιο

Εστιατόριο

Ιερισσός Χαλκιδικής
23770 22660
6973 650178 • 6972 264630
mouragio2008@yahoo.com

Προς Ν. Ροδιά
Κεντρικός δρόμος
Κεντρικός δρόμος Ιερισσού
Προς Γουιάτι
Παραλία

Δημήτριος Γ. Μπαλιτζής, MD, MSc, PhD
Παθολόγος - Διαβητολόγος

Εξειδικευθείς στο Joslin - Beth Israel
Deaconess Medical Center,
Harvard Medical School, USA

Υπεύθυνος Κέντρου Διαβήτη - Διαβητικού Ποδιού,
Ιατρικό Διαβαλκανικό, Θεσσαλονίκη

Αριστοτέλους 14, Ιερισσός Χαλκιδικής
dmpaltzis@hotmail.com
6942 051 406

Εδώ που ανατέλλει... η γεύση!

Μικρασιάτικο
με δυόσμο

Ελαιούρι
με κόκκινο πιπέρι

Γραβιέρα
Κάκαβος

Μικρασιάτικο
με πράσινη πιπεριά

Μικρασιάτικο
με καυτερή πιπεριά

“Η φύσις μηδέν μήτε ατελές ποιεῖ μήτε μάτην” Αριστοτέλης, 384-322 π.Χ.

Κατά τον αρχαίο Έλληνα φιλόσοφο Αριστοτέλη ότι δημιουργεί η φύση φροντίζει να είναι πάντα ολοκληρωμένο.

Η παραγωγή του τυριού αποτελεί μία φυσική δημιουργία. Στο τυροκομείο φροντίζουμε να διατηρούμε την τελειότητα της φυσικής δημιουργίας με σκοπό το όφελος του ανθρώπου από μία πλούσια, άριστη διαθρεπτική τροφή, το τυρί.

Τα πλούσια βοσκοτόπια της περιοχής μας συντελούν καθοριστικά στην παραγωγή εξαιρετου γάλακτος & στην παρασκευή φυσικών τυροκομικών προϊόντων, θυμίζοντας τον πολύτιμο πνεύμονα ζωής της περιοχής το βουνό Κάκαβος, όπου χρόνια τώρα μας προσφέρει απλόχερα τη μαγεία της φυσικής δημιουργίας.

